

P.2129

Călușul

magazin

FAMILIA
ZEBREI

MĂGARII
DOBROGEI

LIPÎȚANII ÎN
ROMÂNIA

ARTA POTCOVĂRIEI

HERGHELIA DE CĂLUȚI

GHIDUL PRACTIC AL CĂLĂREȚULUI

anul 1 ■ nr. 2 ■ 6 lei

6423037000029

EVMA
9.

F.M.V.E. P. 2429

CALUL ALB

ÎN ISTORIA CULTURII

■ Acad. Constantin Bălăceanu Stolnici

Calul alb este unul din cele mai frumoase animale de pe planeta noastră. De mic copil, caii albi m-au impresionat și uneori mi-au deșteptat un sentiment straniu.

Acest sentiment straniu m-a făcut mai târziu să înțeleg de ce calul alb are o poziție atât de specială în istoria culturii.

Mergând înapoi pe firul timpului spre vremurile îndepărtate ale neoliticului găsim că populațiile respective își construiseră un Univers sacru extrem de complicat, populat de forțe supranaturale și plin de simboluri grupate în două mari orientări. Una din ele era luminoasă, diurnă, dominată de puterea magică a soarelui, mai târziu a lui Apolon, și alta era sumbră, nocturnă, aflată sub influențele lunii și apoi, în perioada elenă, a Artemizei sau mai degrabă a Hecatei. Fiecare din aceste culte își avea simbolurile sale zoomorfe care s-au dovedit a avea un caracter universal și care s-au păstrat sub forma arhetipală până în zilele noastre în conștiința colectivă a popoarelor lumii.

În culturile solare, puterea magică a astrului respectiv a fost și este simbolizată când de leu, când de urs sau de acvilă, de lebădă sau de șoim și bineînțeles de aur. Alături de acestea se află și calul alb. Calul alb în unele mituri și legende îmbracă aspecte fantastice, cum era Pegas, calul alb înaripat al lui Perseu, care zbura peste mări și țări, sau ca inorogul, calul alb cu un corn în frunte și puteri magice, care a dominat legendele medievale, despre care ne pomenește și Dimitrie Cantemir și care este splendid reprezentat pe o celebră tapițerie din muzeul Cluny de la Paris.

Amintim că și partea cabalină a cen-

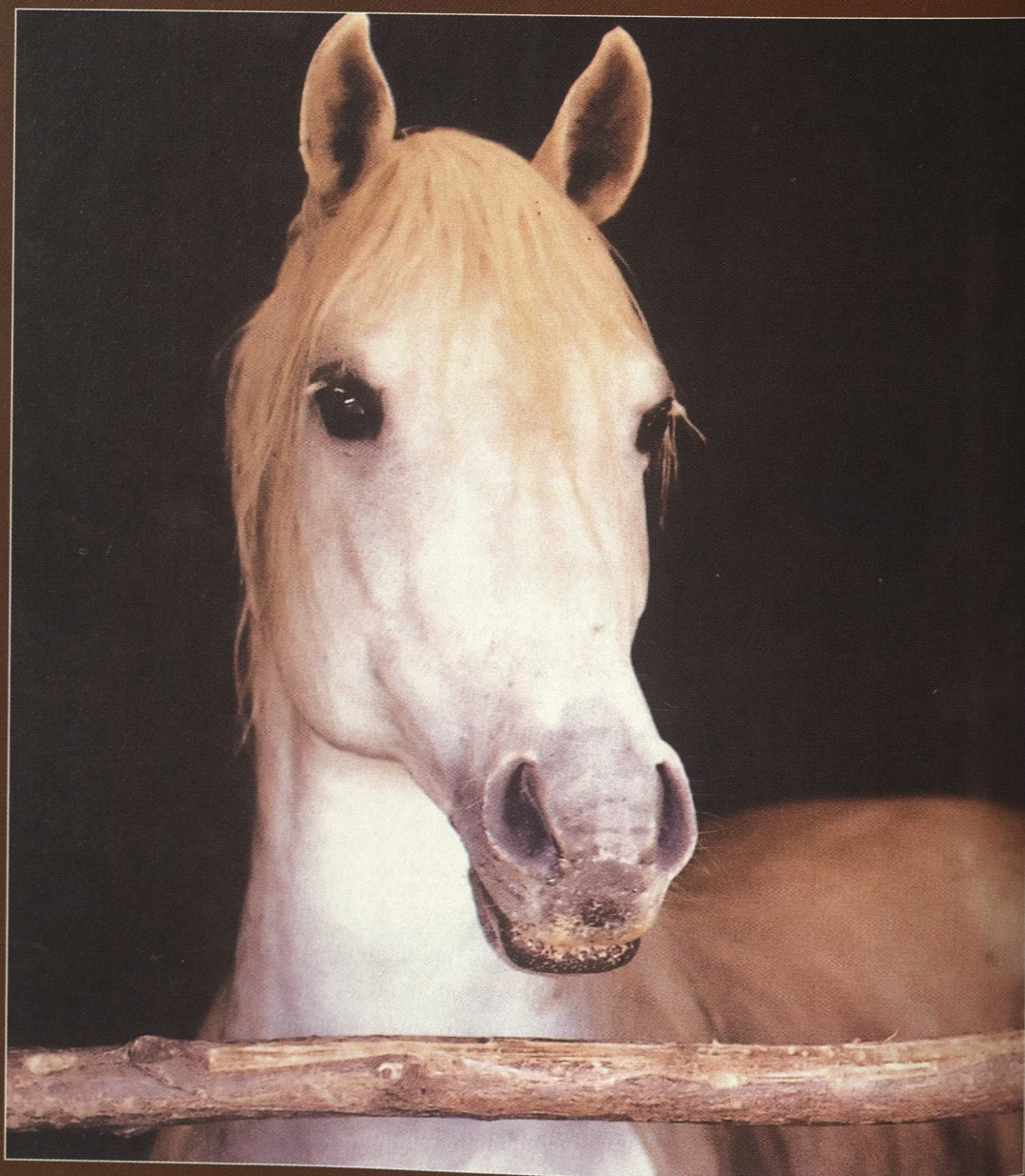
taurilor aparținea tot unui cal alb.

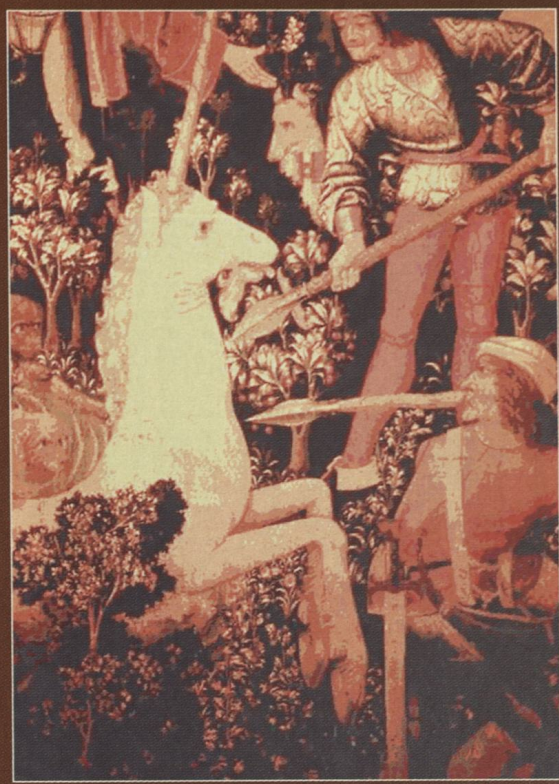
Inițial, calul - e drept calul negru - a fost un simbol al puterilor sumbre ale Pământului, un simbol chtonic, al forței ce țâșnește din măruntaiele Terrei sau din abisurile mărilor. Acest cal negru întruchipa forțele tenebrei și ale magiei negre malefice și de multe ori apărea ca un mesager al morții; de

aceea era înhămat la carele funerare.

Nu știm când s-a produs mutația calului negru și rău în calul alb și bun. Cert este că acest cal alb benefic apare din preistorie și este prezent până astăzi în legende, mituri, și unele narațiuni religioase. Și la noi Făt Frumos călărește tradițional un armăsar alb.

Carul solar, simbolul universal al

soarelui încă din preistorie și apoi de la zorile istoriei (ca cel al lui Apolon, sau a lui Mithra, sau carul solar din Rig-Veda), este totdeauna tras de doi sau patru cai albi, iar zeii solari ca Dioscurii (Castor și Polux) călăresc numai cai albi.

Uneori, în Grecia antică, vedem că și carul zeului războiului (Ares) este tras de cai albi. Aceasta explică de ce calul încălecat de marii cuceritori, de marii comandanți era un cal sau mai degrabă un armăsar alb. Împărații romani, căpeteniile oștirilor medievale și, mai târziu, regii, voievozii, mareșalii și generali, până în secolul XX, preferau să fie reprezentați pe cai albi. Războinicii parți nu încălecau decât cai albi ca să le poarte noroc. Prin extrapolare, calul alb, în special cel Lippizaner, a devenit calul de paradă prin excelență. Rolul mitic al calului alb apare limpede și în mitologia indiană unde calul Aschiva simbolizează lumina penetrantă a soarelui și prin extindere forțele fecundante ale Naturii. Acest cal a pătruns și în iconografia chineză după ce Marele Han Kubilai, nepotul lui Gingis Han, a cucerit această țară și a întronizat dinastia mongolă Yuan.

Un cult al calului alb îl găsim și la celții din epoca fierului de pe urma căruia ne-au rămas numeroase mărturii printre care cea mai spectaculară este vestita imagine din calcar a calului de

pe dealurile de la Uffington din sudul Angliei, veche de trei mii de ani (din epoca bronzului).

Creștinismul a adoptat și el mitologia calului alb. Chiar și Hristos a fost reprezentat călare pe un cal alb, ca în catedrala din Auxerres.

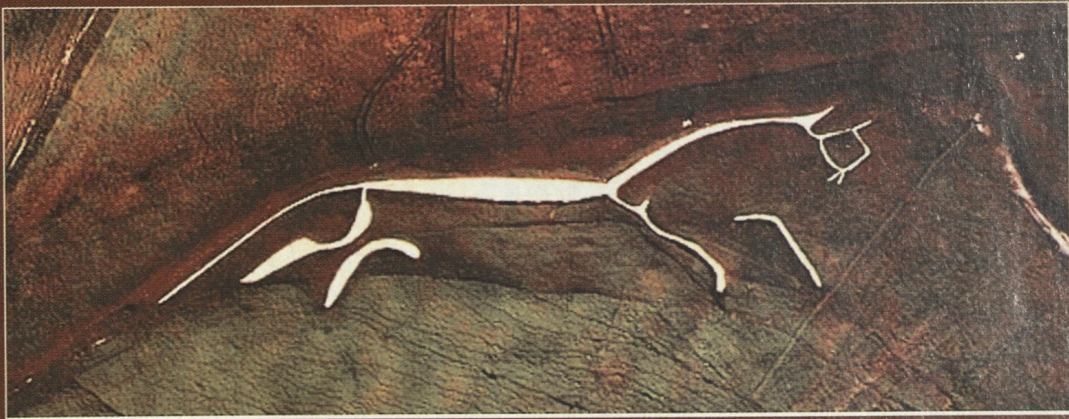
De asemenea, se știe că primul din cei patru cavaleri ai Apocalipsei, Sf. Ioan din Pathmos, călărește un cal alb. El însă simbolizează Antehristul. Am văzut și îngeri ai Apocalipsei înfățișați călări pe cai albi.

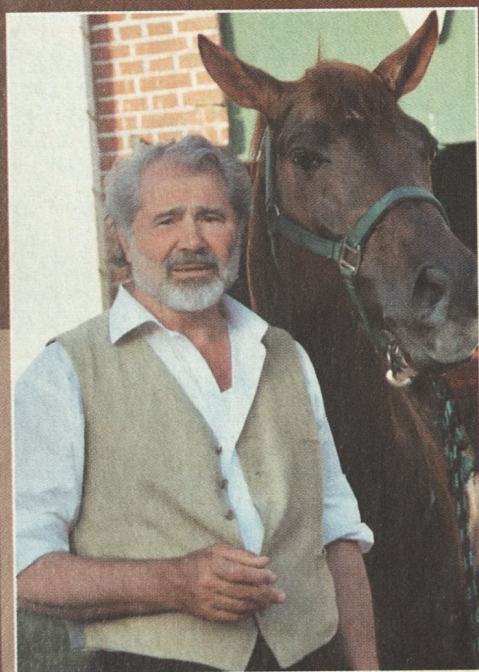
În iconografia sacră bizantină adoptată și de Biserica noastră ortodoxă, sfinții militari Gheorghe și Dimitrie cel Mare sunt reprezentați călare.

Potrivit erimiilor constantinopolitane, Sfântul Gheorghe care ucide balaurul călărește un cal alb, persistență a simbolismului solar preistoric, potrivit căruia balaurul cel negru este un ele-

ment lunar malefic devenit, în creștinism, un simbol luciferic ce trebuie nimicit.

Ar mai fi multe de spus, dar m-am rezumat la aspectele principale care situează calul alb într-o poziție privilegiată sacră și benefică.

ÎN LOC DE EDITORIAL

Domnule Cristian Similaru

Vă mulțumesc pentru scrisoarea dumneavoastră. Vă răspund, iată, aici. Vă mulțumesc, de asemenea, pentru faptul că existați. Pentru dumneavoastră, pasionații de cai, am inițiat această revistă. Vom deschide paginile noastre pentru scrisorile voastre. Trimiteți-ne imagini cu varietățile Sokolski și cu săniile poloneze, însoțite de câteva comentarii și informații. Vă considerăm deja un corespondent al revistei noastre. Ne interesează, de asemenea, și istoricul bătăliilor din Polonia împotriva comercializării cailor prin abatorizarea lor pentru carne. Așteptăm de la cititorii noștri, pasionați de lumea cailor, sugestii și idei interesante pentru sumarul numerelor noastre.

Cu drag,
Florin Codre

Sunt un pasionat de cai din Craiova, mă numesc Cristian Similaru și în primul rând doresc să salut apariția publicației „Calul magazin“, pe care pot să spun că o așteptam de 37 de ani (pentru că atâția am și toată viața m-am întrebat când o să apară o astfel de revistă, ziar sau ceva de genul acesta).

Am și eu multe de spus despre cai, am avut cai toată viața mea, am și acum cai și am citit tot ce mi-a căzut în mână cu referire la cai (inclusiv pe Internet), am crescut între cai, am crescut cai, am confecționat harnamente pentru cai și vehicule hipotractate. Am crescut mânji orfani și m-a durut și mă doare cam tot ce nu este în regulă în domeniul hipo. Am suferit și sufăr pentru fiecare cal slab, maltratată sau bolnav, pe care îl văd sau de care aud. Nu sunt de acord să fim dați la o parte de pe șosele, din sate și din orașe; acestea au fost ale noastre, ale cailor noștri, nu au fost făcute pentru mașini sau pentru automobilisti, nici drumurile, nici satele, și nici orașele!

Sunt membru al unor societăți internaționale de protecție a cailor (fundația Gaya, din Polonia, fundația Pegasus, Animal Angels etc.), dar din păcate doar membru cibernetic, adică prin e-mail; eu conțez doar ca o semnătură în plus (de exemplu) pe petiția adresată Primului Ministru al Poloniei în legătură cu oprirea traficului de cai vii din Polonia către Italia (cai de tracțiune polonezi, o rasă rară, *polski kon zimnokrwiste*, buni și sănătoși, care ajung salam!). Poate împreună reușim să facem mai mult pentru că, din păcate, acum există pe plan interna-

țional mai multe societăți de protecție a lupilor sau rechinelor, decât societăți de protecție a cailor! Și asta, deși toată lumea știe că și rechinii și lupii au rolul lor în ecosistem, dar calul a tras lumea înainte, calul a cărat marile poveri ale omenirii și a murit în războaie care nu erau ale lui! Se spune că cel mai bun prieten al omului este câinele, dar calul a făcut tot timpul pentru om (și încă mai face, iată, după atâtea secole!) mult mai mult decât a făcut orice alt animal! Istoria cailor este de fapt istoria oamenilor! Și totuși, calul nu are locul pe care îl merită în lumea, în cultura și civilizația actuală! Ar trebui schimbat ceva, nu credeți? Sunt în România și în lume milioane de copii care trăiesc rău și care știu ce e aia căruță și cal, dar care dacă-i întrebi la ce e bun calul, îți vor spune că da, calul e bun, se poate face salam din el! Și asta în țări fără tradiție în domeniul consumului de carne de cal! De ce oare marii conducători ai omenirii sunt pictați sau sculptați și rămași în amintirea noastră călare sau alături de cainii lor sau de vacile lor?

În România, orice ziar prezintă accidente în care sunt implicate căruțe, dar despre cai nu spune nimeni nimic! O mașină „Dacia“ a lovit o căruță, oamenii au scăpat, unul a murit, căruța s-a făcut praf! Dar calul? Sau caii? Oare ei chiar nu contează? Oare chiar nu e nimeni interesat de ei? E mai important faptul că a fost distrusă căruța, un obiect fără suflet? Eu aș lua atitudine, mie nu-mi convine! Sau o reporterită de la știri prezenta acum vreo lună un sat uitat de

lume, înzăpezit și fără curent electric. Timp de trei zile nu au putut face nimic nici drumarii, nici armata, nici nimeni, doar un om din sat urca muntele și îl cobora de două ori pe zi, cu sania, să ducă oamenilor pâine, 18 km dus și 18 km întors, „cu o mârtoagă“, zicea ea în mod repetat. Păi aia era mârtoagă? Dacă reușea chestia asta, că mie mi s-a părut că era un cal și jumătate, demn de toată considerația!!! Poate ea nu era un reporter adevărat, era o tută analfabetă!

Am câteva mii de poze cu cai, dar majoritatea nu sunt făcute de mine, sunt copiate de pe Internet. Vă trimit totuși câteva, mai deosebite, două cu doi armăsari polonezi, rasa de care vorbeam, de tracțiune, varietatea Sokolski (sunt cinci varietăți, dacă sunteți interesați vi le prezint toate!) și două cu două modele de sănii de agrement. În străinătate sunt foarte căutate și scumpe, considerate produse de lux! O plimbare cu sania într-o zonă agro-turistică nu și-o poate permite chiar oricine!

Vă las, poate deja am scris prea multe! Dacă sunteți interesat de o colaborare cu mine, sau dacă credeți că puteți avea corespondenți, sub ce formă considerați că e bine, nu trebuie decât să-mi scrieți. Eu voi cumpăra și voi citi revista dvs., toate numerele care vor apărea. Și poate, periodic, vă voi trimite câte o opinie, sau un comentariu, nu critic, ci cumva în ideea de a vă ajuta.

cu considerație,
Cristian Similaru

TOTUȘI, CALUL RĂMÂNE!

CRISTIAN ȚOPESCU ■
Director ProSport, Comentator EuroSport

Vă spun o poveste pentru copii mari și mici, pentru cei care nu-și uită niciodată copilăria. Ca toate poveștile, începe cu „A fost odată...”.

Trăiau pe aceste meleaguri. Erau frumoși și puternici. Cu mers nervos, cu fruntea și pieptul late, cu gâtul lung, cu ochi catifelati și privire mândră. La perfecționarea celui mai frumos animal din câte au existat, au lucrat mileniile și oamenii. Oamenii au îndrăgit calul, unii l-au iubit cu atâta patimă încât au plătit cu viață. Calul, la rândul lui, s-a atașat de oameni. Sincer și docil, dar egal în demnitate cu stăpânul, a trăit alături de el bucurii și necazuri omenești, de la jocurile copiilor până la ceremoniile funerare.

În evoluția civilizației, calul a fost un ajutor neprețuit în muncă, mijlocul de transport cel mai rapid până în secolul XIX, tovarăș nedespărțit în lupte și nelipsit în întrecerile sportive. Imaginea lui a rămas fixată pe pereții din piatră ai cavelor, în basoreliefuri vechi, în monumente de artă egipteană, asiriană, greacă, română etc.. Statui ecvestre nemuritoare, sculpturi minunate, pânze celebre - din Renaștere până la Degas, Gericault sau Franz Marc cu al său „Căluț albastru” - iată tot atâtea momente fericite în care frumusețea calului s-a întâlnit cu geniul omului. Cât de frumos sună clopoțeii lui Esenin: „Ah, voi sănii, sănii! Și voi cai, voi cai!”

De peste veacuri răzbat până la noi poveștile cu cai. Povești despre legendare amazoane, povești despre strămoșii noștri cu ale lor care romane, povești cu cavaleri luptând în turniruri. În isto-

ria fiecărei națiuni aproape, în epoci care au trecut, calul a avut rolul său important. L-au încălecat mari conducători de popoare și de oști care și-au legat soarta de cal, uneori oferind „un regat pentru un cal”.

Astăzi, pe hipodromurile elegante și moderne ale lumii, caii de rasă se întrec în curse spectaculoase de trap, galop, steeplechase, obstacole, cros, săniuțe și troici. Crescători și specialiști colaborează pentru ameliorarea raselor de cai, cultivând însușiri naturale (robus-

tețe, rezistență, viteză) pentru obținerea unor exemplare cât mai valoroase.

În prima jumătate a secolului XIX, Moldova importa într-un singur an mai mult de 20.000 de cai. Astăzi există la noi în țară câteva herghelii care se străduiesc să mențină faima calului românesc.

Din dragoste și respect pentru frumos, pentru ceea ce reprezintă calul ca simbol și ca realitate, o mână de oameni inimoși se zbat pentru ca „totuși, calul să rămână”.

- **REDACTOR ȘEF:**
Dora STĂNESCU
- **EDITORI SENIORI:**
Acad. Constantin
BĂLĂCEANU STOLNICI
Florin CODRE
- **EDITOR:**
Ioan CRISTESCU
- **EDITORIALIȘTI:**
Cristian ȚOPESCU
Ioan GROȘAN
Ioan BUDUCA
Ioan GYURI PASCU
- **SECRETAR DE REDACȚIE**
Tatiana SEGAL
- **COLECTIV DE REDACȚIE:**
Lorena STROE
Dan ANGHEL
Ioan VALERIU
- **CONSULTANȚI**
Dr. Anca BOGDAN
Mihail Lechkun
- **GRAFICĂ:**
Bruno VINTILĂ
- **TEHNOREDACTARE:**
Emilia VELCU,
- **DTP:**
Ioana PARFENI
- **MARKETING:**
Viorel PĂUNESCU

Editată de

**World Media
GRAPH**

Str. Pictor Sava Henția nr. 2,
Sector 1, București
Tel: 0727/750.109
0728/320.453

Fax: 021/22.34.111

E-mail: world.mediagraph@gmail.com
calulmagazin@gmail.com

Reproducerea integrală sau parțială a textelor și imaginilor se poate face numai cu acordul World MediaGraph.
Acest număr a fost ilustrat cu fotografii de la: Guliver, Dora Stănescu, Nina Lupu, Apor Portik, Mihail Lechkun, Cosmin Zidureanu

ISSN 1842-7731

s u m a r

11

Drumul spre Equus

16

El Cid & Babieci

18

China II
Calul sălbatic

34

Herghelia de căluți

36

Familia zebrei

editorial

- 4 Calul alb în istoria culturii
- 6 În loc de editorial
- 7 Totuși, calul rămâne!

enciclopedie

- 11 Drumul spre Equus
- 13 Olimpiadele ecvestre

cai celebri

- 16 El Cid & Babieci

galop și civilizații

- 18 China II
Calul sălbatic
- 19 Povestiri cu tâlc din lumea mare

lecturi

- 19 Xenofon
Despre echitație
- din ieslea literară

- 22 Milă
- 22 Căluțul, dragul meu
- 23 Iubiți și caii vagabonzi
- 24 Teologie
- 25 În coama unui cal...

dosar rase

- 27 Lipițanii în România
- 31 Lucina
- 34 Herghelia de căluți
- 36 Familia zebrei
- 38 Catârii
- 38 Măgarul „Baudet du Poitou“
- 39 Măgarii Dobrogei

cunoaștere

- 41 Jocul
- 42 De ce ethologie?
- 42 Reguli de etică și ethologie
- 43 Culoarele și semnele particulare

discipline

- 47 Disciplina liniilor
- 48 Ședințe pentru învingerea fricii
- 50 Arta potcovăriei
- 51 Potcovăritul
- 53 Ghidul practic al călărețului în exterior

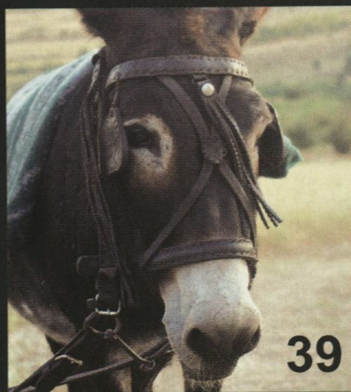
27

Lipițanii în România

31

Lucina

39

Măgarii Dobrogei

70

Marian Feraru
un călăreț emblematic

sănătate

- 55 Chestiune de gust...
- 56 Principii privind alimentația cabalinelor
- 58 Calul, sănătos sau bolnav

legislație

- 61 Legea calului
- 64 Metodica selecției în herghelii
- 66 Criterii de bonitare

instituții

- 68 Asociația crescătorilor și proprietarilor de cai arabi din România

biografii

- 70 Marian Feraru un călăreț emblematic

cai putere

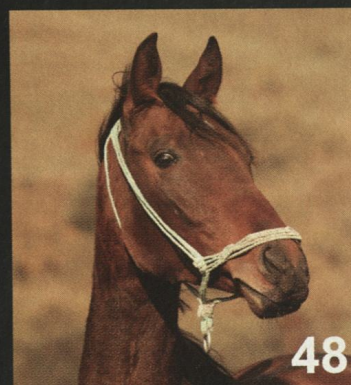
- 72 Mustangul, o legendă americană

atelaje

- 76 Caretele și oamenii cailor

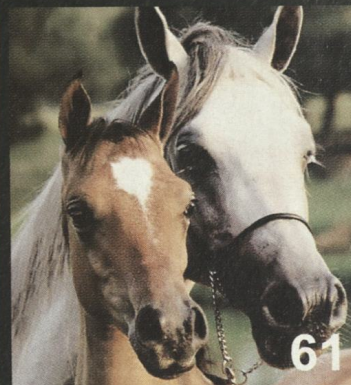
spectacol

- 78 Le prince Spiedel's company

48

Ședințe pentru învingerea fricii

61

Legea calului

51

Potcovăritul

78

Le prince
Spiedel's company

72

Mustangul,
o legendă americană

DRUMUL SPRE EQUUS

Ioana Mutu ■

Din America de Nord, Equus caballus și equideele apropiate s-au răspândit prin legăturile care existau între continente – Asia, America de Sud, Europa și Africa. Aceste migrații succesive au avut loc probabil cam acum un milion de ani, la sfârșitul Erei Glaciare.

Continuare din numărul trecut

Atunci legătura care exista peste strâmtoarea Bering a dispărut odată cu dispariția porțiunii de gheață, America rămânând astfel izolată. Acum aproximativ 8000 de ani calul din America a dispărut fără să avem încă vreo explicație sigură despre aceasta.

Specia ecvină nu a fost reintrodusă în America decât o dată cu sosirea conchistadorilor spanioli în secolul al XVI-lea când Herman Cartés a ajuns în Mexic, în 1519, cu un număr de 16 cai.

După dispariția ghețarilor și separarea continentelor s-a stabilit că au rămas patru forme de Equus pe celelalte continente, răspândite după cum urmează: caii în Europa și Vestul Asiei, asinii și zebrele în nordul și sudul Africii și „onagers” în Orientul Mijlociu.

STRĂMOȘII CALULUI

Paleontologii au studiat foarte mult evoluția calului de la Eohippus la Equus și, în general, au ajuns la aceleași concluzii. Foarte mult timp și muncă a luat studiul asupra stabilirii strămoșilor imediați ai calului domestic și a ramurilor sălbatice care au existat în progresia lui Equus.

După multe dificultăți și confuzii (s-a numit cu nume diferite un animal care în esență era același) s-a ajuns la concluzia următoare: calul modern se trage din trei tipuri primitive de cal, dintre care una supraviețuiește.

Fără îndoială au existat numeroase forme de Equus în Era Glaciară și Postglaciară, diferențele fiind accentuate de efectele diferite ale mediului înconjurător.

După studii aprofundate, s-au stabilit ca fondatori ai calului domestic, următorii:

- a) Calul pădurilor Equus caballus silvaticus
- b) Calul asiatic - Przewalski
- c) Calul Tarpan

CALUL DE PĂDURE

Denumit Calul de pădure (sau Equus caballus silvaticus sau Calul diluvian pentru că a existat în acea epocă) a supraviețuit în era postglaciară sub forma probabilă de Equus caballus germanicus. Avea probabil înălțimea de 1,52 m, cu picioare scurte și trup greoi, cântărind aproape 545 kg.

Era acoperit de păr scurt, cu coama și coada dese și grele, în timp ce copitele largi erau adaptate la mediul mlăștinos.

Culoarea era probabil un amestec și putea fi cu păr roșu și negru - culoare caracteristică animalelor care trăiesc în pădure.

Există dovezi care atestă faptul că un cal de tip greu a trăit în perioada de început a Pleistocenului, aproape acum un milion de ani.

Urme ale unui animal greu, nu rapid, probabil o formă a Calului de pădure au fost găsite în Scandinavia și

Înălțime:
1.42 - 1.52 m

CALUL DE PĂDURE

Unul dintre fondatorii calului primitiv a existat în mlaștinile Europei acum un milion de ani.

datează de acum 10.000 de ani în timp ce în nord-vestul Germaniei s-a descoperit un cal de acum 3.000 de ani care seamănă foarte mult cu calul masiv, modern, suedez, de tracțiune.

CALUL POITEVIN

Un cal mare, larg, cu picioare și copite mari cu coamă mare și înălțat cu păr mare la copită ar putea fi considerat echivalentul modern al Calului pădurilor.

CALUL TARPAN

Tarpanul era un cal sălbatic, primitiv, care a existat în estul Europei și în stepele ucrainiene până chiar în secolul

al XVIII-lea când a fost studiat științific și când era deja amestecat cu animale domestice.

Numele științific pentru Tarpan este *Equus caballus Antonius*.

J. F. Gmelin era un om de știință ruso-german din secolul al XVIII-lea, Otto Antonius, care l-a catalogat și i-a dat numele Tarpan a fost un zoolog care a trăit în secolul al XX-lea.

Ultimul Tarpan sălbatic adevărat a fost o iapă care a murit în 1880 în Askania Nova (în nordul Crimeei), dar acum există o turmă reconstituită, în stare semi-sălbatică într-o rezervație la Popielno și Bialowieza în Polonia.

CALUL DE TUNDRĂ

Există datele unui alt cal sălbatic, neluat în seamă de hipologi, care a fost denumit Tundra.

Au fost descoperite urme ale acestui cal în valea Yanei, în nord-estul Siberiei, odată cu scheletele mamuților. Chiar în 1964 a fost semnalată existența unui grup de cai sălbatici albi în acea zonă.

Oamenii de știință cred că poneiul Yakut, care trăiește în acea zonă, ar putea fi descendentul direct al Calului Tundra, deși tipul de cal puternic cum este Yakutul este considerat o derivație de la calul sălbatic asiatic.

Oricum, se consideră că acest cal nu a avut nici o influență asupra calului domestic.

CALUL SĂLBATIC ASIATIC

Calul sălbatic asiatic este singurul

Înălțime:
1.22 - 1.32 m

YAKUT

Yakutul trăiește în aceeași zonă cu cea a calului Tundra din care se crede că provine. Este un cal care poate supraviețui în cele mai vitrege condiții climatice.

cal sălbatic adevărat care mai există.

Numele lui științific este *Equus caballus przewalskii* Poliakov.

În Mongolia, este cunoscut sub numele de Taki, în timp ce în Kichizia este denumit Kertag.

A fost descoperit sau redescoperit în stepele Asiei Centrale de către exploratorul rus Nikolai Mikhailovitch Przewalski (1839-1888) în 1879 și a fost catalogat de zoologul J.S. Poliakov în 1881.

Singurul supraviețuitor din trio-ul primitiv în forma sa originală este calul sălbatic asiatic din stepele asiatice, descoperit de Colonelul Nikolai Przewalski în 1879.

OLIMPIADELE ECVESTRE

Ioan Valeriu ■

Înființate în anul 777 î.d.Hr., la Olympia, în Peloponez, primele Jocuri Olimpice din istorie au făcut parte dintr-un festival religios care onora, printre alte divinități, și pe zeița Rhea, mama lui Zeus.

Ironic, toate femeile măritate aveau interdicția de a participa la aceste festivități, acesta fiind un exemplu de discriminare care a ținut până la jumătatea mileniului.

Sporturile cu calul, de tipul întrecerilor de carete, au fost introduse la a 25-a Olimpiadă care a avut loc în anul 680 î.Hr. Jocurile se țineau la intervale de patru ani, până în 393 d.Hr., când au fost interzise de împăratul creștin al Romei, Theodosius I.

Olimpiadele moderne au fost reanimat de baronul Pierre de Coubertin în 1896 și au avut loc, cum era și firesc, în Grecia. Primele competiții călare au avut loc în 1912, cu ocazia Jocurilor de la Stockholm.

EROII ANTICI

Printre participanții de renume ai Jocurilor antice se numără și Alcibiades din Atena, om cu o vigoare enormă, care a participat, în cadrul Olimpiadei din anul 416 î.Hr., la nu mai puțin de 7 curse de atelaj cu patru cai.

Hieron, regele Syracusei, a fost învingătorul Jocurilor din 476, 472, și 468 î.Hr., iar împăratul Nero, în anul 67 d.Hr., a condus un atelaj cu 10 cai doar pentru a obține laurii victoriei. De fapt, el și-a răsturnat echipajul, dar pentru că era împărat și avea o reputație de temut, a fost totuși declarat câștigător.

Cursele de călărie, care n-au avut la început succesul celor de carete, au fost

înființate în anul 647 î.Hr., dar din 256 î.Hr., când armăsarii au participat pentru prima dată într-o întrecere, cursele au început să câștige prestigiu și popularitate.

Medaliații Jocurilor antice erau onorați cu celebra cunună de măslin, pe care o primeau, de fapt, proprietarii cailor, călăreții mulțumindu-se cu o umilă bandană confecționată din lână de oaie.

Eroul cabalin, mai bine spus eroina (pentru că era o iapă) Jocurilor antice, a fost, fără nici un dubiu, calul ce-i

aparținea lui Pheidolas din Corint.

Deși își pierduse călărețul în timpul cursei, ea a alergat până a ajuns prima la final, apoi, cu de la sine putere, s-a așezat în fața juriului, pe primul loc, acela destinat învingătorilor.

A fost premiată, iar în cinstea ei s-a ridicat o statuie care a fost așezată în Crîngul Sacru, alături de nobilii cu care ea era acum egală.

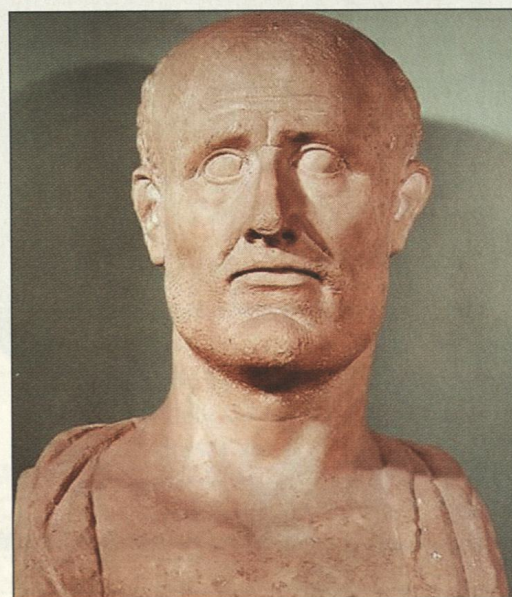
Se poate spune că aceasta iapă a adus primul suflu al emancipării feminine în cadrul Olimpiadelor, dominate secole întregi de participările masculine.

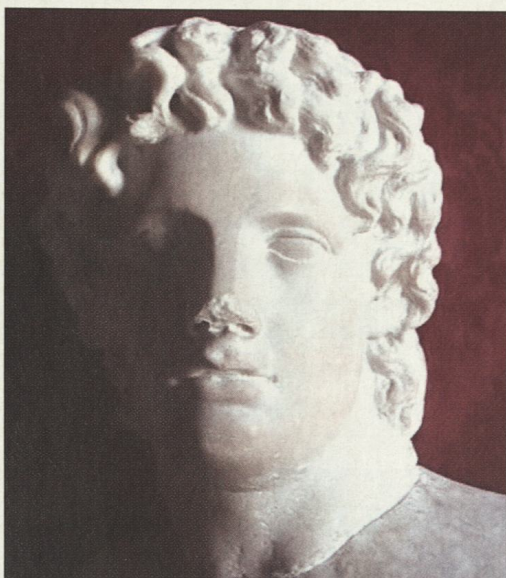
Prin urmare, până în 1928, în cadrul Olimpiadelor moderne nu au fost incluse probele ecvestre de pistă sau de teren, iar cea de 800 m a fost sistată, datorită eșecurilor unor participanți, până în anul 1964. Participările feminine n-au fost înregistrate până în anul 1952, însă femeile sunt astăzi la fel de competitive ca bărbații și aproape egale ca număr de participante în competiții.

JOCURILE OLIMPICE MODERNE

Primele Jocuri moderne au avut loc la Atena, în anul 1896, an care a marcat și apariția logo-ului olimpic, folosit până în prezent: 5 cercuri colorate și înălțate care reprezintă cele 5 continente, fiecare culoare regăsindu-se măcar o dată în culorile naționale ale fiecărui steag.

1896 a fost, de asemenea, data primei apariții a motto-ului olimpic: Citius,

Altius, Fortius (Mai repede, Mai sus, Mai tare), care se referă la concursurile

de aruncări, de sărituri și de alergări.

Includerea probelor cu cai în cadrul Olimpiadei din 1912 de la Stockholm este datorată aproape în exclusivitate eforturilor contelui Clarence von Rosen, maestru de călărie al regelui Suediei.

La Stockholm, pentru prima dată în competițiile moderne, au fost introduse concursurile de dresaj, de sărituri și proba de trei zile, care s-a mai numit și „Armata” și a cuprins: proba de 53 km (33 mile) călărie pe distanță lungă, proba de 3,2 km (2 mile) obstacole, (sărituri) și, la final, testul de dresaj.

Au participat 7 echipe compuse din ofițeri de cavalerie, iar concurenții țării gazdă au câștigat aurul la proba pe echipe cât și la proba individuală.

Trofeul, la proba individuală, a fost

cucerit de locotenentul Norlander care a călărit un pursânge englezesc.

Adevărul este că, din cei 31 de cai înscriși în competiție, 15 au aparținut rasei pursânge britanic.

Suedia a câștigat, totodată, proba pe echipe la sărituri cât și aurul pentru proba individuală de dresaj.

De fapt, la primele Jocuri Olimpice de după Primul Război Mondial, la Antwerp, în 1920, Suedia a câștigat toate cele trei medalii la proba de dresaj individual cât și aurul pentru proba pe echipe la sărituri și pentru proba de trei zile.

În forma ei actuală, proba de trei zile a avut loc, pentru prima dată, în anul 1928, când a fost introdusă și proba pe echipe, la dresaj.

America a câștigat, pentru prima da-

tă, aurul pe echipe la proba de trei zile, la Los Angeles, în 1932, când nici o echipă din concurs nu a putut termina cursa de sărituri, iar medalia de aur la sărituri individual a fost luată de baronul locotenet Takeichi.

Clarence von Rosen, fiul celui care a introdus probele cu cai în Olimpiadă, câștigă atunci bronzul.

Foarte departe de idealurile olimpice au fost Jocurile lui Hitler de la Berlin, din anul 1936. Atunci, în Jocurile Olimpice ecvestre a fost introdusă cumpăna apelor. Au fost cele mai naționaliste și amenințătoare competiții ce-au avut loc vreodată, iar Germania a cucerit toate medaliile de la cele trei discipline rămânând în istorie cu cele mai bune echipe din competițiile ecvestre.

Marea Britanie, în afara săriturii peste gard într-o baltă adâncă, obstacol care nu a fost trecut decât de 28 dintre cei 46 de participanți, a câștigat bronzul pe echipe la proba de trei zile și s-a impus ca o adevărată putere în competițiile internaționale.

În 1948, cu ocazia primelor Jocuri de după război, Marea Britanie, prin locotenent-colonel Harry Llewellyn, smulge un alt bronz la sărituri, în timp ce America câștigă proba celor trei zile.

MEDALIATELE FEMININE

În 1952, când se înregistrează ultimele participări militare în cadrul Olimpiadei, Llewellyn, călare pe legendarul Foxhunter, câștigă medalia de aur la sărituri. Echipa Angliei face istorie încă o dată, în 1956, la Stockholm când, Pat Smythe devine prima femeie care face parte dintr-o echipă ce câștigă o medalie

(de bronz). O altă tânără femeie, belgiana Brigitte Schockaert, participă atunci la aceste Jocuri.

Marion Coakes din Marea Britanie, este prima femeie care câștigă o medalie la proba individuală de sărituri. S-a întâmplat în Mexic, în 1968, când a câștigat argintul călărind un Stroller de talia unui ponei.

Tot acolo, Marea Britanie se impune iar, incluzând în echipă o altă femeie, Jane Bullen, și cucerind me-

proba de trei zile nu este foarte sigură.

Comitetul Olimpic prețuiește mai mult toleranța probelor ecvestre decât entuziasmul echipelor, iar recente accidente cauzate de dificultățile impuse de probe îl fac să aibă serioase dubii în ceea ce privește includerea acestei probe în viitoarele Olimpiade.

dalia de aur. Primele femei care au câștigat aurul pe echipe la proba de sărituri au fost americanele Leslie Burr și Melanie Smith în anul 1984, la Los Angeles.

VIITORUL

Dacă probele de sărituri și de dresaj par să fie foarte bine primite în competițiile Olimpice, pentru viitor

Statuia Cidului (Ruy Diaz) este la Burgos, acolo unde, în Catedrală, zac și rămășițele sale. Aceasta comemorează și imortalizează pe nemilosul „mercenar“ care a fondat ordinul creștinesc al cavaleriei de a apăra Credința și libertatea Spaniei. Faptele sale de vitejie împotriva cötropitorilor mauri, i-au adus adulație din partea compatrioților săi.

EL CID & BABIECA

Cel mai faimos dintre eroii din Christendom a fost Ruy, sau Rodrigo, Diaz, conducător al Reconquistei, mișcare care a încheiat cei 700 de ani de ocupație a Peninsulei Iberice de către mauri. Ruy Diaz, cunoscut de prieteni dar și de dușmani drept El Cid (Cidul), Lordul sau El Campeador, Războinicul, s-a născut la Vivar, în apropiere de Burgos, Castilia, în 1040. Un soldat profesionist, nemilos, el a intrat în legendă drept erou, salvatorul țării sale. Faptele sale eroice sunt celebrate în epicul secol XII - Poema del Cid, și mai târziu, în 1512, în Cronica Particular del Cid. Amândouă ne povestesc despre Cid și Babieca, calul alb care l-a însoțit în

campanii 30 de ani. Calul era un dar de la nașul Cidului, un preot cunoscut ca Peyre Pringos, sau „Grasul Pete“. Acesta i-a oferit tânărului posibilitatea de a alege cel mai bun mânz, în spiritul casei spaniole, cum era și cea a Carthusianilor din Jerez de la Frontera, unde domnea tradiția creșterii cailor. Tânărul a ales un animal mic și slab, făcându-l pe preot să exclame: „Babieca!“ („Stupid!“) Cu acest nume calul a devenit celebru. Un cal ideal de război, Babieca a fost ceea ce astăzi numim un Andaluzian. Cu toate că acesta creștea în greutate, nu avea mai mult de 1,52 m. Era receptiv, agil, și plin de „brio escondido“, inteligentă, ceea ce îi dădea iuțeală și curaj. Cidul a murit în 1099, la Valencia, care era sub asediu. Conștient că vestea morții sale ar putea să slăbească moralul oștilor sale și să încurajeze dușmanul, a dat ultimul său ordin. Acesta era ca trupul său să fie legat în șaua lui Babieca, cu armura strânsă și sabia ridicată în mână fără viață, el a condus în liniște călăreții săi în afara orașului, spre tabăra maurilor, chiar la miezul nopții. Cavalerii erau îmbrăcați toți în alb, purtând steaguri albe, și se spune că fața Cidului a strălucit prin vizorul deschis al coifului său, cu o „lumină nepământească“. Apariția fantomatică pe calul alb, galopând în fruntea oștilor tăcute, i-a pus pe fugă pe mauri care strigau că Cidul a înviat din morți. Spaniolii i-au

nimicit fără milă. Cidul a fost înmormântat la Mănăstirea San Pedro de Cardena, lângă Burgos, cu toate că trupul său a fost mutat la Catedrala Burgos. Babieca nu a mai fost încălecat nicio dată. El a murit doi ani mai târziu, la vârsta de 40 de ani.

Piatra memorială a lui Babieca, calul Cidului timp de 30 de ani, se află la loc de frunte la Mănăstirea San Pedro de Cardena, Burgos, Spania.

Recucerirea (Reconquista)

Cidul, eroul național al Spaniei, este amintit în această piesă statuară de la Mănăstirea San Pedro de Cardena. Este o scenă de război ce descrie filosofia lui Ruy Diaz, Războinicul: „Vedeți calul asudat și sabia însângerată, așa i-am înfrânt pe mauri în bătălie.“

CHINA II

CALUL SĂLBATIC

■ Tatiana Segal

Numele științific în limba latină al calului sălbatic din spațiul chinez este „*equus caballus przewalskii*”. El este răspândit în nordul Regiunii Autonome Xinjiang-uiră și în zona limitei administrative dintre provincia Gansu și Regiunea Autonomă Mongolia Interioară. Fără doar și poate că el trăiește și în Mongolia. În China, însă, calul sălbatic este inclus în categoria A de protecție (animal pe cale de dispariție).

Din punct de vedere al aspectului exterior, calul sălbatic chinez (uigur) se caracterizează prin aceea că are o coamă negricioasă, aspră și dreaptă; părul de la coadă este de lungime graduală. Vara părul este scurt, iar culoarea pe spate și pe coaste este brun roșcată. Pe burtă are tente de alb-gălbui. Iarna, părul crește lung și este mai închis la culoare.

Corpul animalului matur are o lungime de 220-280 centimetri. Înălțimea în dreptul greabănelui depășește 120 de centimetri, iar greutatea lui este de peste 200 de kg. Capul este lung și mare, iar ceafa groasă. Urechile sunt mai lungi decât cele ale măgarului. Copitele sunt late. Seamănă cu calul domestic, dar pe frunte nu are păr lung. Părul de pe ceafă este scurt și ridicat. Vara, acesta devine cafeniu deschis, în timp ce iarna este lung, gros și de culoare deschisă. Pe picioare se găsește păr lung cafeniu.

Femela este vivipară. Are un pui pe an și o gestație cam de un an. Mânzul se naște cam în lunile aprilie-mai. La o oră după naștere, mânzul se ține pe picioarele lui. Începe să pască la câteva săptămâni după naștere, dar nu este înțărcat înainte de 8-13 săptămâni.

Calul sălbatic chinez sălășluiește în pășunile montane, în Deșertul Gobi, unde există iarbă și apă din abundență.

De obicei o herghelie este formată din 5-20 de cai sălbatici și este condusă de un mascul. Caii sălbatici duc o viață colectivă și migratoare. Spre seară animalul se îndreaptă spre izvor sau râu pentru a se adapa. Mănâncă iarbă și trestie. Iarna, paște iarbă uscată de sub zăpadă. În iunie are loc reproducerea. În aprilie și mai anul următor femela fată un mânz.

Calul sălbatic are un mare dușman: lupul, dar are și posibilități deosebite de apărare: poate detecta mirosuri și zgomot de la foarte mare distanță. Putem ști ce simt aceste animale după schimbarea poziției urechilor și cozii.

Calul sălbatic, ca și cel domesticit, este erbivor. Se hrănește cu iarbă, diverse plante, fructe, coji de arbuști, iar când se află în grădini zoologice, cu grăunțe și lucernă. A fost vânat în special pentru carnea sa, căci nu a putut fi domesticit. De altfel, în grădinile zoologice din China se găsesc mai bine de 1300 de exemplare folosite exclusiv pentru perpetuarea acestei specii.

Calul sălbatic este un animal social și solitar.

În 1957 au fost observați pentru ultima dată cai sălbatici. Este foarte posibil ca această rasă de animal să fi dispărut din habitatul lor obișnuit.

În ultima perioadă a anilor '80 din secolul trecut, au fost aduși cai sălbatici

în Regiunea Autonomă Xinjiang-uiră și în provincia Gansu pentru repopulare.

Este interesant, după opinia noastră, să evidențiem modul în care, chiar în perioada pre-imperială, chinezii se raportau la acest minunat animal. Iar pentru aceasta vom cita două fragmente din capitolul intitulat sugestiv „Copita calului” din lucrarea unui celebru filosof, Zhuangzi :

„Copita calului poate strivi bruma și zăpada, părul lui poate înfrunta vântul și gerul. Calul paște iarbă, se adapă și, saltându-și picioarele, se avântă. Aceasta este adevărata natură a calului.

Terasele și grajdurile mari nu-i sunt de nici un folos. Atunci veni Bo Le și spuse: „Eu mă pricep să îmblânzesc caii.” I-a însemnat cu fierul roșu, i-a tuns, i-a potcovit și le-a pus căpăstru. I-a prins în hamuri și le-a împiedicat picioarele, i-a prionit de iese și în grajduri. Atunci, din zece cai au murit doi-trei. Apoi, i-a înfometat, i-a însetat, i-a purtat la trap și la galop, i-a rânduit și i-a gătit. Pentru cai, în față apăruse spaima de zăbală și de harnașament; în spate pândeau pedeapsa biciului și bățului. Atunci, au murit mai bine de jumătate dintre ei.

Olarul spuse: „Eu mă pricep să îmblânzesc lutul. Rotundul se supune compasului, pătratul se supune echerului.”

POVESTIRI CU TÂLC DIN LUMEA MARE

Afanti este un personaj celebru în folclorul din regiunea autonomă Xinjiang-Uigură, dar și în întreaga Chină. Asemenea lui Nastratin Hoge, Afanti este mereu plin de umor și înțelepciune.

În dialectul uigur, Afanti înseamnă „înțelept“, „maestru“, „învățător“. Pentru că întotdeauna este însoțit de măgarul său, multe dintre istorioarele sale au drept personaj măgarul sau calul.

MĂGARUL, MAI DEȘTEPT DECÂT PRIMUL MINISTRU

De cum sosi în capitală, Afanti se apucă să spună fiecărui om pe care-l întâlnea: „Măi, omule, să știi că măgarul meu este mai deștept decât primul ministru!“

Tot grăind el așa, vorbele sale purtate din gură în gură au ajuns în cele din urmă și la urechile primului ministru. Acesta, supărat nevoie mare, a cerut degrabă audiență la rege ca să-l pârască pe Afanti. Când și-a încheiat relatarea a pretins drept răsplată ca Afanti să fie pedepsit, iar lui să i se facă dreptate. Regele, negru de supărare, l-a chemat pe Afanti și, cu voce gravă, l-a întrebat: „Cum îndrăznești să spui

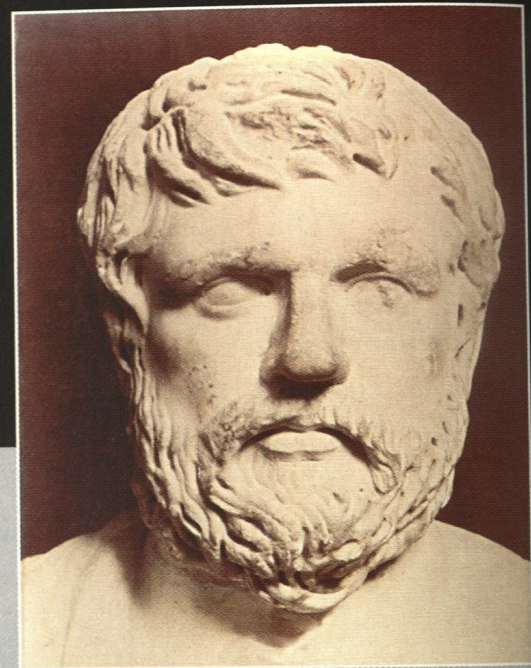
că măgarul tău este mai deștept ca Primul meu Ministru? Ai tu vreo probă, vreun argument în acest sens?“ Și ca să fie foarte clar că nu-i de glumă cu vorbe atât de grave, a adăugat: „Dacă nu, sunt nevoit să-ți tai capul.“

„Bine-nțeles că am argumente și încă fapte adevărate“, s-a apărut Afanti. „Permiteți-mi să vi le aduc la cunoștință. O dată, când am trecut puntea călare pe măgarul meu, acesta a alunecat și un picior i-a intrat în crăpătura dintre două scânduri. Cu greu am reușit să-i scot copita din spărtură. După un timp, am trecut din nou pe acolo împreună cu măgarul meu. De data aceasta, măgarul meu a călcat cu atenție și a ocolit golul. Dar primul ministru, știe și Măria Ta, nu face așa. Deși a furat bani din tezaur nu o dată, ci de mai multe ori, iar oamenii v-au prezentat nenumărate plângeri, el tot nu s-a lecuit. Gândiți-vă, așadar, Măria Voastră: puteți spune, oare, că măgarul meu este mai puțin deștept decât Primul vostru Ministru?!“

XENOFON

DESPRE ECHITAȚIE

Odată cu primele scrieri au apărut și primele tratate despre cai. Primul care a scris în limba hitită un tratat de antrenament metodic, pentru dresaj și îngrijirea cailor a fost mitanianul Kikkuli secolul 2 î.e.n. În acest număr continuăm cu un fragment din tratatul lui Xenofon (430-355 î.e.n), ce ne uimește prin modernismul său și pledoaria de tact față de acest animal. Paul-Louis Courier a tradus în franceză *Tratatul lui Xenofon*, iar în 2005 la Editura Est Tastet a apărut într-o ediție bilingvă, cu traducerea în română de Irina Mavrodin.

„Crezând, dintr-o practică îndelungată, că am dobândit o cunoaștere despre echitație, vrem să le arătăm tinerilor noștri prieteni cum vor putea deveni iscusiți în acest gen de exercițiu. Există despre acest subiect o scriere a lui Simon, cel care a consacrat, în templul lui Ceres Eleusiniana Atenei, calul de bronz pe pedestalul căruia a pus să i se reprezinte propriile-i fapte. În ceea ce ne privește, dacă se întâmplă ca el să fi spus ceva cu care să fim și noi de acord, vom vorbi și noi despre asta; ba chiar le vom transmite prietenilor noștri aceleași observații cu și mai multă încredere, văzând că ele coincid cu cele ale unui artist; apoi vom încerca să adăugăm ceea ce el a omis.

Și mai întâi vom arăta ce trebuie să știm pentru a evita, pe cât se poate, să fim înșelați când vom cumpăra un cal. Mânzului ce urmează a fi dresat nu i se poate cerceta trupul, calului nu-i poți cunoaște sufletul decât după ce l-ai călărit; or, când te uiți la trup, trebuie să privești cu mare atenție picioarele; căci, așa cum o casă nu ar putea sluji la nimic dacă,

părțile de sus fiind frumoase și bune, ea ar avea temeliile slabe, tot astfel un cal de război nu ar fi bun de nimic dacă totul ar fi de admirat la trupul lui, cu excepția picioarelor, acest singur cusur făcând inutile celelalte calități pe care le-ar putea avea. Calitatea picioarelor o vom judeca în primul rând după copite, care e mai bine să fie groase decât subțiri. Trebuie apoi să vedem dacă copitele sunt mai înalte sau mai puțin înalte, în față și în spate, sau sunt cu totul plate; căci copita înaltă ține la distanță de sol partea cornoasă de la bază; dar când este joasă, calul merge în egală măsură pe partea solidă și pe partea moale a piciorului, cum li se întâmplă și oamenilor care au genunchii foarte apropiați și picioarele în formă de X. Simon spune că poți cunoaște calitatea piciorului de cal după zgomotul pe care-l face, și are dreptate; căci copita găunoasă răsună pe pământ ca un cimbăluț.

De vreme ce am început cu piciorul, vom urca de aici spre celelalte părți ale trupului. Oasele așezate între copită și chișită nu trebuie să fie foarte drepte, ca la capră (căci picioarele construite astfel

îl obosesc pe călăreț printr-o reacție prea dură, și se pot înfunda); aceste oase nu trebuie nici să se îndoaie prea mult, ceea ce ar însemna că mergând printre pietre și bulgări de pământ, chișita sau și-ar pierde perii sau chiar s-ar răni.

Trebuie ca oasele picioarelor să fie groase (căci ele sunt coloanele trupului), dar nu și pline de vene sau de cărnuri; căci dacă sunt așa, când calul aleargă pe teren accidentat, în aceste părți năpădește sângele, ele se umplu de varice, piciorul se umflă, iar pielea, dilatându-se, se separă de os, adeseori chiar, în urma acestei dilatări, glezna se scrântește și calul rămâne estropiat.

Dacă mânzul, mergând, își îndoaie ușor genunchii, putem trage de aici concluzia că în timpul manevrelor va avea mișcări suple și elastice; căci la toți mânzii această suplețe a genunchilor sporește o dată cu vârsta, și pe bună dreptate, calul înzestrat cu această calitate fiind mai puțin amenințat să se poticnească și mai puțin obositor pentru călăreț decât un cal cu genunchii mai puțin supli.

Piciorul din față, până la genunchi cu

începere din umăr, dacă este gros, anunță, ca și la om, mai multă vigoare decât grație. Lățimea pieptului, necesară atât pentru forță cât și pentru frumusețe, va face de altfel ca picioarele, bine separate unul de celălalt, să nu se încrucișeze în mișcarea lor.

Cu începere de la piept, gâtul nu trebuie să cadă înainte, ca la mistreț, ci să se ridice, ca la cocoș, drept la coamă, și să fie adânc răscroît dedesubt, acolo unde se îndoaie.

Capul să fie subțire, cu maxilarul inferior mic; astfel grumazul îl va acoperi pe călăreț, iar calul va vedea în fața lui unde își pune piciorul; pe lângă asta, un cal care își poartă astfel capul rareori îi va forța mâna călărețului, oricât de năruș ar părea; căci nu trăgându-și gâtul îndărăt, ci, dimpotrivă, întinzându-l încercă el să forțeze mâna celui care îl călărește.

Examinați spațiul dintre dinții calului în care se așează zăbala, ca să vedeți dacă este moale, tare sau inegal; mânzul la care acest spațiu este sensibil în mod inegal va avea de obicei un bot cu mușcătură greșită.

Ochii proeminenți conferă calului o

înfățișare mai vioaie și o mai bună vedere decât ochii înfundați în orbite.

Un cal cu nările foarte lungi respiră mai bine și e mai aprig decât unul cu nările înguste; și, de fapt, un cal își deschide și mai mult nările atunci când este mânios împotriva altui cal, sau când își ia avânt sub mâna călărețului.

Urechile cât mai mici și cât mai îndepărtate unele de altele la rădăcina lor, dau capului o înfățișare mai elegantă.

Greabănul înalt îl face pe călăreț să se țină mai bine în șa oferind coapselor lui puțința de a prinde mai bine între ele umerii și trupul calului.

Spinarea dublă este cea mai frumoasă și cea mai comodă pentru stat în șa.

Când are părțile laterale ample, reliefate în raport cu pânțele, un cal este mai puternic, se hrănește mai bine și îi oferă călărețului un loc unde să stea mai sigur.

Cu cât șalele calului vor fi mai largi și mai scurte, cu atât mai ușor va executa el toate mișcările în timpul cărora partea din față se înalță și partea dindărăt o urmează: astfel pânțele va părea mai mic, acesta fiind o parte din trup care, dacă este prea mare, calul e nu numai

diform, dar și slab și greoi.

Fesele largi și cărnose vor fi pe măsura părților laterale și a pieptului: dacă sunt și compacte, acesta va fi un semn că animalul aleargă ușor și că are mișcări agile.

Cu condiția ca jareții să fie lați și deloc întorși în afară, picioarele dindărăt, când se vor așeza pe pământ, se vor îndepărta unul de celălalt, ca și cele din față, ceea ce face ca mersul calului să fie mai hotărât și mai vioi, și totul va fi cum nu se poate mai bine. Asta se poate vedea chiar și în cazul omului; căci pentru a ridica o povară, un om nu va sta nicio dată cu picioarele alăturate, ci cât mai depărtate.

Calul nu trebuie să aibă testiculele mari; dar acesta-i un lucru pe care nu-l poți vedea la mână. În ceea ce privește părțile inferioare dindărăt, astragalele, osul situat între gleznă și falange, chișița și copita, putem să spunem ceea ce am spus și despre picioarele din față.

Vreau să spun, de asemenea, după care semne vom ști să nu ne înșelăm în privința mărimii calului. Mânzul care, la naștere, va avea picioarele mai lungi, va deveni foarte înalt.

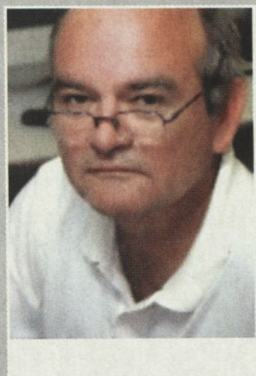
Căci toate animalele de tracțiune sau de povară, pe măsură ce înaintază în vârstă, cresc mai puțin în picioare cât în trup, care ia proporții mai mari pentru a se potrivi mai bine cu înălțimea picioarelor.

Credem, așadar, că după aceste semne ne vom putea face o părere despre frumusețea mânjilor și vom putea alege unul care să fie puternic și să aibă totodată picioarele rezistente, trupul sănătos și bine proporționat; și dacă unii, crescând, se schimbă mult și nu au calitățile așteptate, acesta nu-i un motiv de a renunța la regulile pe care vi le propun aici; căci vom putea vedea mai mulți cai urâți devenind frumoși și buni decât cai proporționați, așa cum am spus, devenind diformi."

MILĂ

Ioan Groșan ■

În toată copilăria și adolescența mea eu n-am văzut (cu excepția Vilmei, iapa bunicului de care am pomenit în primul număr al acestei reviste) cai frumoși, iar Vilma se degrada cu fiecare săptămână de tras colectiv.

Sigur, vedeam armăsari și iepe superbe la televizor, la olimpiade, la alte întreceri hipice sau în westernuri, dar, „pe viu” – niciodată. Nu erau în zona mea natală nici hipodromuri, nici herghelii de rasă, nici măcar acei „cai de dric”, bine hrăniți și somptuos-funerari, zăriți mai târziu în nu știu ce oraș.

Ce vedeam eu zilnic erau niște cai vai de mama lor, costelivi, cu pielea roasă de hamuri prost întreținute, cu capete veșnic plecate, tragând la căruțe în infernul C.A.P.-urilor sau opintindu-se în sforțări supracabaline, sub biciul câte unui căruțaș „individual”, nemilos, inuman. Nu admirație îmi inspirau aceste biete animale, ci milă. Cum milă mi-a stârnit, o milă cumplită, și prima mea întâlnire literară cu personajul-cal, în excelența, dar cruda nuvelă a lui Agârbiceanu, „Fefelega”: calul Bator.

Așa că, atunci când, adolescent fiind, am fost rugat de un vecin al bunicului să încalec pe o fantomă sargă și s-o țin de dârlogi ca să meargă dreaptă printre șirurile plăpânde de porumb, în timp ce el prășea cu un plug mic în spate, n-am putut să merg nici zece metri, pentru că mi-era milă să trag de hățurile iepșoarei și ea o lua mereu alături.

Mai drăguți erau mânjii, dar și ei pe vremurile alea păreau subdezvoltați precum copiii bolnavi și subnutriți din orfelinatele noastre.

De aceea îi admir pe oamenii care, precum prietenul Florin Codre, iubesc și prețuiesc acest superb mamifer.

CĂLUȚUL, DRAGUL MEU

Nu cred că există pe lume un animal pe care să-l îndrăgesc mai mult. Sunt un mare iubitor de necuvântătoare, începând de la minuscula gărgăriță și terminând, eventual, cu elefantul și, de ce nu, cu dinozaurii... Nu am avut - din păcate - bucuria de a fi participat la vreo filmare în care să pot călări în fața aparatului de filmat. Deși mi-aș fi dorit din tot sufletul. Am urcat prima dată - atenție, pe deșelate! - în spatele unui minunat exemplar undeva în apropiere de cabana Susai, lângă Predeal. Tot atunci a avut loc și prima căzătură pe un morman de pietre care de care mai ascuțite. După ce m-am împrietenit cu minunatul Roibu (așa îl chema), nu m-a mai aruncat din șa. L-am răsplătit cu câțiva morcovi și am fost gratulat cu un nechezat de bucurie care îmi răsună și acum în urechi...

La o filmare în regia regretatei regizoare Olimpia Arghir am avut o colaborare cu reputatul cascador Ion Albu. Imaginați-vă că maestrul Albu m-a suit, fără prea multe vorbe, în șaua unui cal de la filmări și m-a plimbat mândru de nu-mi mai încăpeam în piele pe străzile din Buftea, spre deliciul nenumăraților trecători...

Am uitat să precizez că eram îmbrăcat în costum de epocă! Din păcate, secvența nu făcea parte din filmul de televiziune, dar, în clipele acelea, mă credeam deja un Brad Pitt printre ruinele Troiei. Adevărul este că pe tot parcursul filmărilor am avut grijă aproape zilnic de simpaticul căluț care era chinuit în pauzele de lucru, purtându-mi cu îngăduință nenumăratele kilograme pe care le aveam pe atunci. Primea zilnic mere, morcovi, zahăr, fân. Cu zahărul era ceva mai greu, pentru că - sper că vă amintiți - se dădea pe cartelă.

Dar căluțul nu avea de unde să știe toate astea. Și, poate, era mult mai bine. Mai bine pentru el, firește...

Printre nenumăratele lucruri pe care

le-am făcut la viața mea se numără și acela de a fi fost prezentator la circ. Da, da, ați citit bine, la circ. E adevărat, era o reprezentație aflată în turneu la Timișoara, unde activam cu onoare prin anii '70. Am fost invitat să prezint un spectacol de care mi-amintesc și acum cu mare plăcere, spectacol intitulat „Bravo, circul!”. Ehe, ce memorie! Nu se spune „memorie de cal”? Sau de elefant? Nu mai știu... Contează mai puțin.

Ce contează cu adevărat este că în arena circului m-am întâlnit pentru prima oară cu ceea ce se numea dresură de cai lipițani în libertate. Aveam să aflu multe lucruri interesante de la dresori - erau soți și soție - despre caracteristicile cu totul speciale ale acestei rase, exemplare superbe, extraordinar de bine îngrijite și iubite de familia de dresori, și primite și privite cu gura căscată de sutele de spectatori entuziaști care umpleau până la refuz gradenele circului. Mi s-a spus că nu era deloc ușor să-i dresezi, dar că dresajul se baza în general pe extraordinar inteligență specifică acestei rase. Ascultau de vorbă bună și nu de bici și, credeți-mă, trăiam în fiecare seară cu senzația că minunaților căluți le plăcea foarte mult ceea ce prezentau pe rumegușul proaspăt din arenă, că se bucurau ca niște copii de aplauzele nesfârșite și, poate o să vi se pară ciudat, uneori aveam senzația că zâmbeau. Erau blânzi, îi puteai atinge (într-o seară am avut chiar bucuria de a-l țesăla pe unul dintre ei) și spre sfârșitul seriei de spectacole deveniseram cei mai buni prieteni.

Căci, de fapt, aici am vrut să ajung: la excepționala prietenie dintre om și cal. Poate că nu întâmplător existența în mitologie a centaurilor a reprezentat - într-o formă figurată sau nu - comunicarea de trup și suflet dintre cele două entități: om și cal.

Sau, poate mai corect, dintre cal și om...

IUBIȚI ȘI CAII VAGABONZI

Ioan Gyuri Pascu ■

din ieslea literară

Când se auzea (respectiv la tv se și vedea) cântecul lui Mihai Constantinescu, pe la colțurile gurilor noastre de erudiți se ițea un zâmbet de sorginte ironică, să zicem noi. Cântecul lui se referea la categoria socială nou apărută sau, mai bine zis, nou înmulțită a câinilor vagabonzi, devenită, mai apoi, datorită aspirațiilor noastre europene, categoria socială a câinilor comunitari.

Aș face și eu, ca animalu', o analiză irațională a mesajului acestui cântec. Este el, cântecul, un semnal de alarmă tras în urma exploatării animalului „de către om“, al naturii „de către om“, al acțiunilor eliptic numite de prietenul meu Ioan Groșan „de către om“? Aș zice, fără a risca un efort de gândire prea mare, că acest cântec este născut nu de fenomenul izolat de „vagabonzire“ a câinelui, ci de fenomenul numit „demolare“ sau „orășenizare“ inițiat de Ceaușescu și de sinistra sa soție.

Veți zice, bun, și ce-au toate astea cu caii?

E drept că n-am văzut încă articole de genul „un turist japonez a fost atacat pe o uliță din Voroneț de o haită de cai care i-au distrus

camera digitală și i-au produs multiple leziuni în zona abdominală. Ambasada Japoniei a donat 4 miliarde de yeni statului român în vederea inițierii unui program de urmărire a cailor comunitari prin implantarea de microcipuri...“ Dar, problema calului de gospodărie se acutizează. Acum caii putere și tipul de telefon mobil sunt emblemele statutului social, chiar și la țară. În plus, pe bună dreptate, dispar căruțele de pe șoselele patriei. Vom avea piste speciale pentru bicicliști. Nu însă și pentru cai.

Ce vor face țărani? Vor trimite caii înapoi în sălbăticie? Îi vor face din nou mustangii liberi? În Delta Dunării e ok. Până acum, se poate, dar la câte pensiuni se fac și acolo, va trebui ca semi-mustangii de deltă să se transforme în hipopotami, care, în treacăt fie spus, în ungurește se cheamă „cai de apă“. În ce spațiu, în ce habitat, se vor mișca, vor trăi, caii noștri europeni? Vor exista câțiva cai privilegiați,

care vor trăi pe la fermele unor oameni înstăriți sau în vreo herghelie care să mai amintească de celebra vorbă „actorii lor, caii noștri“.

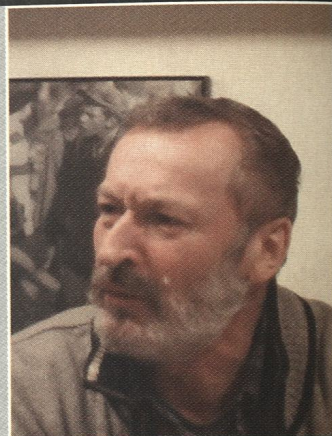
Calul este un simbol care nu trebuie să dispară odată cu era tehnologică. N-am văzut încă un Lamborghini care să ne întruchipeze blândețea, demnitatea, devotamentul, libertatea, iubirea pură și dezinteresată. Aceste cuvinte nu sunt afișate nici măcar pe computerul de bord. Dar, dacă priviți vreodată sincer în ochii unui cal, veți citi aceste cuvinte. Aș fi de acord cu lăsarea cailor în păduri, cu „remustangizarea“ lor, dar, așa cum demolarea a creat câini vagabonzi, defrișările ar crea cai vagabonzi.

În ce spațiu, în ce areal se vor mișca de-acum încolo caii românului? Poate că nimeni nu se gândește la asta acum când, până și oile vor transhuma pe autostrăzi cu autocarele. Vom clădi spații pe verticală pentru cai, dând un nou înțeles versurilor poetului care spunea: „calul călare pe calul călare pe cal“...???

TEOLOGIE

■ Ioan Buduca

Nu aveam încă patru ani și ai mei, când aveau de arat, mă urcau pe cal și mă lăseau acolo până plângeam că nu mai vreau.

Știau ei ce știau.

Odată, pe vremea când odată nu era niciodată, m-au lăsat să dorm la umbră, sub căruță. Mi-au dat o sticlă cu lapte și dormi, copile, dacă te-ai plictisit de călărie! N-ai să ajungi cascador, nu-i bai, poate te-oi face regizor, că te dăm la școală la Arad, dar înainte de asta, vom da caii la cooperativă și vom rămâne săraci.

Mai târziu, aveam să mulțumesc comunismului că am făcut ceva școală și aveam să-l înjur că școala pe care am făcut-o, m-a înstrăinat de ai mei.

Eram la umbră, sub căruță, și n-aveam încă patru ani. Băusem laptele tot și dormeam cu gura căscată. M-au trezit ai mei, speriați. Un șarpe, simțind mirosul de lapte, avea de ales: ori intra în sticlă, dar acolo nu mai era decât mirosul, ori intra în gura ăstuia care doarme, dar acolo era un copilaș, nu-i păcat de Dumnezeu să intre el acolo?

Ai mei nu știau teologie. Ei știau că șarpele lapte ar bea. Nici eu nu știam că voi ști cândva că șarpele la români este protectorul casei, iar la creștini, un simbol al cunoașterii.

Las' că mai aveam să află că la alte case, șarpele simboliza, cosmologic, ordinea universală, iar doi șerpi vertical așezați, unul urcând, altul coborând, un fel de yin-yang, pe când ăla ce își mușcă propria coadă are a fi simbolul vieții universale, care din propria murire se hrănește.

Ador stele și nasc stele din praful și pulberea celor murite – știm noi astăzi cum și de ce. Mă rog. Ai mei au văzut șarpele și au zis: „Mulțumim lui Dum-

nezeu că ne-a adus la vreme aici, la capătul brazdei. Pierdeam copilul dacă nu veneam la vreme.“ Copilul a ținut minte. La următoarea întâlnire cu șarpele, într-un cimitir, s-a speriat ca niciodată. Acolo, atunci, am fost campion olimpic la suta de metri.

Să fi fost semne, toate acestea?

Eliade ar zice că da. Altfel cum s-ar explica faptul că din curiozitatea cunoașterii mi-am luat, în plină maturitate, curajul multor-multor speculații eretice.

Șarpele copilăriei mele și-a făcut treaba. Păcatul originar nu poate fi înțeles fără șarpe. Du-te copile și să nu-ți fie frică de dogme, nici de asta marxistă, nici de altele! Dar, atenție, copile, nici fără credință nu e bine! Vezi cum faci, să nu rămâi doar un șerpuitor al cunoașterii! Caută-ți propriul tău caduceu! Vezi ce e cu yin-yang-ul!

Știu acum mai bine. Dacă șarpele te poate pierde în labirintul infinit șerpuitor al cunoașterii, calul este acela care te va aduce înapoi, acasă.

Calul nu a fost simbolizat. Numai ceea ce e trecător poate fi simbol. Șarpele, ca și cosmosul, e trecerea. Iar calul...ei bine, nu am dovezi, dar îmi aduc aminte... tata era beat, dormea pe capra căruței și calul îl ducea până la poarta casei.

– Cum au știut Wilma și Bator să-l aducă până acasă? – am întrebat.

– Așa sunt caii, învață drumul – mi-a zis mama.

Cum sunt copil neascultător, cred, azi, altceva: calul și stăpânul lui fac una de la un punct încolo.

Nu știu cum. Un yung al cailor ar face o teorie. Mă mulțumesc să cred că au și ei Dumnezeu lor și că al nostru nu e altul decât al lor.

“ÎN COAMA UNUI CAL TREBUIE MULTĂ MITOLOGIE”

Henry Miller ■

Fragment din volumul “Primăvara neagră” apărut în 2001 la Editura EST

"Atunci, dă-i drumul! Asta-i. Încep cu un cal! Îmi amintesc vag caii etrusci văzuți la Louvre. (Notă: în toate perioadele importante ale artei, calul a fost foarte apropiat de om!) Încep să desenez. Firește, cu ce-i mai ușor: dosul calului. Las o mică deschizătură pentru coadă - va putea fi inserată ulterior. Abia am început să schițez corpul, că observ dintr-o dată că e prea alungit. Ține minte, desenezi un cal și nu un cârnat. Vag de tot mi se pare că unii din caii aceia ionieni văzuți pe vasele de ceramică neagră aveau trunchiuri alungite; și picioarele începeau din corp, delimitate de o linie fină punctată la cre puteai să te uiți sau nu în funcție de instinctele tale anatomice. Cu asta-n minte, mă decid pentru un cal ionian. Dar iată că se ivesc noi dificultăți. Picioarele. Când te bazezi doar pe memorie, forma acestora te poate induce în eroare. Mi le pot aminti doar de la glezna în jos, adică numai copita. Este o treabă extrem de delicată să adaugi apoi carnația. Și să faci picioarele să se lege firesc, nu ca și când ar fi lipite cu clei. Calul meu are deja cinci picioare: cel mai ușor e să transform unul dintre ele într-un phallus erectus. Zis și făcut. Acum arată ca o figură de tracotă din secolul al șaselea înainte de Christos. Nu i-am pus coada încă, dar am lăsat o deschizătură. Esențial este să-l pun în mișcare, să azvârle din picioare. Așa că-i schițez picioarele din față ridicate. O parte din el e în mișcare, iar restul e țeapăn. Cu o coadă corespunzătoare, l-aș putea transforma într-un cangar pe cînste.

În timp ce experimentez acestea, i se surpă stomacul. Îl cârpesc cum pot mai bine - până arată ca un hamac. Fie și așa. Dacă, odată terminat, nu va semăna a cal, pot oricând să-l schimb în hamac. (Oare pe unul din vasele pe care le-am văzut erau niște oameni ce dormeau în stomacul

unui cal?) Cel care nu a încercat vreodată să-și imagineze țeasta unui cal nu-și poate da seama cât e de greu de desenat. Să faci o țeastă și nu o desagă. Să pui ochii calului fără să-l faci să râdă. Să-i menții expresia cabalină și să n-o lași să devină omească. În acest punct, recunosc sincer, sunt total dezgustat de lipsa mea de măiestrie. Mă gândesc să șterg și s-o iau de la capăt. Dar detest și radiera. Aș fi mai degrabă în stare să-l transform într-un dinam sau într-un pian de concert decât să-mi șterg complet opera.

Închid ochii și cu foarte mult calm încerc să-mi imaginez calul. Îi mângâi coama, umerii și crupa. Îmi amintesc foarte exact senzația tactilă, și mai ales felul în care tresare când îl sâcăie o muscă. Și-acel freamăt cald al venelor. (În Chula Vista țesălam catării înainte de a ieși cu ei la câmp. Și, mă gândesc eu - măcar de l-aș putea transforma într-un catâr și tot ar fi ceva!) O iau, deci, de la-nceput - cu coama de data asta. Coama unui cal este cu totul altceva decât părul bogat al unei fetițe sau pletele unei sirene. Chirico știe să pună coame splendide cailor săi. La fel și Valentine Prax. Credeți-mă, coama e ceva deosebit - nu doar încreștură a unui val. Trebuie să se simtă oceanul în ea, și mai trebuie multă mitologie. Coama unui cal nu e doar substanța din care sunt făcuți dinții și unghiile. E altceva... știu că voi putea ieși totuși din această situație dificilă când va veni vremea să aplic culoarea. Desenul este pur și simplu pretextul pentru culoare. Culoarea este toccata: desenul aparține tărâmului ideilor (Michelangelo avea dreptate să-l disprețuiască pe Da Vinci. Există oare ceva mai oribil, mai maladiv-ideatic decât Cina cea de taină? Există ceva mai pretentios decât Mona Lisa?)

După cum spuneam, puțină culoare va

da coamei viață. Văd că abdomenul nu e încă în re-gulă. Foarte bine. Unde e convex îl voi face concav și vice versa. În acest moment, calul meu în-cepe deodată să galopeze, iar pe nări îi ies flăcări. Însă, așa, cu doi ochi, arată cam prostuț, cam prea omenesc. Ergo, îi șterg un ochi. Bun. Seamănă din ce în ce mai mult a cal. Și are și un fel de expresie amuzată - ca și Charlie Chase în filme....

În cele din urmă, ca să-l mențin în interiorul speciei din care face parte, mă hotărâsc să-i de-senez dungii. Ideea e că, dacă n-o să-și piardă aerul jucăuș, îl potschimba în zebra. Așadar trag dungile. Naiba s-o ia de treabă, acum arată ca și cum ar fi de carton. Dungile l-au aplatizat, l-au lipit de hârtie. Ei bine, dacă îmi închid iarăși ochii, ar trebui să-mi pot aminti calul de pe eticheta pentru Cinzano - are și el dungii, și încă foarte frumoase. Poate ar trebui să cobor la un apéritif și să mă uit la un Cinzano. Dar e târziu pentru un apéritif. Probabil că în cele din urmă o să plagiez puțin. Dacă un nebun e în stare să deseneze un om pe bicicletă, atunci poate desena și un cal.

dosar rase

LIPITĂNI ÎN ROMÂNIA

Dr. ing. Gheorghe MOHANU ■

Animale nobile, cunoscute pretutindeni în roba lor de culoare deschisă, dar murgi sau negri la venirea lor pe lume, caii lipițani sunt cei mai frumoși și cei mai mândri ambasadori ai multor țări europene, începând cu țara valsului, Austria.

Documentele spun că strămoșul direct al lipițanului de astăzi provine din Cartagina și a fost format prin încrucișări cu soiuri arabe și berbere. Adus prin porturile maritime spaniole, la Lipica, în Slovenia, acest cal a ajuns să fie ceea ce reprezintă astăzi.

În jurul anului 1562, arhiducele Karl II, viitor împărat al Austriei, a înființat, în peisajul carstic din apropierea actualei granițe sloveno-italiene, o herghelie, unde a început să crească cai din Andalusia. Amplasarea hergheliei într-o zonă carstică s-a dovedit, ulterior, inspirată, deoarece iarba din acea zonă, care crește în relieful carstic, săracă în substanțe nutritive, dar bogată în săruri minerale, a influențat formarea oaselor la cai, acestea fiind suple, dar rezistente.

Zestrea, genetică sprijinită de calitățile speciale ale hranei (iarba din relief carstic) și de perseverența crescătorilor, au dus la obținerea unui cal cu trăsături de excepție. Această reușită a constituit și piatra de temelie a Școlii Spaniole de Echitație înființată la Hofburg, în apropiere de Viena, în anul 1572.

Creați în scopul de a stăpâni și prezenta lecțiile din arta clasică a echitației, gândită pentru prima dată de vechii greci, caii lipițani au devenit încântători pentru orice spectator al Școlii Spaniole de Echitație, dar, în același timp, imprevizibili pentru inamic pe câmpul de bătlie datorită succesiunilor dificile de mișcări realizate cum ar fi capriola (calul sare cu toate picioarele în sus și

aruncă cu picioarele către spate), pirueta (armăsarul care galopează sare pe o rază cât mai scurtă în jurul picioarelor sale din spate), sau figuri în cruce.

Tenacitatea și rezistența, corelate cu spiritul artistic, fără egal în lumea cailor, explică de ce caii de rasă pură de la Lipica au ajuns să fie foarte apreciați secole de-a rândul.

Așadar, rasa Lipițan datează în Europa de peste 425 ani și este una dintre cele mai cunoscute și importante de pe continent. Lipițanul a fost atestat documentar în jurul anului 1580. Rasa a fost constituită, însă, în jurul anului 1700 și are opt linii de sânge.

Cei 425 de ani de istorie a calului lipițan au fost sărbătoriți, în anul 2005,

cu mult fast, iar România a fost invitată la toate manifestările organizate, străinii apreciind calitatea cailor din țara noastră. Ei știu că, aici, în România, se află cea mai importantă pepinieră de lipițani din Europa. Este greu a spune că această rasă aparține unei anumite țări având în vedere caracterul său european! O întâlnim, în egală măsură, ca istorie și preocupări, în Slovenia, Austria, România, Cehia, Germania, Ungaria, Italia sau alte țări. A constituit emblema Imperiului Austro-Ungar, este mândria slovenilor, duce faima Școlii Spaniole de Echitație de la Viena, reprezintă școala haptică din România, Cehia, Ungaria, Germania sau din alte țări. A existat și există o colaborare complexă între hergheliile din diverse țări în scopul conservării și ameliorării rasei Lipițan. În acest sens putem exemplifica Herghelia Piber din Austria a cărui efectiv a fost refăcut cu ajutorul României de unde s-au importat un număr de 15 iepe-mamă din care s-au obținut produși de mare valoare. Herghelia Piber este un model de organizare atât ca preocupare pentru conservarea și ameliorarea rasei cât și ca centru de profit. Este o imagine în oglindă a hergheliilor noastre de la Sâmbăta de Jos și de la

Beclean. Istoricul calului lipițan în țara noastră este strâns legat de înființarea și dezvoltarea hergheliilor. Astfel, după anul 1870, în România apar primele herghelii specializate pentru producerea de cai de rasă, majoritatea în proprietatea armatei, dar și private.

În anul 1908, hergheliile statului trec în administrarea Ministerului Agriculturii, iar după 1920 se pun bazele dezvoltării unui puternic sector de creștere a cailor de rasă. Se înființează herghelii de stat la Sâmbăta de Jos, Bonțida, Parța, Rușeu, Mangalia și se reorganizează rețeaua depozitelor de armăsari.

Apar herghelii particulare (Marghioloman, Negropontes, Moruzzi, Schlesinger), care aduc reproducători din Occident și de la care statul cumpără reproducători pentru hergheliile proprii.

În timpul celui de-al doilea război mondial, pierderile în efectivul cailor de rasă au fost imense. Imediat după război, statul român a luat măsuri eficiente de refacere a efectivelor de cabaline, inclusiv de cumpărări de reproducători din străinătate. A urmat colectivizarea agriculturii, cu efect negativ și asupra cabalinelor de rasă.

Efectivele de cai de rasă cresc nu-

meric și calitativ după anul 1971, odată cu înființarea Centrului Republican pentru Creșterea Cabalinelor și Calificarea Cailor de Rasă, care își asumă responsabilitatea producerii de material calin cu însușiri genetice superioare și a difuzării acestuia, prin armăsari de montă publică spre sectorul populației.

După anul 1989, datorită condițiilor social economice și politice specifice trecerii la economia de piață, a retrocedării terenurilor agricole, efectivele de cabaline din marea creștere au sporit semnificativ. Creșterea în sectorul privat este de 138%, în timp ce sectorul de stat, care crește cai de rasă pură, a înregistrat un regres de 48%. Se înființează herghelii private și asociații pe rase. La data de 23.01.2003 s-a constituit Asociația Crescătorilor Particulari de Cal Lipițan din România, organizație națională de drept privat, cu personalitate juridică, fără scop patrimonial.

La 5 ianuarie 2006 a fost publicată Legea nr. 389/2005 a calului, sperăm cu efect benefic și pentru caii din rasa Lipițan. În structura actuală pe rase, lipițanul

are o pondere de circa 15%, fiind pe locul 2, după Semigreul Românesc. Pornind de la efectivele actuale de cai de rasă și ținând seama de orientările și tendințele care se manifestă în prezent, se configurează creșterea la 17%, menținându-se locul 2, dar după Calul de Sport Românesc. Se va înregistra o scădere a ponderii raselor de muncă în favoarea cailor de sport și agrement.

Activitatea de creștere a cailor din rasa Lipițan are o veche tradiție în România și valoarea cailor românești din această rasă se bucură de o largă recunoaștere internațională.

România, prin Regia Națională a Pădurilor – Romsilva, este membru al Federației Internaționale a Calului Lipițan (LIF), caii lipițani din țara noastră având recunoaștere internațională.

România deține 8 linii de sânge foarte importante și apreciate în toată lumea, respectiv: Conversano, Favory, Maestro, Neapolitano, Pluto, Siglavy-Capriola, Tulipan și Incitato.

Efectivele de cai din rasa Lipițan la nivelul țării sunt estimate la circa 750

capete din care 512 capete (cca. 70% din total) se cresc în hergheliile din cadrul Regiei Naționale a Pădurilor – Romsilva care deține ponderea importantă a efectivului de muncă, restul fiind în proprietatea crescătorilor din sectorul privat.

Prin hergheliile administrate de Regia Națională a Pădurilor – Romsilva, care cresc cai lipițani, se îmbunătățește rasa în proces continuu, se produc armăsari de montă publică de mare valoare care sunt destinați ameliorării populațiilor de cabaline de pe teritoriul țării și se asigură material calin valoros pentru dezvoltarea sectorului privat al crescătorilor de cai de rasă pură.

Ponderea importantă a efectivului matcă al rasei lipițan se află la Herghelia Sâmbăta de Jos din cadrul Direcției Silvice Brașov și la Herghelia Beclean din cadrul Direcției Silvice Bistrița.

Herghelia Sâmbăta de Jos este situată pe șoseaua DN1, la 12 km de municipiul Făgăraș, în Depresiunea Făgărașului. La 1 martie 2006 avea un efectiv de 291 lipițani.

Lipițanul de Sâmbăta este identificat

și prin faptul că în „pecetea de noblete“ (dangaua) de pe partea dreaptă a toracelui are inclusă litera „F“, simbol unic în lume al rasei Lipițan. Litera „F“ simbolizează Țara Făgărașului în care este amplasată herghelia. Herghelia Sâmbăta de Jos a reprezentat și reprezintă o unitate de elită în domeniul cabalinelor din rasa Lipițan. În anul 2005 a deținut și topul vânzărilor, înregistrând cel mai mare preț pentru un armăsar lipițan reformat din patrimoniul genetic (aproape 500 milioane de lei vechi).

Herghelia datează din anul 1874 fiind înființată în imediata apropiere a Castelului Brukenthal, castel în stil baroc, construit ca reședință de vară, în perioada anilor 1750-1760, de clăcașii contelui Samuel von Brukenthal.

În incinta castelului se află sediul administrativ al hergheliei încă din anul 1940.

În anul 1913, întregul efectiv a fost transferat la Balbona, în Bulgaria.

În anul 1920, s-a reînființat herghelia (din 3 armăsari și 22 de iepe-mamă) pentru creșterea cailor din rasa pură Lipițan (Lipizzaner).

Aici preocupările sunt axate pe creșterea și reproducția a 7 linii de sânge (familii): Neapolitano, Conversano, Pluto, Favory, Siglavy-Capriola, Maestoso, Tulipan. Este dorită și sunt preocupări pentru introducerea celei de a opta linii: Incitato.

Introducerea liniei Incitato, recunoscută de LIF (Federația Internațională a Lipițanului) și foarte apreciată la ora actuală în lume, este de mare importanță pentru Herghelia Sâmbăta de Jos și pentru rasa Lipițan din România. LIF recunoaște că „The Incitato Line originated from Transilvania“ (citată din „LIF standard of Lipizzan“). Este linia de sânge care s-a format folosind un armăsar pepinier din România.

Înființată în 1955, Herghelia Beclean este situată la 3 km de orașul Beclean pe Someș, în partea de vest, fiind la 1 km de confluența râurilor Someșul Mare și Șieu.

Deși ca herghelie are o vechime respectabilă, totuși istoria lipițanului de Beclean este de dată recentă și a început în anul 1986 când specialiștii din domeniu au considerat oportun a se separa lipițanii negri și murgi de cei vineți de la Sâmbăta. Obiectivul l-a constituit crea-

rea unei populații distincte de cai de culoare închisă, în special negru, acesta fiind cel mai căutat. Este identificat prin grupul de litere „HB“ inclus pe dangaua de pe partea dreaptă a toracelui.

La 1 martie 2006, herghelia Beclean număra 108 lipițani din toate cele 8 linii de sânge ale rasei existente în țara noastră. La herghelia din Beclean există și descendenți ai liniei Incitato, care se distinge prin culoarea cenușie-tărcată a blăni.

Importante efective aparținând rasei Lipițan au și depozitele de armăsari de montă publică Arad, Dumbrava (Neamț), Râmnicelu (Brăila) și Târgu Mureș.

Cabalinele din rasa Lipițan au aptitudini pentru dresaj, tracțiune ușoară, călărie de agrement, concursuri de atelaje (în concursurile internaționale de atelaje s-a demonstrat că lipițanii „de Făgăraș“ sunt deosebit de valoroși).

Lipițanul se numără printre rasele ideale pentru dresaj. Trei cai din rasa Lipițan fac parte dintr-o celebră trupă de dresură care a fost premiată, cu puțin timp în urmă, la Festivalul de circ de la Monaco.

Cai din hergheliile din România aleargă la concursurile din Germania, Ungaria, Austria. Campionul mondial trei ani la rând care a câștigat sub steagul Ungariei, este un lipițan cumpărat de la herghelia de lângă Făgăraș.

Caracteristicile de rasă ale lipițanului de Sâmbăta și de Beclean sunt:

- conformația corporală armonioasă, ce exprimă eleganță;
- corp cu tentă cilindrică, bine format, relativ lung;
- cap expresiv, cu profil drept sau ușor berbecat;
- gât puternic, elegant, arcuit;
- greabăn șters, spinare relativ lungă, piept puternic și larg;
- culoarea dominantă este „vână“, dar există și variații de culoare: deres, negru, murg, roib;
- temperament specific: foarte activ, dornic de mișcare și muncă;
- caracter bun, blândețe, docilitate, supunere la comenzi;
- mersul este viguros, elegant, înalt, dar întins.

Principiile de ameliorare pe care le urmărim în cazul rasei Lipițan se concretizează în:

- realizarea unui progres genetic maxim în populație prin folosirea „presiunii de selecție“ prin masculi (armăsari pepinieri amelioratori).
- folosirea sistemului de creștere „în rasă curată“ în cadrul fermelor de elită și în nucleeele de rasă pură, cu practică direcțional progresivă și stabilizatoare pe caracterele vizate;
- formarea, în cadrul rasei, a unor linii și familii valoroase și practicarea „crossului liniilor“ și a „rotației liniilor“;
- realizarea unei selecții eficiente în cadrul iepelor de reproducție după obiectivele vizate în munca de ameliorare și comportamentul la reproducție.

Obiective vizate în munca de ameliorare a calului Lipițan: uniformizare morfologică; sporirea capacității energetice (tracțiune ușoară sub 3,0/km); îmbunătățirea indicilor de reproducție; la stadiul de adult, media dimensiunilor corporale să fie, la iepe: talia 160 cm, perimetrul toracic 187 cm și perimetrul fluierului 20,5 cm, iar la armăsari: talia 162 cm, perimetrul toracic 188 cm și perimetrul fluierului 21,5 cm.

Rasa Lipițan se va afla în centrul preocupărilor noastre strategice pe termen mediu și lung deoarece:

- ponderea dominantă a cabalinelor din România va fi reprezentată de rasele de sport și agrement, armăsarii amelioratori din aceste rase (Pur Sânge Arab, Shagya, Pur Sânge Englez, Cal de Sport, Ghidran, Furioso North Star, Lipițan, Trăpaș, Pony) vor reprezenta cca 80% din totalul armăsarilor de montă publică;
- rasele de cabaline pentru agrement se vor dezvolta în România odată cu dezvoltarea economică și creșterea bunăstării populației;
- prin construirea, în perioada 2007-2025, de noi hipodromuri și baze hipice moderne, se vor dezvolta rasele specializate în curse pe hipodrom și cele destinate sportului de performanță.

Am prezentat doar câteva aspecte dar, consider, suficiente pentru a se înțelege cine sunt lipițanii și care sunt preocupările României pentru conservarea și ameliorarea uneia din puținele rase de cai din Europa care sunt bine consolidate și rămase pure, nealterate.

LUCINA

CENTRU IMPORTANT DE CREȘTERE A RASEI HUȚUL

■ Dr. ing. Balan Sandu - ANARZ

Între rasele de cai crescute în România, calul Huțul se remarcă în mod deosebit prin calitățile de rusticitate și adaptare la mediul montan, prin originea sa care duce aproape direct la formele sălbatice de cai, prin atașamentul său remarcabil față de om.

Zona de creștere a rasei în România este reprezentată de regiunea muntoasă a Bucovinei de Nord, parte a Carpaților Păduroși (zonele Câmpulung Moldovenesc, Vatra Dornei, Rădauți și partea de est a Maramureșului). Leaganul de formare și inima acestei zone de creștere o reprezintă Herghelia Lucina, cu un aport esențial în formarea acestei rase de cabaline. Calitatea deosebită a cailor crescuți în această herghelie este deosebită, și recunoscută pe plan național și internațional. Indiferent de conjunctura economică, de dificultățile prezente și viitoare, Rasa Huțul reprezintă o valoare a patrimoniului zootehnic național

la care nu se poate renunța fără riscul de a săvârși o greșeală ireparabilă.

DATE PRIVIND ORIGINEA CALULUI HUȚUL

În tradiția locuitorilor din zona Bucovina s-a vorbit din vremuri foarte vechi despre însușirile calului din această zonă montană. Primele informații scrise despre calul Huțul le găsim în lucrarea Haptică (1602) a lui Dorostjanski care descrie exteriorul și calitățile acestui cal și face prima apreciere cu privire la originea sa în vechile forme sălbatice de cai din Carpați.

După un alt autor, Adametz (1883), caii din Bucovina și caii polonezi Koniki, sunt descendenți ai Calului Tarpanic.

Schwar Zeneker (1902), arăta că huțului sunt cai foarte buni pentru urcarea munților și se pot compara cu poneylul scoțian. Ei au „înălțimea de 1.26-1.36 m, pieptul larg, corpul lung, membre scurte iar mersul este ridicat și sigur“.

Osawicki (1904), care a cutreierat în calitate de călător și om de știință regiunea Bucovinei, afirmă că cel mai valoros material cabalin din această zonă se află la Lucina, și atribuie acestuia o apropiere filogenetică de calul oriental.

După N. Filip (1915), calul Huțul este tipul calului de munte. Are origine orientală, forme corporale îndesate, făptură brevi-morfă, profilul cârn, moț abundent, gât scurt și coamă stufoasă.

În același timp un alt cercetător, Antonius, studiind morfologia acestui cal îi atribuie caractere luate atât de la calul sălbatic *Equus Tarpani*, cât și de la calul sălbatic mongol, *Equus przewalski*.

În privința numelui de Huțul atribuit rasei, există astăzi două ipoteze :

1. Numele rasei provine de la numele „populației huțane“ băstinașe în Nordul Bucovinei (români slavonizați) care a crescut și utilizat acest cal;

2. Numele rasei provine de la cuvântul românesc „hoțul“, atribuit ca o metaforă calului care se strecoară așa de bine pe cărările strâmte de munte, în condiții de teren accidentat, ziua și noaptea, în deplină siguranță;

SCURT ISTORIC AL HERGHELIEI LUCINA

Cronica Hergheliei Lucina începe practic în anul 1788 când terenul pe care se află actuala herghelie a fost luat în arendă de Comandamentul de Remontă al Armatei Austro-Ungare, de la Domeniile Fondului Religiilor din Bucovina.

În anul 1856, se înființează Hergheia Lucina, având statut militar, pornind de la un efectiv modest de 2 armăsari pepinieri și 5 iepe de reproducție. Înființarea hergheliei este legată de numele colonelului austriac Martin von Herman. Din anul 1872, herghelia este părăsită de armată, iar în anul 1877, se înființează pe același amplasament o herghelie civilă de cai Huțuli. În timpul primului război mondial, în anul 1914, herghelia a fost evacuată în Austria, iar pe teritoriul hergheliei s-au dat lupte grele care s-au soldat cu distrugerea construcțiilor.

După prăbușirea monarhiei austro-ungare, materialul Huțul inițial a fost scos la licitație (1919) și cumpărat de țări ca Cehoslovacia, Polonia și România. Pe baza materialului cumpărat de Statul Român la această licitație, Hergheia Lucina a fost refacută încet, încet.

Cel de-al doilea război mondial a găsit Hergheia Lucina cu un efectiv de 60 de iepe și 5 armăsari pepinieri.

Chiar și numele hergheliei are o anumită poveste. Lucina se pare că derivă din cuvântul slavon „luci“, care înseam-

nă - rază de soare. Aceasta este o metaforă pentru a defini spațiul luminos și cu multe zile însorite în care este amplasată herghelia. Mediul acesta cu pășuni de munte, cu păduri și cu multe zile frumoase pe an oferă condiții foarte prielnice pentru creșterea Huțului.

După anul 1950 herghelia a prosperat continuu, maximul de efectiv fiind atins în perioada 1970-1990.

STRUCTURA GENEALOGICĂ A RASEI

Creșterea efectivului pe o structură genealogică începe după anul 1877, cele mai vechi linii de tați au fost:

ȘTIRBUL, MISZKA, CEREMOSZ, TARAS. Cu timpul, aceste linii inițiale au fost înlocuite cu altele, devenite acum „liniile genealogice clasice ale Huțului Românesc“, astfel:

■ **LINIA HROBY.** Este o linie autohtonă, întemeiată de armăsarul Hroby, cumpărat în anul 1898 din comuna Ciocănești. Produșii acestei linii sunt mai înalți, având aptitudini bune pentru șar și samar.

■ **LINIA GORAL.** Este o linie de origine poloneză, întemeiată de armăsarul Goral, cumpărat în 1905 din Galiția (Polonia). Este o linie mai stofată, produșii acestei linii păstrând foarte bine tipicitatea caracterelor de rasă.

■ **LINIA OUȘOR.** Este o linie autohtonă, întemeiată de armăsarul Oușor, cumpărat în 1934, din zona Odorhei. Produșii acestei linii sunt foarte bine apreciați, având aptitudini mixte pentru tracțiune și samar.

■ **LINIA PIETROȘU.** Este de asemenea o linie autohtonă, întemeiată de armăsarul Oușor, cumpărat din zona Odorhei. Produșii acestei linii sunt de talie ceva mai redusă dar sunt foarte puternici.

■ **LINIA PRISLOP.** Este o linie deviată din linia Goral, și înființată în anul 1936. Produșii acestei linii sunt foarte apreciați pentru rezistența lor.

Cele cinci linii clasice de armăsari sunt continuate astăzi prin Goral XX, Hroby XXIII, XXIV, Ousor X, Prislop X, Pietrișu XI.

PRINCIPALELE CARACTERISTICI MORFOLOGICE ALE CALULUI HUȚUL DIN HERGHELIA LUCINA

Lucrările de selecție au început după anul 1923 și s-au aplicat în mod continuu până în prezent. Obiectivele selecției au fost în principal mărirea taliei, mărirea capacității energetice și păstrarea caracteristicilor de rusticitate.

Este deosebit de interesant de urmărit evoluția dimensiunii taliei (înălțime la greabăn) de-a lungul unei perioade mai mari în timp, evoluție determinată în principal de lucrările de selecție practicate. Datele sunt redată în tabelul următor.

Talia, cm	1925	1940	1980	2000
Armăsari pepinieri	135.4	137.1	143.7	144.1
Iepe de reproducție	132.7	137.1	141.0	141.2

Analiza evoluției principalelor dimensiuni corporale, așa cum au rezultat în urma lucrărilor de bonitare, arată tendința evoluției acestora la efectivul contemporan de Huțul.

Culorile de bază întâlnite la Rasa Huțul sunt culorile închise. Foarte

interesantă este culoarea șoricie care apare destul de frecvent la această rasă, culoare care a fost ușor favorizată prin lucrările de selecție din ultimii ani.

Este de asemenea interesantă prezența unor particularități de culoare, cum ar fi „zebrurile“, care sugerează anumite apropiieri ale Huțului de formele salbatice de cai, ca și dunga de catâr și crucea de măgar. Particularități ca brezăturile de diferite forme și pin-tenogile, sunt mai rare la această rasă.

CARACTERISTICI FIZIOLOGICE

Calul Huțul se caracterizează prin perfectă sa adaptare la zona de munte, rusticitate, rezistență mare la efort, siguranță mare în mers pe poteci înguste de munte, simț perfect al orientării.

Și astăzi, ca și în trecut, prin pregătirea fizică de bază tineretului, Huțul reușește ca într-o perioadă scurtă de timp să-și formeze o condiție fizică excelentă, fapt care-i permite să desfășoare un efort fizic remarcabil pe teren accidentat, aproape fără să obosească.

Longevitatea acestui cal este deosebită, putând fi folosit la muncă până la vârste de 20-25 de ani. O anumită structură a țesutului osos, anumite unghiuri ale razelor osoase, tendoane și ligamente bine structurate, copite cu cornul negru foarte rezistent, o fiziologie

aparte a schimburilor respiratorii, și o inimă uriașă, acestea sunt principalele însușiri constituționale ale rasei. La toate acestea se poate adăuga docilitatea sa înăscută și atașamentul față de om.

PERSPECTIVE DE CREȘTERE

Principala utilizare a calului Huțul rămâne în economia rurală din zona montană, fiind folosit atât la tracțiune cât și la purtatul poverilor în spinare.

În Herghelea Lucina, acest cal va fi crescut în continuare în rasă curată, structurat pe linii și familii genealogice, și se va urmări păstrarea caracteristicilor de rusticitate specifice.

Va fi folosit în perspectivă pe următoarele direcții principale:

- Armăsarii cu însușiri bune de rasă vor acționa în continuare în monta publică în zona montană și subcarpatică, pentru ameliorarea unor populații locale de cabaline;
- Formarea unor tipuri noi de cal pentru zona de munte cum ar fi Calul de Bucovina și Poneiul Românesc;
- Turismul călare în zona montană;

Toate aceste elemente ne îndreptătesc să sperăm că și în viitor această rasă își va găsi locul în arealul său de creștere, că va trece peste dificultățile de moment și va cunoaște în viitor dezvoltarea pe care o merită.

HERGHELIA DE CĂLUȚI

■ *Natalia Bonciliță, Daniel Anghel*

Rasele Shetland și Minishetland provin din Arhipelagul Britanic și au o istorie de aproximativ 1000 ani. Sunt rase pure, rezistente și nepretențioase. Roba densă și lungă, de culoare maro sau neagră le conferă cailor un aspect cumva neobișnuit, dar foarte plăcut. Sunt niște căluți foarte prietenoși, ușor de comunicat cu ei, atașați de stăpân. Pot înlocui cu ușurință orice animal de companie, având și o talie mică, de aproximativ un metru, iar Minishetland nu depășește 80 cm. Se hrănesc cu nutrețuri, cereale (ovaz+grâu) și porumb uscat. Trăiesc și în spații mici, sunt suficienți câțiva metri pătrați, dar le place și să alerge în voie.

Cu câteva zile în urmă mi-am adus aminte de poneii pe care îi încălecam când eram mici la Grădina Zoologică și cu care ne învăteam trei minute, după care ne visam călărind liberi pe câmpie.

Așa că am căutat să vedem dacă în România se mai practică creșterea acestor animale și, într-o zi de martie, am fost invitați să vizităm, undeva la marginea orașului Giurgiu, o herghelie mai puțin obișnuită, cel puțin în Româ-

nia. Este vorba, așa cum rezultă până în prezent din informațiile noastre, de singura herghelie de ponei din țara noastră. Am încercat prin diverse surse de informare să mai găsim și altele, dar în afară de poneii pe care îi găsiți la Zoo

și poate câțiva răzleți în diferite gospodării, nu am găsit.

De asemenea, se pare că nici vecinii noștri bulgari nu sunt prea interesați de creșterea acestor simpatice și prietenoase animale.

Aici, la această inedită herghelie, am discutat cu domnul George Puiu, un pasionat al creșterii acestor rase de animale. Dânsul ne-a povestit că a început acum un an să îi crească, primele 40 de exemplare provenind din import.

După o carantină obligatorie de șase luni, au venit și primele cereri de cumpărare din partea unor persoane private, care le-au luat ca animale de companie.

Am aflat că în țări din Uniunea Europeană, cum ar fi Olanda sau Belgia, poți întâlni oameni care își plimbă poneiul de căpăstru, la fel de des ca și cei care își plimbă câinele sau pisica.

Aceste animale sunt prietenoase și se atașează foarte ușor, mai ales de copii, putând fi folosite de cei mici mai ales atunci când vor să învețe tainele călăriei, dar și ca un prieten devotat.

Întrucât la ora actuală experiența în acest domeniu este relativ redusă, domnul Puiu și colaboratorii săi au fost

nevoiți să învețe de pe Internet sau din cărți de specialitate străine ceea ce este necesar pentru a aclimatiza poneii la condițiile țării noastre, mai ales că aceștia nu se împacă prea bine cu căldura, în schimb la geruri de - 2-3 grade au o plăcere nebună de-a se tăvăli prin noroiul plin de gheață.

Aceștia nu fac mofturi dacă sunt udați de ploaie, însă este recomandabil să li se construiască un adăpost lăsându-le posibilitatea de-a se ascunde acolo. Am avut ocazia, în această vizită, să facem câteva fotografii cu primul ponei născut aici și botezat Georgică după numele proprietarului, dar și cu cel de-al doilea venit pe lume cu numai câteva ore înaintea sosirii noastre acolo.

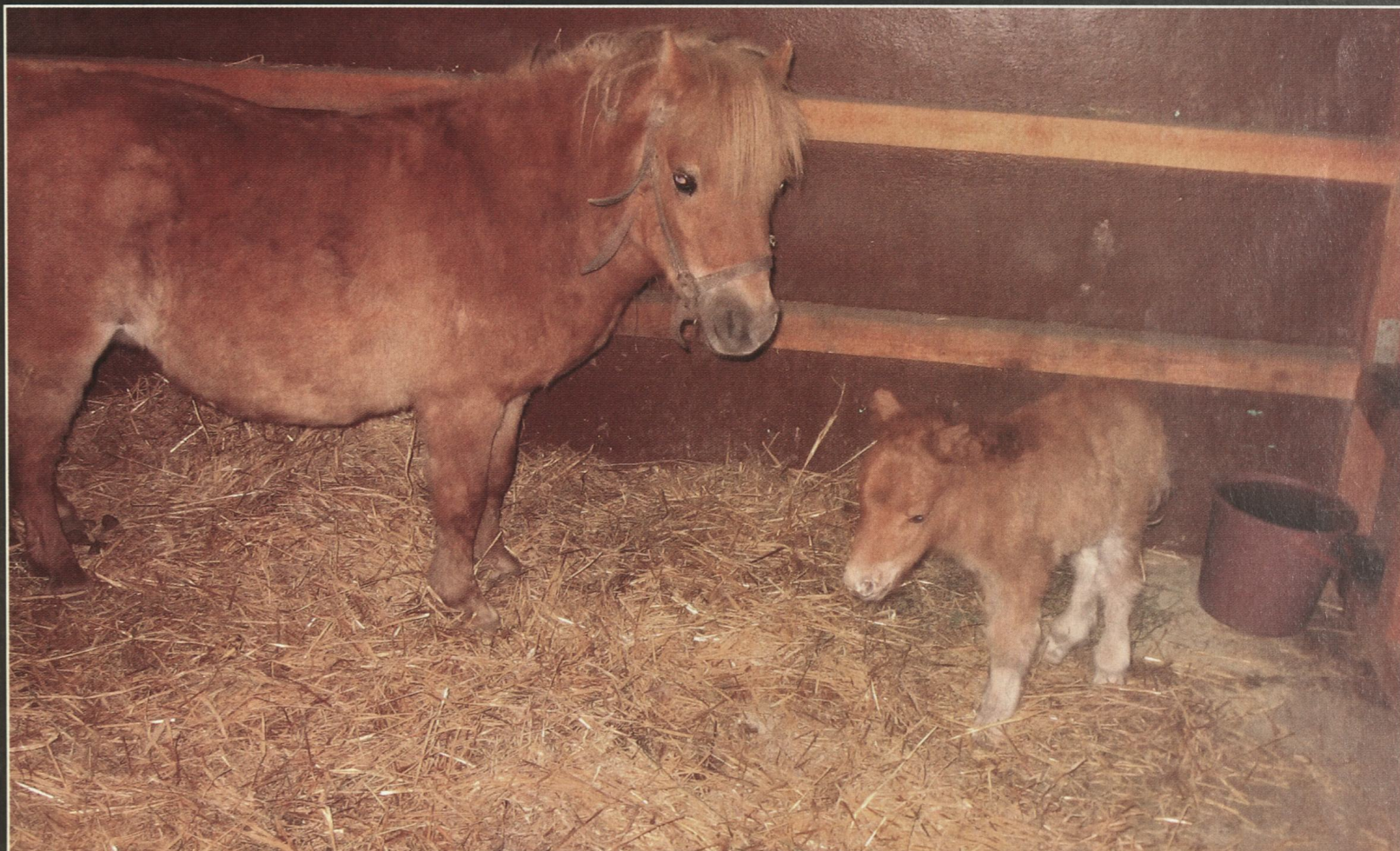
Din păcate domnul Puiu ne-a spus că nu a reușit să afle foarte multe despre reproducerea acestor animale; neexistând un ecograf mobil nu poate stabili din timp starea de gestație a unei iepe. Se știe doar că acestea încep reproducerea după vârsta de 3-4 ani și pot apărea probleme numai în cazul împerecherii poneilor de rase și talii diferite.

Continuând discuția cu administra-

torul acestei herghelii am aflat că s-a încercat chiar crearea unui parc de distracții pentru copii, în care principalii eroi să fie micii căluți, dar nu s-a găsit sprijin la nicio autoritate competentă. Astfel de probleme s-au întâmpinat și la transportul și uneori la achiziționarea de medicamente specifice pentru ponei, fiind nevoiți să le importe din Olanda. Pasiunea fiind motivația pentru această investiție, a încercat să o împărtășească și altora, invitând localnici sau simpli trecători să-i viziteze, permițând copiilor să călărească, singura plată cerută fiind un kg. de morcovi, legumele preferate ale micuților căluți. Toți poneii sunt marcați electronic, așa că nu se teme de un furt, chiar dacă valoarea acestora este relativ mare.

Domnul Puiu speră să obțină sprijin din partea autorităților competente, deoarece, în caz contrar, se va vedea obligat să închidă firma și să devină un simplu crescător de animale.

Am plecat cu gândul că ceea ce au pornit acești oameni poate fi un bun exemplu de afacere și pentru alte zone, așa cum au înflorit afacerile cu creșterea struților sau a fazanilor.

FAMILIA ZEBREI

Familia zebrei este răspândită în partea de sud a Africii, supraviețuind acum numai trei specii și câteva sub-specii

Cele trei specii se disting prin dungile robelor cât și prin alte detalii tipice. **Zebra Grevy** este cea mai mare, ajungând la înălțimea de 1,37 m și este cea mai frumoasă. Este prima care s-a îndepărtat de *Pliohippus*. E clasificată în subgenul *Dolichohippus*, în timp ce celelalte, care seamănă mai mult cu măgarul și calul, fac parte din sub-genul *Hippotigris*.

Zebra de munte (*Equus hippotigris zebra*) face parte din ultimul sub-gen, împreună cu zebra Burchell (*Equus hippotigris burchelli*), micul animal care poate fi văzut în general în captivitate. Zebra este considerată, în general, un cal cu dungi, deși este posibil ca la începuturi și caii să fi avut dungi defensive. Acum vreo 30.000 de ani, zebrele erau răspândite în Europa, Africa, Asia și America de Nord. Astăzi zebra trăiește doar în sudul Africii.

Hibrizii

Încrucișarea diferiților cai sau ponei a dat proenituri fertile care au moștenit caracteristici de la ambii părinți. Dar, încrucișarea diferitelor ramuri ale familiei equinelor, care nu apar în natură, a dat proenituri nefertile. Încrucișarea părinților cu urmașii lor au afectat de asemenea, proeniturile.

- **Catârul:** este proenitura unui măgar mascul și a unei iepe; are corpul de cal, urechile și picioarele ca de măgar.
- **Hinny:** Este proenitura unei măgărițe și a unui armăsar; are un corp ca de măgar, iar picioarele și urechile ca de cal.
- **Zebrinny:** reprezintă proenitura unui armăsar și a unei femele de zebra.
- **Zebrula:** Este proenitura unui mascul de zebra și a unei iepe.
- **Zedonk:** Este proenitura dintre o zebra și un măgar.

Zebra de munte

Zebra Grevy

CATĂRII

Măgarul asiatic (măgarul sălbatic din Biblie) este adesea denumit „catâr“ (*Equus hermionus onager*) sau, în termeni zoologici „hermionid“ adică „jumătate-măgar“.

De fapt, este un animal care are natura și caracteristicile atât ale calului cât și ale măgarului, dar și caracteristicile sale proprii, distincte. Probabil cea mai importantă dintre ele este lungimea osului inferior al piciorului, care este mai mare decât la orice altă formă de Equus.

Catării s-au dezvoltat în estul Asiei, în special în Mongolia, în India și în Orientul Mijlociu.

Unul dintre reprezentanți este Kulanul mongolian (*Equus hermionus hermionus*) sau jigetai, care înseamnă „urecheat“. Kulanul trăiește în zonele deșertice ale Asiei Centrale. Deși sea-

mănă cu grupul măgarului, el diferă prin anumite aspecte: nu are dungă pe umeri, deși are un inel de culoare închisă în jurul chișitei, are urechile mai mici, iar nările sunt mult mai largi semănând mai mult cu cele ale calului. Vocea se apropie mai mult de cea a calului. Culoarea variază în funcție de anotimp - gri-deschis iarna și roșcat nisipic, vara, părțile de dedesubt fiind mai deschise la culoare.

Kulanul are 1,22 - 1,32 m.

Cea mai importantă trăsătură a acestui animal este viteza. S-a constatat că ei pot alerga cu viteza de 56-64 km/h. Sunt mai rapizi decât prădătorii lor, lupii de deșert, iar, la viteza de 64 km/h sunt mai rapizi decât pur-sângele de curse. Sub-specia Kiang tibetană (*Equus hermionus kiang*) este similară Kulanului, dar și-a dezvoltat caracter-

stici conforme mediului înconjurător din văile înalte ale munților Himalaya.

Catărul persan (*Equus hermionus onager*) a dispărut în stare de sălbăcie, dar este salvat în rezervații și grădini zoologice. Este cel mai vechi reprezentant al sub-genului și există dovezi ale folosirii lui la trasul carelor.

Catărul indian sau Ghorkar (*Equus hermionus khur*) există, probabil, încă, în nord-vestul Indiei.

MĂGARUL „BAUDET DU POITOU“

Originea sa rămâne un mister. Este o rasă de măgari care urcă până în epoca galeză. A fost descrisă cu precizie în 1717, epocă în care era deja renumită. În 1884, la Nirot, s-au pus bazele cărții genealogice a raselor de măgari.

STANDARDUL

„Baudet din Poitou“ are un caracter liniștit, talie mare, osatură puternică, acoperit cu o blană tipică. E o rasă care și-a păstrat ansamblul calităților de re-

producător, rezultat al unei lungi selecții de-a lungul mai multor secole. Masculul are înălțimea de 1,40 - 1,55 m.

Greutatea variază între 250 și 420 kg. Blana îi este groasă și deasă, formată din meșe lungi de păr răsucit. Roba are culoare negru-șaten, de la culoarea uscată până la negru închis.

Contururile robei sunt foarte precise. Botul, nasul, conturul ochilor sunt de un alb argintat. O linie fină de fire de păr carmin separă părul scurt argintat de restul murg închis al robei. Burta și interiorul pulpelor este gri deschis. Măgărița este puțin mai mică decât măgarul având înălțimea de 1,35 - 1,45 m. Mai puțin voluminoasă, ea are aceeași blană tot la fel de bogată ca și a masculului. Victimă a transformărilor mediului rural și a uitării, măgarul „Baudet du Poitou“ era cât pe ce să dispară, recensământul din 1980 înregistrând doar vreo 60 de exemplare.

Datorită unui plan de salvare a mă-

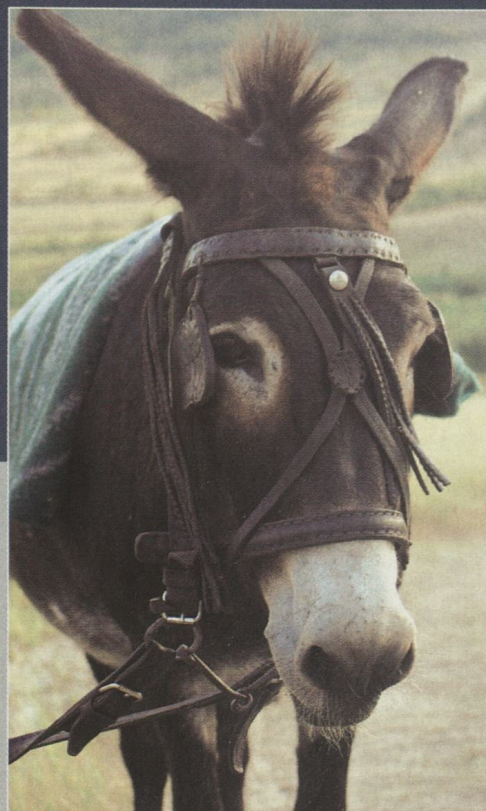
garului „Baudet du Poitou“, pus la punct de către Parcul Național Regional din Marais Poitevin cu ajutorul Hergheliilor Naționale, al Sindicatului crescătorilor și al Asociației de Salvare a Măgarului „Baudet du Poitou“, s-a înființat o fermă experimentală și s-a ajuns astăzi la o populație de 400 de exemplare.

O treime din această populație se află la Poitou, o treime în vestul Franței, iar restul în Anglia, Germania, Elveția, Belgia, Olanda, Statele Unite.

MĂGARII DOBROGEI

■ Cosmin Zidurean

Cu toții suntem iubitori de natură. Dependenți de televizor, dar suficient de cultivati (sau snobi!) să ne uităm preponderent pe Discovery, National Geographic sau Animal Planet, știm totul despre șoarecii de desert, manguste, liliecii din Mexic sau cine știe ce alte lighioane de aiurea pe care probabil nu le vom vedea vreodată și, de fapt, nici nu ne dorim foarte tare. Câinii maidanezi ce ni se încurcă printre picioare sunt înfinit mai puțin cunoscuți. Câți dintre noi au remarcat că se organizează în haite perfect structurate social, ca lupii, că în interiorul haitelor se dau permanent lupte pentru o poziție mai înaltă, că sunt teritoriale, etc.?

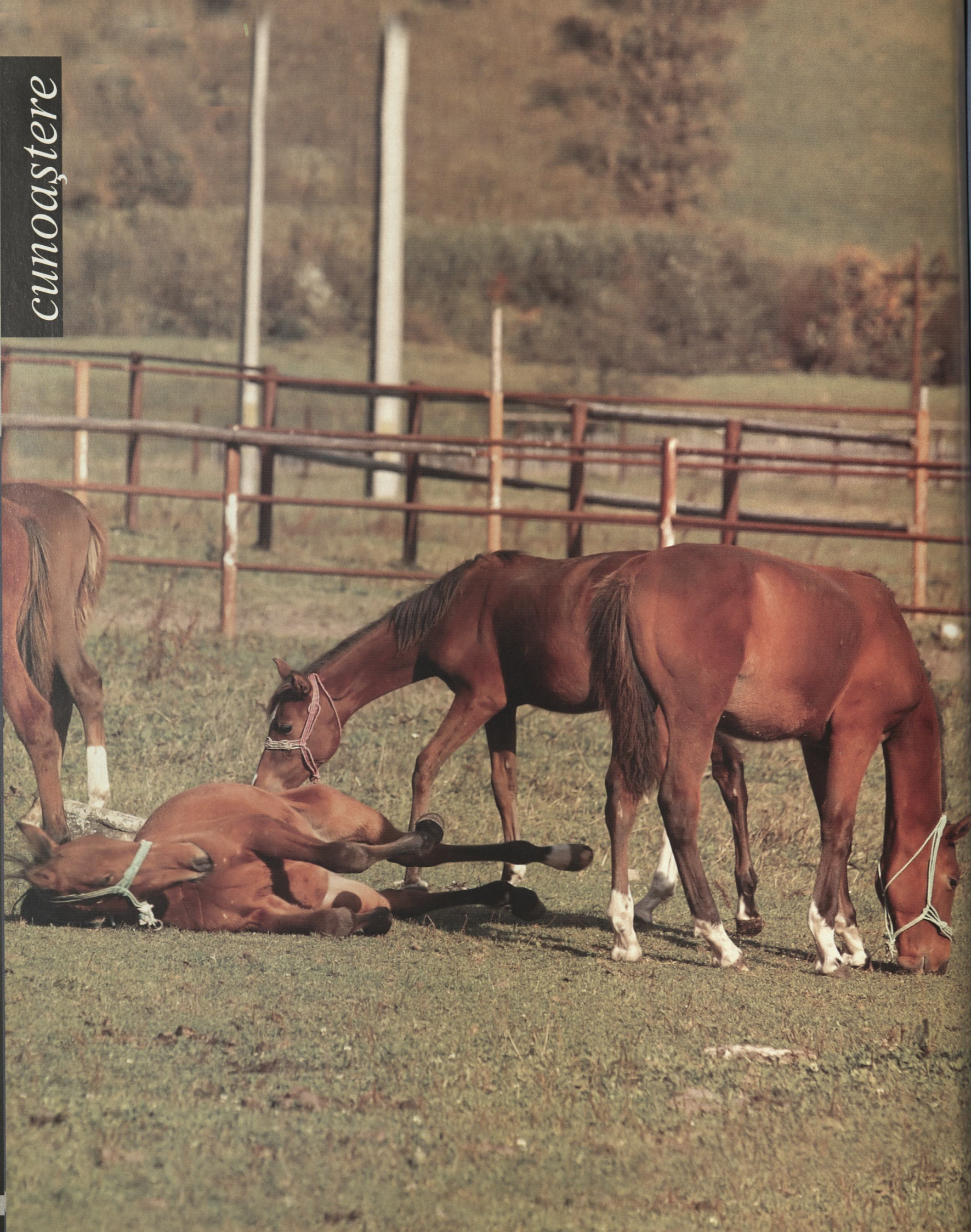
În aceeași ordine de idei, măgarul, pașnicul însoțitor al turmelor mioritice, sprijin de bază al gospodariilor din zonele mai sărace ale țării, nu a stârnit vreodată cine știe ce interes naționalilor. În sudul Olteniei și mai ales în Dobrogea interioară, în zona aceea spectaculoasă prin ariditatea și lipsa ei de locuitori, căruța trasă de măgar - uneori uriașă față de mărunțul dobitoc - este mai frecventă în peisaj decât automobilul. Și dacă noi nu am avut ochi să-i vedem, au avut alții: în Marea Britanie ființează o Asociație de protecție a măgarului dobrogean, prezidată de însuși Charles, Prince of Wales.

Filmând pentru "În căutarea vinului pierdut", documentar ce va fi difuzat din toamnă pe TVR, m-am întâlnit cu măgari, i-am călărit, i-am privit păscând și făcându-și treaba. Am conversat și m-am împrietenit cu ei. M-am gândit cât de util ar fi turismului ecologic - și cât de atractiv pentru turiști - un traseu pe măgari prin Munții Măcinului. Ce atracție ar reprezenta o vie lucrată ecologic, exclusiv cu măgari... Ce inteligenți sunt și cât de atrăgători pentru copii, ce treaptă simpatică reprezintă în demersul apropierei de cal, acesta din urmă fiind mai impunător și deci puțin înfricoșător pentru juniorul

citadin. Și când te gândești că pe piața locală un măgar costă între 100 și 150 RON, mai puțin decât o găscă... Ce n-am reușit însă să aflăm cu certitudine este care dintre cele două rase (varietăți?) întâlnite este măgarul dobrogean?

Cel lăptos, brun, hirsut, cu aspect întrucâtva mai primitiv sau celălalt, cu aspect cumva comun. Aș miza pe prima variantă dar nici localnicii, nici biologii și nici enciclopediile consultate nu m-au edificat.

cunoaștere

JOCUL

Oana Popescu ■

Calul are un întreg repertoriu de comportamente de joacă, de obicei fiind interpretate drept amuzament sau distracție.

Etologii consideră că acestea au un rol primordial pentru buna dezvoltare a mânzului, fiind replici ale comportamentului destinat superiorității speciei. Desfășurându-și aceste manifestări ale jocului, mânzul devine apt să reacționeze în orice situație. Când, de exemplu mai mulți mânji se joacă împreună, ei se antrenează de fapt să lupte. Acest lucru este util când, la vârsta adultă, vor trebui să-și apere turma sau iapa sau mânzul. Când încearcă să se urce unii peste alții, ei de fapt mimează viitoarea lor viață sexuală. De asemenea, jocurile creează legături între diferiți parteneri de grup, legături care asigură coeziunea turmei.

Când sunt amestecați ca vârste, tinerii masculi îi fugăresc pe cei de un an și pe cei de doi ani, ceea ce le dezvoltă jocurile locomotorii și de luptă. Caii se joacă atunci când sunt puși într-o situație nouă care îi stimulează. Câteodată schimbarea vremii – vântul, ploaia sau schimbarea presiunii – poate declanșa începutul jocului sau poate să-i mărească durata. În anumite perioade ale zilei se pot declanșa jocuri formidabile. Vara mânjii se joacă mai ales dimineața și seara când temperatura este mai mică.

va apropia, va începe să îl ciupească, să-l împingă cu copita, să se urce pe el, să încerce să-l prindă de picioare, până când va reuși să-l facă să se ridice și să se joace.

Pentru a-l invita pe un altul care este în picioare, se va apropia de el și-l va mirosi, îl va împinge cu corpul sau chiar va încerca să-l lovească cu picioarele, își va scutura corpul.

Toate acestea se consideră succesiuni de comportamente de inițiere a jocului. Bineînțeles că îngrijitorul va considera dacă e bine sau nu să îi lase să continue.

Când unul dintre parteneri își dă urechile pe spate, bate tare cu piciorul sau încearcă să muște, atunci este semnul că jocul trebuie să ia sfârșit. Mânjii își văd în continuare fiecare de treaba lui.

ANUMITE COMPORTAMENTE POT ÎNIIȚIA JOCUL

Când un mânz este culcat, iar un altul vrea să se joace, acesta din urmă se

DE CE ETHOLOGIE?

■ *Doina Pieper*

Pentru că se vorbește sau e la modă în alte părți? - Nicidecum. Sau dacă da, de ce oare? De fapt, pentru că a venit timpul să ne întrebăm de ce noi nu reușim acolo unde alții reușesc (în cazul nostru, să facă din cal o afacere profitabilă).

Încerc de câțiva ani să găsesc un răspuns. Pe care îl aud ca o obsesie peste tot: Banii, banii, banii! Nu prea îmi e dat să aud: cunoaștere, înțelegere... Mai apare prin scripte și la conferințe la înalt nivel expresia know-how sau savoir-faire dar în practică tot cum știm noi facem - adică cum nu știm.

Cum se face că în practică și în sporturi, unde oamenii sunt îmbuibăți de bani, rezultatele nu ajung la nivelul celor de dincolo. Se pare că altele sunt cauzele nereușitei și nu neapărat banii. Ai noștri tineri la Paris învață, zicea Eminescu ironic, ai noștri tineri (fotbaliști) etalează fuduli ceasuri scumpe, țoale de marcă, vorbe mari și se-ntorc cu coada între picioare. Vorba lui Becali: „Asta e, Dumnezeu îi ajută pe cai care sunt mai buni“. Dar nu le bagă și în traistă. Ori cei mai buni, dacă ne uităm bine la ei, au o altă față...

Totuși, există și la noi oameni care au înțeles și știu multe, dar încă prea puțini pentru a putea să schimbe așa

repede fața lucrurilor. De câțiva timp se vorbește din ce în ce mai mult de instruire, educație, există proiecte și spirite care se deschid. În lumea calului, atât de înghețată în ultimele decenii, se simte parcă un vânt de primăvară... (a apărut și prima revistă mult așteptată CALUL Magazin pe care o salutăm și îi dorim succes și ani mulți și buni...)

Încep să fie vehiculate cuvinte ca Ethologie, AmiCal... Sunt de fapt realități, semințe care au început să dea roade în activitățile cu calul în alte părți și alte timpuri. Se spune că deșteptii învață din experiența altora, de ce să nu fim și noi? După ani mulți de căutări a venit vremea să luăm aminte și noi la ceea ce alții au făcut înaintea noastră. Nu e niciodată prea târziu.

TURISMUL ECVESTRU

Mulți s-au aventurat în necunoștință de cauză și efect. Cu consecințele pe propria piele. Puțini au reușit să rămână călare pe situație într-un sistem lipsit de sistem.

C.N.T.E.-ul și-a propus de la înființare să îi sprijine pe cei ce doresc să îmbrățișeze acest sector, prin informații utile, elaborare de reglementări, formare de oameni specializați și prin promovarea produselor omologate.

S-au făcut câțiva pași importanți.

Cei care au pornit la drum au realizat pe parcurs cât de complexă e această aventură în care securitatea celor implicați depinde de: caii adaptați și adecvat pregătiți. Aceștia nu pot fi pregătiți fără oameni specializați în specificul acestor activități cu caii, de la îngrijitor până la instructor și ghid de turism ecvestru, acesta fiind un om polivalent, cu cunoștințe solide care țin de cal, sportul cu calul, relații și comunicare, managementul de grup de cai și oameni, stăpânirea limbajului de specialitate și a una sau mai multe limbi de circulație internațională.

Avem și noi câțiva astfel de oameni orchestră, pe care îi numărăm pe degete... Un grup călare în natură e asemenea unui tren în mișcare în care ghidul este locomotiva. Fără cunoștințele necesare ale conductorului, trenul poate deraia. Fără un ghid și un cal bun înaintaș riscurile sunt prea mari când e vorba de o coloană umană de cai putere în mișcare... Îi felicităm pe pionierii „conducători de locomotive“ ecvestre care au ajuns cu bine la destinații până acum. Ei sunt cei mai în măsură să știe cât de multe mai sunt de făcut! Și nu întâmplător printre ei avem și adepți ai ethologiei.

REGULI DE ETICĂ ȘI ETHOLOGIE ÎN ACTIVITĂȚILE CU CAII

■ *Extrase din Jurnalul Federației Naționale de Echitație Germania*

1 Oricine se implică, într-un fel sau altul, în activitățile cu caii este responsabil de animalul care i s-a încredințat.

2 Regimul la care e supus calul trebuie adaptat cerințelor naturale ale acestui animal.

3 Sănătatea fizică și psihică a calului trebuie să fie preocuparea prioritară, independent de activitatea care se practică cu el.

4 Omul trebuie să acorde aceeași atenție fiecărui cal, indiferent de rasă, vârstă, sex, sau destinația lui în crescătorie, agrement, sport...

5 Cunoștințele despre istoria calului, a naturii lui, ca și cele privind felul cum se abordează acest animal fac parte din cultura fiecărui om și popor. Ele trebuie păstrate și transmise generațiilor viitoare.

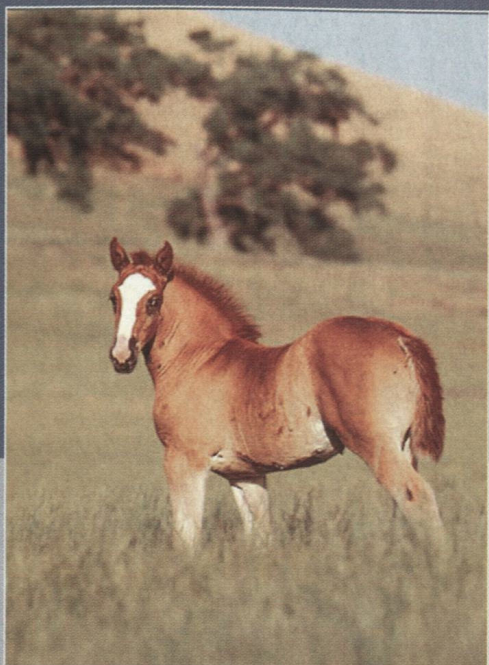
6 Apropierea și comportamentul față de cal au o semnificație deosebită în educația și formarea personalității mai ales la tineri. Ea trebuie să fie permanent cultivată.

7 Omul care practică sportul cu calul trebuie să fi absolvit o formație în acest sens. Scopul formației este practicarea sportului în cunoștință de cauză,

respect față de natura animalului și realizarea armoniei în relația om-cal.

8 Folosirea calului în sport, agrement, atelaje sau voltije trebuie orientată în funcție de specificul fiecărui cal. Influența capacităților și performanțelor lui prin medicamente sau alte metode neadaptate nu e indicată și trebuie combătută.

9 Responsabilitatea omului față de calul care i s-a încredințat se desfășoară de-a lungul întregii evoluții și vieții calului. Această responsabilitate va avea în vedere în orice situație un tratament adecvat și achitabil acordat calului.

CULORILE ȘI SEMNELE PARTICULARE

Oana Popescu ■

De-a lungul istoriei sale, calul s-a adaptat multiplelor și schimbătoarelor nevoi ale omului, încă de la „domesticirea” lui.

Cele peste 300 de rase realizate de om prin selecție și încrucișare au în comun structura și forma date de „zestrea” color de 64 de cromozomi care apar în fondul genetic de la cel mai mic ponei până la cel mai mare exemplar cabalin, toți aparținând *Equus Caballus*. Acești 64 de cromozomi – jumătate de la mamă (iapă), – jumătate de la tată (armăsar) – sunt însă „răspunzători”, prin combinarea lor, de marea varietate a cabalinelor domestice.

Dacă la alte specii culoarea părului este caracteristică, la cabaline există o mare diversitate determinată tocmai de combinarea genelor aflate pe cei 64 de cromozomi. Culoarea nu este specifică speciei *Caballus*, dar poate fi specifică la anumite rase și varietăți.

De exemplu, calul Lipițan, chiar dacă la naștere are culoarea părului închisă, până la vârsta maturității devine gri (sur), iar odată cu înaintarea în vârstă devine alb. Tot așa la varietatea Gidrau culoarea este roibă cu diferite tonuri de culoare (de la roib auriu până la roib alb-arămiu).

Vă prezentăm mai jos o detaliere a culorilor:

■ **SUR-GRI** = Un amestec de peri albi și negri. Culoarea poate varia de la deschis la închis (în funcție de proporția perilor albi sau negri). Pielea este neagră.

■ **SUR-ROTAT** = Blană sur-deschis pe care apar cercuri de sur închis

Stea

Dungă

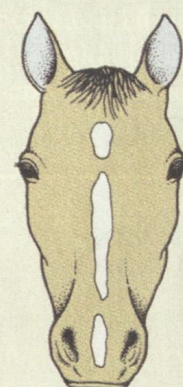
Față albă

Felinar

Punct

Dungă întreruptă

Înciorăpat

Jumătate înciorăpat

Încălțat

Coroană

Coroniță

■ **MURG** = Blănă de culoare roșcată, dar coama, coada și extremitățile membrilor negre. Culoarea blănii corpului poate varia de la arămiu până la maro-închis.

■ **NEGRU** = Tot părul de pe corp (inclusiv coada, coama) este negru (eventual mici pete albe pe cap sau extremitățile membrilor).

■ **ROIB** = Părul este de culoare roșcată variind de la auriu până la roșu arămiu.

Coadă și coama au aproximativ aceeași culoare, eventual o nuanță mai închisă sau mai deschisă. Uneori culoare roibă pot avea și membrele mai închise.

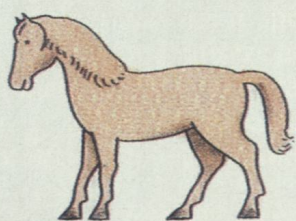
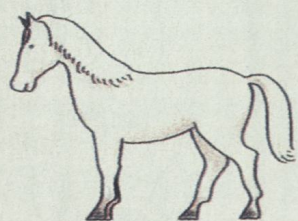
■ **MARO** = Un amestec de păr negru și maro cu coada, coama, extremitățile membrilor negre. Uneori un maro închis poate apărea ca și negru.

■ **PIERSICIU** = Un amestec de fire de păr roșu și alb pe toată suprafața corpului, cu coada și coama la fel.

■ **DERES** = Un amestec de fire de păr alb-roșii și negre cu coama și coada la fel. Trecerea anilor va face ca firele negre să se albească, iar culoarea se modifică.

■ **PACOMIRIA** = Firele de păr de pe cap sunt auriu spre galben cu coada și coama albe

■ **IZABEL** = Firele de păr de pe cap sunt auriu spre galben cu coada și coama negre

■ **PĂTAT** = Pete mici dintr-o culoare diferită față de cea preponderentă a corpului. Sunt răspândite pe tot corpul.

■ **BĂLȚAT** = Pot fi pete albe cu negru sau pete albe cu diferite nuanțe de roșu. Orice cal este descris în funcție de culoarea pe care o are, la care se adaugă particularitățile de culoare care apar pe cap, membre și, mai rar, pe corp.

■ Mai jos vă prezentăm câteva din cele mai întâlnite particularități ale membrilor:

- Alb până la genunchi – înciorăpat
- Alb până la jumătatea fluierului – încălțat
- Bulet alb
- Chișiță albă
- Caonat – doar o dungă albă pe coroană

Fiecare picior al unui cal poate să aibă sau nu una din particularitățile de

mai sus. Ele rămân toată viața, uneori însă, în urma unor tratamente locale, mai pot apărea pete albe sau de altă culoare.

Copitele pot apărea și ele:

- Albe
- Negre
- Dungate (pe vertical)

La cap, caracteristicile sunt la fel de bine stabilite ca mai jos:

DESENE

Alături de culoare și de semnele particulare, o altă modalitate de identificare sunt Dangalele, care se aplică pe pielea capului cu fierul înroșit sau cu azot lichid.

În primul caz se aplică la vârsta de aproximativ 6 luni, pe zone diferite, în funcție de (crupa spate) rămânând o

cicatrice toată viața; semnul este o reprezentare grafică a hergheliei, armăsarului din care provine, sau un număr de identificare.

În cel de-al doilea caz, inițialele, numerele dorite se aplică cu un creion special, dar care va produce doar o decolorare a firelor de păr fără cicatrice. Ambele marcări se fac sub anestezie și cu tratament ulterior.

În ultimii ani s-a trecut la identificarea cabalinelor prin implantarea sub piele a unui microcip cu un număr care este unic pentru fiecare animal. Este o manoperă ușoară, nesângeroasă.

Culorile, semnele particulare, precum și dangalele, microcipurile, le utilizăm pentru identificarea fiecărui animal, căci fiecare are o valoare materială, zootehnică sau sentimentală pentru noi, oamenii.

discipline

DISCIPLINA LINIILOR

Luminița Lupu ■

Adevărată concentrare de dificultăți tehnice, liniile impun nu numai respectarea unui barem de fulee prestabilit, ci, în egală măsură, un traseu foarte exact. Tot atâtea motive pentru a acorda atenție acestei probe dificile. O linie reprezintă o înșiruire de două sau trei obstacole, fie pe o aceeași linie dreaptă, fie pe un traseu neregulat, cu un minim de trei fulee între fiecare salt. Linia se remarcă prin combinația care se compune din două sau trei obstacole plasate în linie dreaptă, cu maximum unul sau două fulee între fiecare element.

PROBA IMPUSĂ DE FULEE...

„Principala dificultate a liniilor constă în a respecta baremul de fulee, adică un număr exact de fulee între două obstacole. În funcție de morfologia calului și de amplitudinea acțiunii sale (mică, normală sau mare), o linie poate pune mai multe sau mai puține probleme. De exemplu, pentru un cal care posedă o acțiune mare, se propune o linie de cinci fulee lungi ca și cum ar fi o linie de cinci fulee normale, pe când, pentru aceeași distanță, alți cai vor avea nevoie, cu siguranță, de 6 fulee. Dacă există un oxer destul de înalt în capătul liniei, aceasta constituie o dificultate suplimentară, pentru că fiind, de exemplu, obligat să facă un pas în plus, cadența calului va fi încetinită, ceea ce îi reduce impulsul și poate cauza dificultăți la săritura peste obstacol. În general, caii care au o acțiune mică întâmpină mai puține probleme la parcurgerea liniilor, pentru că reușesc să-și găsească un fuleu în plus, pe când calul care are o acțiune mare riscă mai mult, în circumstanțe asemănătoare, să comită greșeli.

DISTANȚELE

Esențial la o linie este să se măsoare în prealabil distanțele între diferitele ob-

stacole. Lungimea unui fuleu normal variază între trei și trei metri jumătate, în funcție de cal. Cea mai mare parte a călăreților măsoară distanțele cu pasul, fie evaluând distanța dintre partea posterioară a primului element și piciorul celui de-al doilea, calculând apoi, în funcție de numărul de metri, numărul de fulee; fie estimând punctul de recepție și, plecând de la acesta, numără patru pași pentru fiecare fuleu, ceea ce va conduce călărețul la punctul teoretic de apel.

O ABORDARE ÎNȚELEAPTĂ...

Pe parcursul unei linii scurte trebuie întotdeauna încercat să te apropii de primul obstacol în așa fel încât să ai suficient loc la recepție pentru a putea aborda cel de-al doilea element. Dimpotrivă, pe parcursul unei linii lungi se va încerca abordarea obstacolului de intrare într-o cadență suficient de susținută pentru ca animalul să aibă destul avânt pentru a reuși să abordeze o traiectorie mare. Astfel, punctul de recepție va fi mai îndepărtat și distanța se va micșora automat, ceea ce va duce la evitarea forțării calului, urmată de căderea acestuia. După trecerea peste primul obstacol, va fi de ajuns numai să-l abordeze pe cel de-al doilea, cu picioarele active. Acest lucru nu se aplică, decât dacă linia nu se compune din mai mult de patru sau cinci fulee, pentru că între fuleul al cincilea și al șaselea călărețul are, în general, sufi-

cient timp și spațiu pentru a (re)acționa și a adapta distanța.

TRASEUL NEREGULAT

O linie neregulată (în zigzag) este o linie care presupune o schimbare de direcție. Caracteristica sa primordială este că impune respectarea unui traseu bine definit. Dacă se taie curba, când, în principiu, traseul este de șase fulee normale, atunci calcularea distanței va fi defectuoasă, cele șase fulee devenind scurte și perturbându-se astfel echilibrul calului care riscă să greșească. De cealaltă parte, dacă se deviază de la traiectoria ideală, distanțele se lungesc. De unde și importanța faptului de a vizualiza dinainte cel mai bun traseu și de a-l urma. Din acest punct de vedere, un foarte bun exercițiu constă în a plasa la sol, la jumătatea distanței dintre cele două obstacole ale unui traseu (ale unei linii) neregulat/e, două conuri, în paralel, la o distanță de aproximativ doi metri între ele. Acest dispozitiv obligă călărețul să-și strunească în așa fel calul încât acesta să treacă printre cele două conuri și, deci, să respecte traseul, fapt care îi va reduce considerabil problemele de echilibru și de abordare a traseului. La antrenament, efectuați un număr variabil de fulee pe aceeași distanță. De exemplu, pe parcursul unei linii ale cărei obstacole sunt plasate la 20 de metri distanță, antrenați-vă să faceți succesiv șase fulee normale, apoi șapte fulee scurte.

ȘEDINȚE PENTRU ÎNVINGEREA FRICII

■ Petre Popescu

Ceea ce face ca frica să fie greu de învins este latura sa imprevizibilă. De asemenea, este important ca acestui lucru să i se consacre adevărate ședințe, așa cum se întâmplă cu celelalte aspecte ale dresajului. O bună ritmicitate va aduce progrese mai rapide și, totodată, o mai mare siguranță.

În ceea ce privește frica, problema este că ea planează asupra călărețului (și calului său), gata în orice moment să se năpustească asupra lor pe neașteptate. Dintr-o dată, o oprire bruscă, o întoarcere acrobatică sau o goană nebunească... Nu rămâne decât să strunești, cum poți mai bine, hăturile pentru a redresa echipajul. Prea târziu pentru a evita sau pentru a protesta: muștrările și înjurăturile nu vor face decât să învenineze lucrurile, grăbind următoarea greșeală... A ține, din precauție, hăturile prea strânse, nu este nici asta o soluție pentru că astfel nu faci decât să îi sporești neliniștea. Iar să îi imobilizezi capul nu înseamnă decât să amorzezi grenada!

DURERI MICI, LEACURI PUTERNICE

Dacă frica „surpriză” este absolut imprevizibilă, aceasta nu se manifestă, însă, decât arareori. Majoritatea gesturilor care indică spaima sunt destul de discrete, adesea prea discrete: o clipire, o anume încordare, o ezitare sau un forănit atrag, aproape imperceptibil, atenția călărețului asupra micilor neliniști ale animalului. Tot atâtea prilejuri pe care va trebui să le sesizeze și tot atâtea indicii ce vor trebui folosite pentru a-l liniști, ajutându-l să descopere obiectul „dubios”, necunoscut, printr-o apropiere calmă.

Iată un mijloc prin care va căpăta o

mai mare experiență, încrederea i se va consolida și va învăța cum să reacționeze când frica îl năpădește. Din păcate, când teama este minoră, nu este băgată în seamă... Nu-ți oferi ajutorul, treci mai departe, nepăsător, scăpând astfel ocazia. Sărmanul animal pleacă târș-grăpiș, cu mintea covârșită de îndoială! Dacă îi bagi neîncetat sub nas capcane pe care nu le-a întâlnit niciodată, el va păstra o neliniște latentă care îl va face să fie în permanență agitat și gata mereu să tresară.

În cazul în care călărețul ia în serios cele mai mici semnale pe care calul său le transmite, dacă sesizează și profită de fiecare ocazie, una câte una, pentru a-l liniști, atunci starea de spirit se va schimba în timp record. Numai că n-are niciodată timp! Este adevărat că, la început, lucrul acesta pare de nerealizat. După ce a risipit vreo trei minute pentru a adulmece remorca ivită ca din întâmplare lângă stiva de lemne, iată că descoperă, la nici o sută de metri, un morman de bușteni... Apoi câteva junici aflate pe pajiște, linia albă a unui stop, o băltoacă, o frânghie de rufe... Opriri-vă, lăsați-l să privească, apoi apropiați-vă în ritmul pe care calul îl adoptă, încurajați-l să adulmece cât poștește „monstrul”, pe toate părțile, treceți de mai multe ori prin fața obiectului și, dacă sesizați că mai păstrează o umbră de neliniște, reîntoarceți-vă pentru a putea adulmece o dată, și încă o dată, până

când simțiți că traseul a fost optim efectuat, iar relaxarea completă. Vi se pare că povestea asta nu se va termina niciodată? Dacă este să te oprești pentru fiecare astfel de „fleac”, numai parcurgerea primului kilometru va dura o oră întreagă! Păi atunci mai bine mergi pe jos sau stai acasă!

Și totuși, a-l scoate astfel la plimbare este cea mai bună metodă pentru ca animalul să progreseze. Lucrul pentru învingerea fricii presupune o operațiune la fel de minuțioasă ca și tragerea umerilor înapoi, schimbarea piciorului, a obstacolului sau tropăitul cu picioarele din față... Așadar, trebuie acordată toată grija necesară, pentru că asta asigură siguranța tuturor: a calului, a călărețului și a tuturor celor din jurul lor.

IZOLAREA FRICII

Nu este suficient ca, pe parcursul plimbării, să aștepti pasiv ca ceva să se întâmple. Evenimentele neplăcute sunt greu de „prevăzut”: un câine ce țâșnește lătrând printr-un gard, un tractor (ce se pune) în mișcare, o undiță răsărită de nicăieri reprezintă tot atâtea riscuri imposibil de prevăzut. Dacă animalul abia a început să descopere lumea și a și deprins obiceiul de a tresări puternic de frică, dacă nu are încă destulă încredere, atunci asupra fricii trebuie lucrat cu calm, acasă, într-un cadru cunoscut și protejat. Va fi astfel mai ușor pentru animal și mai sigur pentru călăreț, două condiții esențiale pentru garantarea

progreselor rapide. Cum se obțin acestea? Este vorba de a împânzi spațiul cu „capcane“, a căror inofensivitate a fost verificată în prealabil, care vor fi presărate ici-acolo pe pista închisă, în manej sau pe pajiște.

Desigur că se poate lucra și asupra unei singure capcane, dar s-a dovedit că este mai de folos utilizarea mai multora, amplasate în diverse locuri și clasate cu grijă în funcție de gradul de dificultate. Se câștigă, astfel, o anume dinamică, calul căpătând curaj o dată cu primele succese.

Astfel, nu trebuie să i se propună

încă de la începutul traseului un obstacol prea dificil, de genul unei mari prelate foșnitoare, în fața căreia va ezita îndelung, fiind tentat să o ia la fugă pentru a se apăra: se va întoarce, se va da cu grijă înapoi sau va încremeni cu încăpățănare...

Din contră, se începe cu mici dificultăți, pe care le va depăși aproape fără să-și dea seama, cum ar fi o bară pusă pe jos sau o bucată de țeavă peste care va sări cu pas mare. Însă va trebui ca aceste mici obstacole să fie abordate cu cea mai mare seriozitate, profitând de ele pentru a pune la punct o strategie

elaborată de abordare a capcanei: țineți-l cu privirea înainte, slăbiți frâul, nu-i dați piteni decât când ancolura s-a destins și urechile nu îi mai sunt ciulite. Lăsați calul să meargă în ritmul lui, să adulmece obiectul cât dorește și să-l depășească liniștit. Nu este vorba de a forța o victorie, ci de a învăța regulilor jocului, demonstrându-i animalului că are un partener de încredere pe care poate conta, nu un obiect inopertun spânzurat de frâul pe care îl ține în mână. Numai așa se va putea crește gradul de dificultate și i se va spori încrederea.

ARTA POTCOVĂRIEI

■ Emilia Lupu

Secole întregi, arta potcovăriei a fost complementară cu medicina veterinară pentru că se ocupa de tratarea afecțiunilor legate de picioare dar, de la începutul mileniului trecut, această practică a început să fie privită așa cum se cuvine, ca o artă bazată pe fapte științifice, iar potcovarul să fie recunoscut drept un meșteșugar competent, calificat și dedicat în totalitate bunăstării calului.

ORIGINILE POTCOVĂRIEI

În Marea Britanie decretele potcovarilor din 1975 și 1977 puneau în afara legii pe cei ce doreau să practice această meserie dar nu erau înregistrați la Registrul Potcovarilor, ținut de Compania de Susținere a Potcovarilor.

Această Companie datează din secolul al XIV lea și este una dintre cele mai vechi companii înființate în Londra iar carta ei a fost dată de regele Charles al II lea, în anul 1674, pentru încurajarea și organizarea potcovarilor, în urma unor examinări, într-o breaslă.

Cuvântul potcovar vine de la vechiul termen franțuzesc ferrier care provine, la rândul său, din latinescul ferum (fier).

Din 1356, denumirea de potcovar era dată celui care îngrijea un cal bolnav, și până la apariția Școlii de veterinari, potcovarul era doctorul de cai al zilei.

Atât grecii cât și romanii inventaseră un fel de protecție pentru caii pe care îi foloseau în marșuri. Aceasta avea forma unei sandale, confecționată la început din iarbă țesută, soleae sparteae, apoi din piele și, în final, din metal, soleae ferreae.

Ca și hipposandallele romane, acestea erau legate de picior cu o curea.

Copitele cailor care trăiau în regiunile cu climă caldă, uscată, erau atât de dure încât ei puteau parcurge distanțe foarte mari fără a fi potcoviți însă, acolo unde clima era umedă, copitele deveneau moi și, pe suprefețele tari sau dure, acestea se toceau înainte de a mai apuca să crească, ceea ce putea duce chiar la pierderea animalului.

În cimitirele celților (recunoscuți ca fierari și crescători de cai) din Europa, s-au găsit primele potcoave, ceea ce arată că celții le confecționau înaintea și în timpul ocupației romane, urmată apoi de invazia lui Iulius Cezar în anul 54-55 e.n.

După aceea, dezvoltarea potcovăriei s-a făcut în special în Franța și în Anglia. Claude Bourgelat, primul director al Școlii veterinare de la Lyons, are contribuții notabile în studierea anatomiei picioarelor.

El proiectează un pantof menit să-i păstreze copitei, pe cât era posibil, starea naturală, care se folosește, în general, în Franța, în secolul 20. Între timp, experiențele au mai scos la iveală niște modele îngrozitoare.

Astăzi potcovarul modern, cu mult mai instruit, știe exact ce fel de potcovă se potrivește fiecărui cal.

El poate, de asemenea, să corecteze malformațiile sau tocirile, iar cei mai experimentați pot chiar să prevină operațiile chirurgicale.

POTCOVITUL

POTCOVITUL ESTE O MESERIE ȘI O ARTĂ

Potcovitul este o meserie care nu se inventează, ci se învață. Există două stiluri de potcovit: la cald și la rece.

În funcție de potcovar, se lucrează □ *la française*, adică un om potcovește calul, iar altul îi ține picioarele, practică folosită la începutul secolului al XX-lea, dispărută prin anii '80, astăzi lucrându-se englezește, adică și potcovitul și ținutul calului se fac doar de un singur om.

Acum, în Europa, trebuie să urmezi o Școală de Potcovit pentru a deveni un potcovar profesionist.

În lume sunt recunoscute două școli importante de potcovit:

1. Școala de la Hares du Pin (Franța)

2. Școala de Potcovit de la Bruxelles.

Școala de potcovit durează trei ani după care se obține diploma care permite practicarea meseriei în mod legal.

Se poate urma o școală de șase luni de gestiune de întreprindere pentru a lucra pe cont propriu și pentru a obține numărul în Registrul Comerțului.

MAESTRU POTCOVAR

Pentru a deveni Maestru Potcovar trebuie mai întâi să practici pe cont propriu timp de doi ani meseria de potcovar. După aceasta se poate lua diploma de potcovar ecvin, diplomă care se obține la Facultatea de Medicină Veterinară din Atlanta, după zece luni de studiu, și care este recunoscută în Europa.

Abia atunci devii Maestru Potcovar.

CE ÎNSEAMNĂ UN BUN POTCOVAR

Un bun potcovar este acela care cu-

noaște morfologia calului, scheletul, sistemul muscular și vascular. Trebuie să știe totul despre picioarele calului, despre articulații și despre sistemul tendonos.

Potcovarul trebuie să aibă în vedere tot timpul confortul picioarelor calului. El trebuie să fie capabil să adapteze potcoavele în funcție de starea piciorului și de nivelul de muncă al calului.

Potcovirea unui cal de concurs hipic este diferită de cea a unui cal de dresaj sau a unui cal de atelaj, de exemplu.

RISCURILE UNEI POTCOVIRI PROST FĂCUTE

O potcovire prost făcută poate deveni „chin“ pentru cal, poate să-i distrugă sistemul osos, tendonos al piciorului ceea ce poate duce la schiopătare, osteită, tendinită, artroză și la defectuniile

de galop ale piciorului.

În numerele următoare ne vom ocupa de bolile, de accidentele picioarelor calului precum și de felul în care le putem preveni și trata.

POTCOVITUL ÎN ROMÂNIA

După ce am văzut, un mare număr de cai pe teritoriul României, pot afir-

ma că este nevoie de un efort considerabil pentru a avea rezultate în întreținerea picioarelor cailor folosiți pentru activitatea lor sportivă.

Este necesară, în primul rând, structurarea Potcovitului pe criterii profesionale pentru a se ajunge în situația în care nu oricine să-și poată permite să potcovească. Un mare număr de cai este compromis definitiv din cauza repetatelor potcoviri prost făcute.

Potcovirea este o meserie care nu se inventează, ci se învață. Și în acest sens îi atenționez pe cititorii noștri despre riscurile unei proaste potcoviri.

Proprietarii moderni de cai se bazează, într-adevăr, pe serviciile potcovarului la fel de mult ca pe serviciile cabinetului veterinar, iar importanța acestor practici oferite de oameni calificați este, în multe părți ale lumii, garantată prin lege.

GHIDUL PRACTIC AL CĂLĂREȚULUI ÎN EXTERIOR

Ieșirile în exterior, sub formă de plimbări de câteva ore sau circuite de câteva zile, în grupuri călare, presupun cunoștințe de care să se țină seama atât în pregătirea cât și în desfășurarea lor.

PREGĂTIREA FIZICĂ

Organismul trebuie pregătit să facă față fără efort mersului călare în cele trei aluri de bază, respectiv 3 până la 4 minute în trap săltat și în jur de 10 tururi de maneaj la galop. După 2 zile de parcurs corpul se adaptează treptat ritmului impus. Condiția fizică o puteți obține cu câteva săptămâni înainte prin 1-2 ore de călărie pe săptămână, mers pe bicicletă dar și mers pe jos în jur de 3-4 km pe săptămână.

ÎNSUȘIREA REFLEXELOR BUNE

Controlul și securitatea pentru voi, pentru ceilalți și pentru cal trebuie să fie preocuparea permanentă pe cal în exterior. Începeți printr-o poziție corectă în șa - fără să atingeți cu piciorul crupa calului și cu dârlogii ajustați. Pentru dobândirea rapidă a echilibrului faceți următoarele exerciții:

- Trap săltat fără scărițe timp de 3-4
- Câteva exerciții de încălzire în șa
- La trap săltat în scărițe căderea în șa se face ușor abia atingând șaua
- Pas și trap în echilibru în scărițe fără să vă țineți

Revizuiți mișcărilor de bază:

- Mersul înainte, întoarceri, opriri și mers înapoi la comandă
- Controlul direcției și vitezei
- Cele trei aluri individual și în șir indian
- Păstrarea distanței față de calul din față

Adaptați-vă exercițiile stilului de călărie în exterior:

- Mergeți așezat l alurile lente (mai ales pe o șa western)

■ În echilibru în scărițe la alurile rapide, pentru menajarea spatelui vostru și al calului

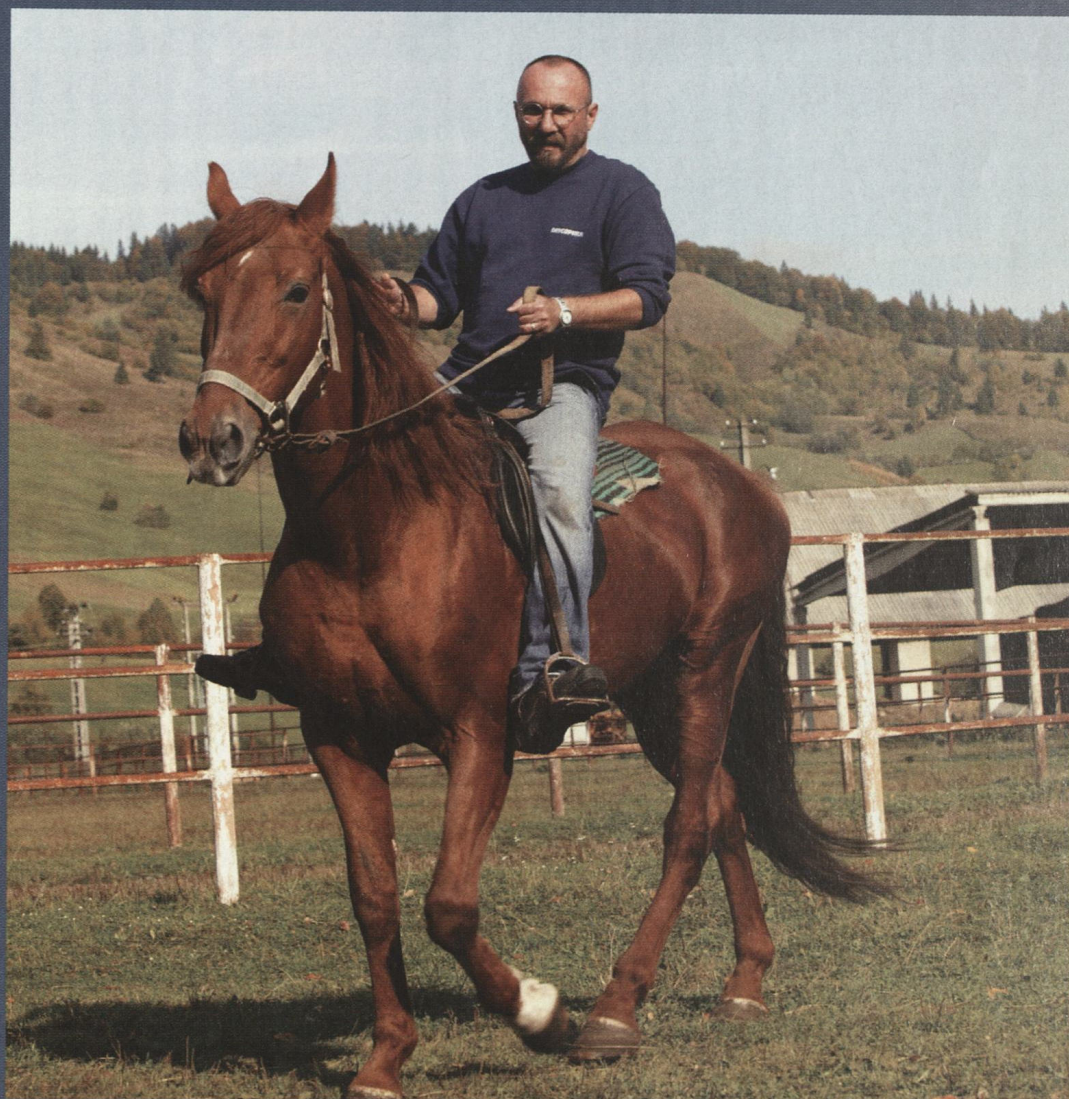
■ Exersați întoarcerile, opriri în poziția în suspensie

■ La pas și la galop urmați cu antebrațele mișcarea ancolurii, păstrând contactul ușor cu gura calului

■ Priviți în direcția în care mergeți

■ În caz de urgență (când calul accelerează) nu vă aruncați înainte, agățându-vă de gâtul calului: coborâți mâinile, retraceți umerii spre spate, strângeți gamba și luați o curbă lungă pentru a încetini; dacă totuși calul "trage" coborâți o mână și cu cealaltă faceți o semi-oprire la fiecare fuleu reasezându-vă în șa.

(Continuare în numărul următor)

sănătate

CHESTIUNE DE GUST...

Carmen Constantinescu ■

Percepția gustului și a mirosului constituie un factor esențial în alimentația calului. Sunt folosite, așadar, toate metodele pentru îmbunătățirea gustului unui aliment.

In stare de libertate, calul nu își alege hrana numai în funcție de calitățile sale nutritive. Cu cât un aliment este mai gustos, cu atât îi va plăcea mai mult. Gustul hranei ține, la rândul lui, de mai mulți factori: în primul rând, desigur, de mirosul și de gustul acesteia, dar și de consistența, densitatea ori gradul ei de umiditate...

Există foarte puține studii științifice privind simțul gustului și al mirosului la cai. Este, însă, cunoscut faptul că animalul posedă receptori specializați pentru a sesiza gustul sărat, dulce, amar sau acru. Aceste senzații sunt foarte rar percepute ca atare, ci, mai degrabă, asociate cu mirosul.

DULCELE ÎNAINTE DE TOATE

„Celor mai mulți dintre cai le place dulcele“, povestește Catherine Trillaud-Geyl, specialistă în alimentația cabalină la „Haras nationaux“. Acesta este motivul pentru care producătorii industriali adaugă preparatelor alimentare melasă sau boabe de roșcovă. În ceea ce privește gustul acru, părerile sunt ceva mai rezervate.

„Anumiți cai refuză alimentația de siloz pentru că este prea acră. Alții îi prind, încet-încet, gustul, ajungând să îl prefere alimentelor obișnuite“, adaugă cercetătoarea.

Însă foarte puținor cai le place gustul amar. Astfel, aceștia refuză lucerna de proastă calitate din cauza acestui gust prea puternic. Un caz special îl constituie gustul sărat: nefiind neapărat un gust care să le placă, caii consumă totuși sarea doar în cantitatea necesară organismului. Sarea este, deci, singura consumată doar pentru calitățile sale nutritive.

„Calul apreciază un aliment și în funcție de consistența acestuia: nici prea tare, nici prea moale. Acesta e un criteriu esențial în ceea ce privește cerealele“, reamintește Catherine Trillaud-Geyl. De aceea, caii nu se prea dau în vânt nici după alimentele prea bogate în apă, nici în celuloză, precum scoarța de copac.

Dar, oare, alegerea le este influențată de formă și de culoare? După câte se știe, se pare că nu. În cadrul unei aceleiași compoziții, nu fac neapărat deosebirea între pufos și granulat. Până în momentul de față, nici un studiu științific nu a demonstrat că animalul preferă un aliment de o anumită culoare.

PREFERINȚELE PERSONALE

Fiecare cal are preferințele sale alimentare. Un animal care nu a gustat niciodată zahăr, nu va fi atras de micul

cub alb. Pe de altă parte, dacă un anumit aliment i-a făcut rău, va fi tentat să nu îl mai consume niciodată. Cu toate acestea, se pare că animalul nu este capabil să-și dea seama că un aliment este „toxic“, decât dacă acesta își va face efectul în mai puțin de treizeci de minute. Aceasta este explicația pentru faptul că animalul nu știe să evite anumite plante a căror reacție toxică se manifestă cu întârziere.

„Calul este, fără îndoială, ierbivorul care dispune de cea mai mare capacitate de adaptare în ceea ce privește alimentația. Este aproape omnivor, precum porcul“, subliniază Catherine Trillaud-Geyl.

Poate, deci, mânca aproape orice, cu condiția ca schimbarea regimului să fie făcută treptat, pentru ca flora sa intestinală să aibă timp să se adapteze.

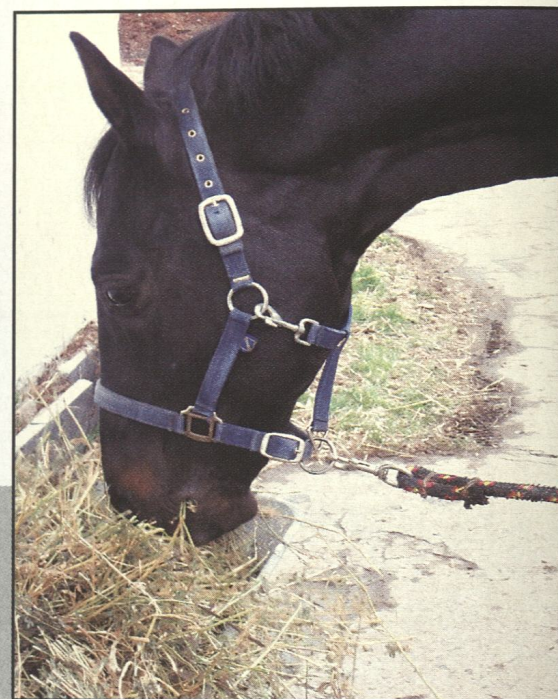
Nu-l deranjează, însă, nici dacă mănâncă zi de zi același lucru. În cazul în care calul dumneavoastră intră într-o stare manifestă de proastă dispoziție, chemați veterinarul pentru că, probabil, este bolnav.

În fine, nu uitați că plăcerea constituie un element esențial în ceea ce privește alimentația. Nu de puține ori pe pajiște pot fi văzuți cai care se delectează mâncând pădărie sau pătlagină. Aceste plante nu au vreo calitate nutritivă specială, așadar sunt consumate numai pentru gustul lor...

PRINCIPII PRIVIND ALIMENTAȚIA CABALINELOR

Fragmente din volumul „Bazele nutriției și alimentației animalelor”, Editura Coral Sanivet, București, 2001
autori Ioan Stoica și Liliana Stoica

Continuare din numărul trecut

NECESARUL DE ENERGIE ȘI SUBSTANȚE NUTRITIVE PENTRU ÎNȚEȚINERE LA CABALINE

Necesarul de întreținere la cabaline, exprimat în unități nutritive de ovăz este

de 1,1 UN/100kg GV, iar cel de PBD de 70-80 kg GV. După Gh. Burlacu și colegii (1999) necesarul energetic pentru întreținere la cabaline este de 0,530 MJ EM pe kg $G^{0,75}$ și pe zi, considerând că randamentul de transformare al energiei metabolizabile în energie netă e de 3 g pe kg $G^{0,75}$ și pe zi.

Normele de întreținere exprimate în unități nutritive la cal (Unc= 7,950 MJ/Unc) sunt prezentate în **tabelul 1**. Normele de substanță uscată adaptate de Gh. Burlacu în 1999 după sistemul german, raportată ca % din masa corporală sunt redată în **tabelul 2**. Dacă normele pentru cai se raportează la substanța uscată din rație, pentru folosirea lor pot fi utilizate datele din **tabelul 3**.

Necesarul de energie pentru întreținerea funcțiilor vitale la tineretul cabalin exprimat în energie netă variază de la 0,530 MJ EN pe kg $G^{0,75}$, la 0,500 MJ EN pe kg $G^{0,75}$, în primele 6 luni și între 0,420 MJ EN pe kg $G^{0,75}$ și 0,400 MJ EN pe kg $G^{0,75}$, la vârsta de 2-3 ani.

Necesarul de proteină la tineretul cabalin se consideră a fi de 4,5 g PBDc pe kg $G^{0,75}$ la mânji și 3 g PBDc pe kg $G^{0,75}$ la tineretul în creștere.

Necesarul de energie și proteină al

Tabel 1 – Necesarul de energie și proteină pentru caii adulți

Greutate Corporală (kg)	Întreținere		Travaliu					
	Unc	PBDc	Ușor		Mediu		Greu	
			Unc	PBDc(g)	Unc	PBDc(g)	Unc	PBD(g)
400	4,05	268	5,16	335	5,76	370	6,36	426
500	4,80	318	6,17	400	6,85	439	7,54	481
600	5,48	363	7,02	455	7,79	501	8,56	541
700	6,16	408	7,87	510	8,77	564	9,67	615
800	6,79	450	8,76	565	9,70	623	10,64	679

Tabel 2 – Norme de hrană ca substanță uscată ingerată de cabaline (raportată ca % din masa corporală.)

Greutate corporală (kg)	Pentru întreținere	Pentru travaliu			Pentru gestație, lunile		Pentru lactație, lunile			Pentru creștere, lunile		
		Ușor	Mediu	Intens	10	11	1	3	5	3-6	7-12	13-36
100	1,8	2,2	2,6	2,9	2,1	2,2	3,3	3,5	3,1	3,0	2,8	2,3
200	1,5	1,8	2,2	2,4	1,7	1,8	2,8	2,7	2,6	2,4	2,3	2,0
300	1,3	1,7	1,9	2,2	1,6	1,7	2,5	2,6	2,3	2,2	2,1	1,8
400	1,2	1,5	1,8	2,0	1,5	1,5	2,4	2,5	2,2	2,1	2,0	1,7
500	1,2	1,5	1,7	1,9	1,4	1,5	2,2	2,3	2,1	2,0	1,9	1,6
600	1,1	1,4	1,6	1,8	1,3	1,4	2,1	2,2	2,0	1,9	1,8	1,5
700	1,1	1,3	1,6	1,8	1,3	1,3	2,1	2,1	1,9	1,8	1,7	1,4
800	1,0	1,3	1,5	1,7	1,2	1,3	2,0	2,1	1,8	1,7	1,7	1,4

Tabel 3 – Normele pentru cai (pe kg SU din rație)

Specificare	Adulți		Iepe		Tineret		
	Repaus	Efort mijlociu	Sfârșit de gestație	Început de lactație	8-12 luni	18-24 luni	32-36 luni
	Efort ușor	Montă					
Energie Unc PBDc (g)	0,45-0,70 30-50	0,50-0,75 40-55	0,50-0,70 45-70	0,60-0,80 55-90	0,65-0,95 55-90	0,6-0,9 40-55	0,6-0,8 30-40
Macroelemente:							
Ca (g)	3,1	2,9	4,6	4,3	5,5	3,8	3,3
P (g)	1,9	1,6	3,2	3,7	3,0	2,2	1,9
Mg (g)	0,9	0,9	0,8	0,7	1,6	1,1	1,1
Na (g)	2,7	3,2	1,6	1,2	1,8	1,6	1,4
K (g)	4,0	5,0	4,0	-	3,0	6,0	1,4
S (g)	1,5	-	1,5	-	1,5	-	-
Microelemente:							
Fe (mg)	80-100	80-100	80-100	80-100	80-100	80-100	80-100
Cu (mg)	10	10	10	10	10	10	10
Zn (mg)	50	50	50	50	50	50	50
Mn (mg)	40	40	40	40	40	40	40
Co (mg)	0,1-0,3	0,1-0,3	0,1-0,3	0,1-0,3	0,1-0,3	0,1-0,3	0,1-0,3
Se (mg)	0,1-0,3	0,1-0,3	0,1-0,3	0,1-0,3	0,1-0,3	0,1-0,3	0,1-0,3
I (mg)	0,1-0,3	0,1-0,3	0,1-0,3	0,1-0,3	0,1-0,3	0,1-0,3	0,1-0,3
Vitamine:							
A (UI)	3250	3750	4200	3500	3450	3500	3500
D (UI)	600	600	600	600	600	600	600
E (UI)	8	10	11	7	7	10	10
B1 (mg)	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
B2 (mg)	4	4	4,2	4,2	2,8	4	4
PP (mg)	12	12	12,5	12,5	8,5	12	12
Acid pantotenic	5	5	5,1	5,1	3,3	4,8	4,8
B6 (mg)	1,3	1,0	1,3	1,2	0,8	1,2	1,2
Colină (mg)	65	60	63	84	42	60	60
B12 (mg)	13	12	13	8	8	12	12

tineretului cabalin întreținut la padoc sau pășune trebuie majorat cu 5% pentru activitatea fizică.

ALIMENTAȚIA ARMĂSARILOR

Alimentația trebuie să permită menținerea armăsarilor în condiție de reproducție, evitându-se dezechilibrele și respectiv supraalimentația sau subalimentația.

Monta se desfășoară în cele mai multe cazuri în perioada martie – iunie, armășarii putând fi folosiți în restul timpului la tracțiune sau călărie, în funcție de destinația lor. Normele de hrană în perioada pregătirii sezonului de montă și a moutei se diferențiază pe rase, dar în general cele de întreținere în UN (1,1 UN/100kg GV) se suplimentează cu 4-5 UN în funcție de intensitatea folosirii la montă. Pentru fiecare UN din rație trebuie să se asigure 120-130 g PD, 6-7 g Ca, 4-5 P și 50 mg caroten.

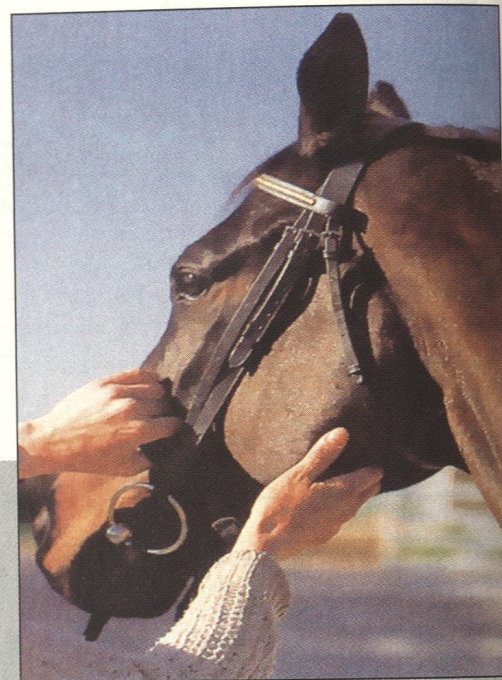
Rațiile de iarnă pot conține 1,5-2 kg fân/ 100 kg GV, 5-6 kg morcovi și 4-6 kg concentrate. În amestecul de concentrate trebuie să predomină ovăzul (peste 50%), orzul, porumbul, iar pentru acoperirea cerințelor de proteină, șroturile de soia și floarea-soarelui, mai rar făinurile animaliere. Sărurile minerale trebuie asigurate la nivelul cerințelor, având în vedere aportul în macro și microelemente al nutrețurilor de volum. Pentru armășarii de mare valoare se recomandă utilizarea nutrețurilor combinate granulate sau brichetate, realizate pe baza unor rețete judicioase întocmite și testate în herghelii.

În afara sezonului de montă, rațiile au la bază aceleași categorii de nutrețuri, dar se stabilesc în relație cu efortul depus.

CALUL, SĂNĂTOS SAU BOLNAV?

■ Dr. Anca Bogdan

Cunoașterea semnelor de boală face parte din managementul bunei utilizări a calului la muncă sau sport.

Un „om de cal“ – experimentat călăreț, îngrijitor, proprietar – recunoaște imediat dacă e ceva în neregulă cu animalul său și va putea lua măsurile necesare; învățând să recunoaștem semnele de boală avem un diagnostic precoce și mai ușor de pus și în final ... tratament de succes.

Modificarea apetitului este unul din primele semne că ceva s-a întâmplat și trebuie să devenim precauți. O modificare în comportamentul obișnuit, de fiecare zi, de asemenea este de urmărit. De exemplu, dacă un cal vesel, vioi devine dintr-o dată apatic, indiferent, poate fi un semnal că este o problemă.

Orice formă de jetaj nazal (secreție), tuse sau blană lipsită de strălucire poate fi o informație de boală.

Toți proprietarii ar trebui să învețe să verifice temperatura calului lor, a frecvenței respiratorii și cardiace pentru a putea cere ajutorul medicului veterinar în timp util. Temperatura normală este în jur de 37,5-38°C. Vă recomandăm să exersați manopera de termometrie când animalul este sănătos pentru a avea o informație rapidă și sigură. Termometria se realizează cu un termometru clinic (clasic sau electronic – din comerț) care se introduce aproximativ 1/3 în rect, unde se menține cam 1-2 minute (cel electronic ne anunță printr-un bip când temperatura este stabilită) cel ce realizează această manoperă va ține coada îndepărtată de rect (pentru a evita eventualele neplăceri:

modificări ale termometrului sau rănirea animalului).

În repaus, frecvența cardiacă este 24-44 bătăi/minut în caz că depășește 60 bătăi/minut este ceva în neregulă cu animalul. Pulsul se înregistrează cu stetoscopul dar cu practică se poate detecta cu degetul ușor apăsător pe șanțul submaxilar unde se află artera maxilară. Modificările de ritm cardiac în repaus pot dispărea la efort, caz în care nu trebuie să ne facem probleme.

Frecvența respiratorie variază între 8 - 16 respirații/minut; se poate observa și înregistra la flancul stâng sau drept al calului.

Toți caii au o anumită încărcătură de viermi intestinali care însă va fi controlată periodic și se vor administra antiparazitare de către medicul veterinar în funcție de vârsta animalului și perioada anului. În cazul în care nu se respectă indicațiile medicului veterinar privind

deparazitările, pot apărea colicile, stare proastă de întreținere (blană fără strălucire, slăbire, pierderea capacității de efort printr-o defectuoasă atribuire a furajelor).

Altă categorie de probleme este cea legată de șchiopături care se pot manifesta sub diferite forme. Pot apărea brusc sau gradat la unul sau mai multe picioare, șchiopătatul va apărea ca o reacție de apărare a calului la o durere avută la unul sau unele dintre membre. Poate fi observată și analizată când animalul merge la trap prin fața noastră la mână - și trebuie anunțat medicul veterinar care va stabili, prin metode și mijloace specifice, diagnosticul și tratamentul necesar.

Ca o concluzie nu uitați faptul că învățând să recunoaștem semnele de boală, vom avea un diagnostic precoce și mai ușor de pus, iar în final șansa unui tratament de succes.

SALVANA - *only the best for fine horses*

Furaje speciale SALVANA pentru rezultate în domeniul furajării de înaltă calitate.

Furajele SALVANA contribuie la îmbunătățirea și menținerea sănătății, fertilității și performanței animalelor.

CAI SANATOSI PRIN HRANA SANATOASA

G & M GRUP IMPORT EXPORT S.R.L.

UNIC IMPORTATOR PENTRU ROMANIA AL PRODUSELOR SALVANA

B-dul N. Titulescu nr.1, Bl. A7, Sc. 4, Et. 5, Apart. 106, Sector1, Bucuresti

tel. 021/ 318.56.52, fax. 021/ 318.56.53

Depozit - Comuna Crevedia, Jud. Dambovit

DISTRIBUTOR- D-na. Dr. ANCA BOGDAN tel. 0722.707.933

Legislație

Legea calului,

nr. 389/2005, publicată în M.O.
partea I nr. 9/5.01.2006

Pentru identificarea, înregistrarea și monitorizarea cabalinelor de rasă, precum și pentru implementarea programului național de ameliorare a cabalinelor din marea creștere s-a reorganizat, în baza Legii Calului 389 din 16 decembrie 2005, Autoritatea Haptică Națională ca fiind o instituție publică de interes național, cu personalitate juridică, în coordonarea Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, cu sediul Departamentului Central în Municipiul București și reprezentată în teritoriu prin 10 centre regionale.

Capitolul IV - Drepturile și obligațiile persoanelor fizice și juridice deținătoare de cabaline

Art. 16

Crescătorii de cai de rasă constituiți în herghelii, asociațiile de crescători de cabaline pe rase și deținătorii de cabaline, altele decât cele de rasă, au următoarele obligații:

- a) să informeze în scris Autoritatea, în termen de 45 de zile, asupra dispariției sau înstrăinării cabalinelor de rasă deținute sau înregistrate;
- b) pentru cabalinele din marea creștere, indiferent de proprietar, consiliile locale vor raporta lunar dispariția sau înstrăinarea;
- c) să permită individualizarea prin dangalizare și/sau implantarea de microcipuri ori alte metode, în conformitate cu legislația în vigoare;
- d) să-și însușească și să respecte toate actele normative care fac referire la activitatea de creștere și calificare a cabalinelor de rasă.

Art. 17

Hergheliile de stat, hergheliile private și asociațiile de crescători de cabaline pe rase au obligația să dețină și să completeze la zi evidențele zootehnice și genealogice cu format unic și să le prezinte reprezentanților Autorității ori de câte ori le sunt solicitate, după cum urmează:

- a) registru de armăsari pepinieri și armăsari de montă publică;
- b) registru de iepe-mamă;
- c) registru de mânji;
- d) registru de monte și fătări;
- e) adeverință de montă, adeverință de fătare;
- f) registru de dangale, semnalmente și microcipuri.

Art. 18

Măsurile stabilite de Autoritate în exercitarea atribuțiilor și responsabilităților sale sunt obligatorii pentru toate persoanele fizice și juridice care desfășoară activități ce intră în această arie de competență.

Art. 19

În funcție de orientarea direcțiilor de dezvoltare în domeniul creșterii cailor, Autoritatea poate propune modificarea drepturilor și obligațiilor crescătorilor, persoane fizice și juridice.

Art. 20

Drepturile persoanelor fizice și juridice deținătoare de cabaline de rasă sunt următoarele:

- a) accesul la informațiile privind activitatea de creștere a cabalinelor;
- b) prezentarea efectivului de cabaline pentru lucrări de calificare și clasare și accesul exemplarelor valoroase în categoria Herghelia Națională, cu obținerea de subvenții;
- c) accesul la însemnele folosite pentru individualizare;

- d) posibilitatea solicitării pentru reproducție a unor genitori sau a unui material seminal de mare valoare;
- e) posibilitatea obținerii tuturor documentelor pentru atestarea originii și apartenenței la rasă;
- f) accesul la cursuri de pregătire și perfecționare, organizate de Autoritate.

Capitolul V - Autorizarea hergheliilor, avizarea înființării asociațiilor de crescători de cabaline pe rase și a altor unități și aprobarea activităților cu impact în creșterea și ameliorarea cabalinelor

Art. 21

Funcționarea hergheliilor, a asociațiilor de crescători de cabaline pe rase, a punctelor de recoltare a spermei și de înseminare artificială se face cu avizul Autorității și cu respectarea legislației în vigoare.

Art. 22

Autoritatea avizează din punct de vedere tehnic importurile și exporturile de cabaline de reproducție și de material seminal, împreună cu unitățile abilitate de Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale.

Art. 23

Autoritatea aprobă anual, la propunerea Comisiei Naționale de Clasare și Evaluare a Cabalinelor de Rasă, promovarea la reproducție a celor mai valoroase exemplare din fiecare rasă, în funcție de obiectivele urmărite prin programul național de ameliorare.

Art. 24

Autoritatea va elabora norme privind cerințele specifice pe care trebuie să le îndeplinească activitățile prevăzute în prezentul capitol.

Capitolul VI - Finanțarea Autorității Hipice Naționale

Art. 25

Finanțarea Autorității se asigură din:
a) venituri proprii realizate din prestații de servicii specifice, pe bază de tarife negociate cu persoanele prevăzute la art. 3 și aprobate prin Ordin al Ministrului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale și alocații de la bugetul de stat;
b) donații, sponsorizări, timbru hipic și alte venituri, în condițiile legii.

Art. 26

Din bugetul Autorității se asigură finanțarea cheltuielilor, pe bază de programe pentru:
a) cursuri de instruire și perfecționare profesională;
b) instruirea, organizarea și funcționarea sistemului informatic;
c) sprijinirea sporturilor, activităților hipice, a hipismului, organizarea de expoziții, concursuri și curse;
d) editarea cărților Crescătoriei Naționale pe rase, cataloagelor de armăsari pepinieri, armăsari de montă publică și a altor materiale informative;
e) alte acțiuni prevăzute în programe naționale pe care Autoritatea trebuie să le pună în aplicare.

Art. 27

Activitățile de instruire și perfecționare profesională se realizează pe bază de contract încheiat, în condițiile legii, cu instituțiile de învățământ sau alte instituții abilitate.

Art. 28

Veniturile Autorității se constituie

din surse provenind din:

- a) tarife pentru diferite servicii;
- b) tarife pentru avizare/autorizare;
- c) tarife pentru eliberarea documentelor.

Art. 29

Cuantumul tarifelor pentru veniturile proprii se elaborează de președintele Autorității și se aprobă prin Ordin al Ministrului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale.

Capitolul VII - Răspunderi și sancțiuni

Art. 30

Următoarele fapte constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 2.000 lei (RON) la 5.000 lei (RON):

- a) folosirea la montă a armăsarilor neautorizați de către proprietarii de iepe de reproducție;
- b) folosirea la montă a armăsarilor neautorizați de către proprietari;
- c) folosirea materialului seminal la reproducerea artificială, neaprobata de Autoritate.

Art. 31

Următoarele fapte constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 1.000 lei (RON) la 2.000 lei (RON):

- a) funcționarea hergheliilor fără autorizație de funcționare eliberată de Autoritate;
- b) necompletarea la zi sau completarea eronată a evidențelor zootehnice și genealogice;
- c) refuzul de a prezenta la control, ori de câte ori sunt solicitate, evidențele zootehnice și genealogice reprezentanților Autorității.

Art. 32

Următoarele fapte constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 200 lei (RON) la 500 lei (RON) pentru persoanele juridice și de la 100 lei (RON) la 300 lei (RON) pentru persoanele fizice:

- a) neraportarea în termen de 45 de zile sau raportarea eronată de către crescători a modificărilor intervenite în efectivele de cabaline;
- b) nedepunerea la centrul regional al Autorității, în maximum 30 de zile, a declarațiilor de fătare;
- c) nedangalizarea la 6 luni a tineretului

cabalin;

d) nerespectarea normelor privind activitatea de creștere și calificare a cabalinelor de rasă;

e) înstrăinarea cailor fără documente legale, respectiv: certificat sanitar veterinar de transport; carnet de identitate.

Art. 33

Constatarea contravențiilor și aplicarea sancțiunilor se fac de către inspectorii zonali și persoanele cu drept de control din Autoritate.

Art. 34

Contravențiilor prevăzute la art. 30-32 le sunt aplicabile prevederile Ordonanței Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare.

Capitolul VIII - Dispoziții finale

Art. 35

Anexa nr. 4 „Unitățile care funcționează în coordonarea Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale” la Hotărârea Guvernului nr. 155/2005 privind organizarea și funcționarea Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 211 din 14 martie 2005, se completează după cum urmează: „Autoritatea Hipică Națională (sursă de finanțare: venituri proprii și venituri de la bugetul de stat)”.

Art. 36

La data intrării în vigoare a prezentei legi, prevederile referitoare la Autoritatea Hipică Națională din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 139/2002 privind desființarea Societății Naționale „Cai de Rasă” - S.A. și preluarea patrimoniului acesteia de către Regia Națională a Pădurilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 786 din 29 octombrie 2002, aprobată cu modificări prin Legea nr. 24/2003, precum și orice alte dispoziții contrare prezentei legi se abrogă.

Art. 37

Anexele nr. 1-3 fac parte integrantă din prezenta lege.

Material seminal de la renumiți armăsari de sport din Europa

Duc de la Cour

Centrul de Însămânțare Artificială Ecvină de la Mezöhegyes (Ungaria) este situat la aproximativ 30 de km de Arad. El a fost înființat în urmă cu 20 de ani, fiind, la vremea respectivă, primul astfel de centru din Ungaria.

Scopul înființării sale era punerea la dispoziția Hergheliei Naționale de la Mezöhegyes și a crescătorilor de cai avantajele tehnicii de însămânțare artificială, tehnică folosită pe scară largă în occident.

În ultimele două decenii am pus la dispoziția crescătorilor material seminal refrigerat de la numeroși armăsari proveniți din herghelii franceze, germane și ungare. În același timp am oferit și însămânțări artificiale cu material seminal congelat provenit de la armăsari din herghelii de elită din Germania.

Prođuși obținuți au participat și participă cu succes atât la concursuri naționale cât și pe scena internațională.

Aderarea României la Uniunea Europeană a făcut posibil ca materialul seminal proaspăt și cel congelat, respectiv cabalinele să poată trece frontiera româno-ungară fără restricții.

Serviciile noastre se adresează acelor crescători de cai de sport din România care prin tehnica însămânțărilor artificiale doresc să aibă acces la armăsari de succes, cu trăsături genetice remarcabile la un preț acceptabil.

Servicii si prețuri

o Manopera pentru însămânțare artificială cu material seminal refrigerat,

efectuată la Mezöhegyes, cu armăsarii noștri (80€/perioadă de călduri)

o Manopera pentru însămânțare artificială cu material seminal congelat,

distribuit sau importat de noi (120€/perioadă de călduri)

o Dozele de material seminal congelat sau refrigerat pot fi comandate și achiziționate și de la colegii noștri din România care pot realiza și în țară, la cerere, însămânțări artificiale (vezi prețurile pentru materialul seminal).

o Taxa pentru cazarea iepelor în boxe pe durata însămânțărilor (5€/zi)

o Examinare ginecologică, depistare de sarcină, întreruperea gestațiilor gemelare, tratarea cazurilor de infertilitate

Pentru informații suplimentare vă rugăm contactați:

În Ungaria:

Dr. Magosi Zoltán, Directorul Centrului - vorbitor de limbă maghiară, engleză, germană și italiană - Tel:

0036/309.439.208

Dr. Szakács Attila vorbitor de limbă română Tel:

0036/309.857.563

În România:

Dr. Sebastian Micu localitatea Arad Tel: 0040/722.591.824

Pentru informații suplimentare privind armăsarii sus-
menționați vizitați pagina noastră web cu prezentare în
limbile engleză, maghiară și română:

www.mamkft.hu

Recomandăm pentru crescătorii din România următorii armăsari:

Stauffenberg

(Sir Shostakovich xx – Capitol I. – Landgraf I.)

Născut în 1992., rasa Holstein,

armăsar murg închis

Dimensiuni: 167/177-194-21,5

Material seminal refrigerat: 170 €

Duc de la Cour II.

(Laudanum xx – Jalisco B. – Starter)

Născut în 1991., rasa Selle Française,

armăsar murg

Dimensiuni: 166/178-195-21

Material seminal refrigerat: 240 €

Credo

(Con Air – Heraldik xx – Carthago)

Născut în 2004., rasa Holstein, armăsar murg

Dimensiuni: 168 cm

Spermă congelată: 240 €

3666 Nonius XVII-34

(Nonius XVII – Nonius IX)

Armăsar negru, născut în 1996., rasa Nonius

Material seminal refrigerat: 140 €

Landprinz

(Landadel – Rocco – Ronald)

Armăsar murg, născut în 1994, rasa Oldenburg

Dimensiuni: 170 cm

Material seminal congelat: 950 €

Sargon

(Sandro Hit – Pik Bube I. – Lugana II.)

Născut în 2002., armăsar murg închis,

rasa Oldenburg

Dimensiuni: 170 cm

Material seminal congelat: 500 €

Sargon Trabbild Dallos

METODICA SELECȚIEI ÎN HERGHELII

■ Mihail Lechkun

În hergheliile din România se aplică sistemul de creștere în rasă curată – endogamie (T. Suciu, 1975).

Pricipala componentă a unui program de ameliorare în rasă curată este planul de selecție. Întrucât hergheliile reprezintă de fapt ferme de elită mici, formate din 40 - 100 iepe și 5 - 12 armăsari, singura metodă de selecție prin care se poate evita consangvinizarea este selecția intrafamilială, urmată obligatoriu de încrucișarea rotativă interfamilială.

O consecință directă a selecției este creșterea variației mărimii familiei; unii indivizi vor avea mai mulți descendenți decât alții. Astfel, selecția va determina până la urmă înrudirea tot mai apropiată între indivizi, iar probabilitatea împerecherilor înrudite va fi tot mai mare. Creșterea consangvinizării poate fi împiedicată în aceste condiții numai prin scăderea variației mărimii familiale. Practic, acest lucru poate fi realizat prin înlocuirea unui individ prin descendenții săi, în cazul de față înlocuirea din matcă a armăsarului pepinier, în momentul clasării cu cel mai bun candidat selecționat din rândul fiilor sau fraților săi. Procedul este numit „Creștere în linii de sânge” și este aplicat în special în herghelii.

Termenul „linie de sânge” nu exprimă însă o categorie sistematică, ci este o formă convențională și tradițională prin care este sugerată succesiunea genealogică pe calea taților. După cum s-a amintit, întotdeauna selecția intrafamilială este urmată de încrucișarea rotativă interfamilială, procedeu prin care

Măsurarea înălțimii la greabăn

tineretul femel reținut în matcă, descendent al unui armăsar pepinier, va fi împerecheat numai cu acei armăsari care aparțin altor „linii de sânge”.

Tehnologul responsabil de potrivirea perechilor urmărește practic, ca în pedigriul iepei pregătite pentru montă, „linia” armăsarului să nu aibă o poziție mai apropiată decât în cea de a treia generație. Acest lucru poate fi rezolvat prin împărțirea tineretului femel candidat într-un număr de grupe egal cu cel al taților, reprezentanți ai „liniilor de sânge” din matcă. Selecția se face între candidatele din fiecare grup, iar cele admise înlocuiesc grupa de iepe mame ale armăsarului cel mai îndepărtat înrudit.

Aplicarea selecției intrafamiliale presupune parcurgerea unor etape tehnologice obligatorii: individualizarea

animalelor (marcarea prin dangalizare), controlul montei (potrivirea perechilor), controlul fătărilor, evidența originii (prin Registrul genealogic al rasei ameliorate în cadrul hergheliei), controlul producției (operațiunea de clasare) și exprimarea performanței ca abateri de la media familiei (Drăgănescu C., 1979; Drăgănescu C.; Grosu H., 2003).

NOILE CRITERII DE BONITARE

Criteriile de bonitare sunt o componentă esențială ale sistemului de ameliorare a cabalinelor de rasă. Instrumentul de lucru central, actul normativ, care timp de trei decenii a reglementat controlul performanțelor cabalinelor de

Aprecierea exteriorului unui armar Lipițan

reproducție, a fost Partea a V-a a Ordinului 41 din 8 aprilie 1976 al Ministerului Agriculturii: Instrucțiuni pentru aprecierea cabalinelor de reproducție.

Încă din primele săptămâni de funcționare, colectivul tehnic al Autorității Hipice Naționale a elaborat noi criterii de bonitare pentru fiecare rasă. Acestea au ținut cont de noile direcții de ameliorare a cabalinelor, de progresul genetic câștigat în ultimele trei decenii, dar

și de sugestiile tehnice ale membrilor asociațiilor de crescători de cabaline pe rase. Până la definirea formei finale, publicate în Monitorul Oficial al României nr. 894, criteriile de bonitare au fost analizate în ședințele ordinare lunare ale Consiliului Director AHN.

Intervenții semnificative au fost întreprinse asupra criteriului de apreciere după capacitatea energetică. În ierarhia caracterelor care pot forma obiectivul

ameliorării (caractere de producție, caractere de reproducție, caractere de viabilitate și rezistență la îmbolnăviri și caractere de exterior), caracterele de producție au întâietate, deoarece acestea răspund în principal cerințelor economice. Iar în cazul cabalinelor, principala producție este capacitatea energetică. Aceasta poate fi exprimată și apoi măsurată printr-o serie de însușiri fenotipice: viteză la trap, viteză la galop, rezistență la parcurgerea unor distanțe într-un anumit interval de timp, înălțime a obstacolului depășit prin săritură, docilitate, supunere, impulsie, lejeritate a mersurilor... Astfel, unele însușiri care au consacrat rase importante (anduranța pentru Pur sânge arab), însușiri cerute în competițiile ecvestre (proba de dresaj pentru Lipițan, Calul de Sport) sunt acum mai îndeaproape testate prin utilizarea noilor criterii de apreciere a cabalinelor de reproducție. Pentru că între caracterele de exterior și performanțele raselor de cai în competițiile ecvestre există unele corelații pozitive, odată cu utilizarea noilor criterii de bonitare, se aplică o metodă mai detaliată de apreciere după conformația corporală și mersuri, în sensul creșterii preciziei și scăderii subiectivității.

Huțul prezentat pentru apreciere

CRITERII DE BONITARE și apreciere a cabalinelor de reproducție

I. Dispoziții generale

Art. 1. (1) Aprecierea calității cabalinelor de reproducție are ca scop determinarea valorii zootehnice și de producție a acestora, pe baza unor criterii privind: originea și tipul rasei, exteriorului (dimensiuni corporale, conformație și mersuri), capacitatea energetică și calitatea descendenților.

(2) În baza rezultatelor aprecierii se stabilește clasa de calitate și destinația cabalinelor.

Art. 2. Aprecierea cabalinelor se face de către Comisia Națională de Clasare și Evaluare a Cabalinelor de Rasă, indiferent de natura proprietății acestora.

Art. 3. Lucrările de calificare și clasare a tineretului cabalin se organizează în locuri și spații amenajate care să asigure condiții optime pentru a corecta desfășurarea lucrărilor de apreciere.

Art. 4. Cabalinele de rasă se apreciază individual, anual, astfel:

a). până la susținerea probelor de calificare, tineretul cabalin se apreciază după următoarele criterii: origine și exterior (dimensiuni corporale, conformație și mersuri);

b). după susținerea probelor de calificare, tineretul cabalin se apreciază și după capacitatea energetică;

c). aprecierea după calitatea descendenților se face astfel :

- pentru armăsari, după două generații, incluzând toți produșii armăsarului respectiv, iar un număr apreciabil dintre aceștia să realizeze un punctaj cuprins între 80-100 puncte la aprecierea exteriorului și un punctaj cuprins între 40-60 puncte la aprecierea mersurilor;

- pentru iepe, după două generații,

incluzând toți produșii iepei respective, iar un număr apreciabil dintre aceștia să realizeze un punctaj cuprins între 80-100 puncte la aprecierea exteriorului și un punctaj cuprins între 40-60 puncte la aprecierea mersurilor.

Art. 5. Cabalinele de rasă, în vederea promovării la reproducție, pot fi prezentate Comisiei Naționale de Clasare și Evaluare a Cabalinelor de Rasă pentru apreciere de două ori, după care comisia va decide, după caz, o altă examinare.

II. Tehnica aprecierii

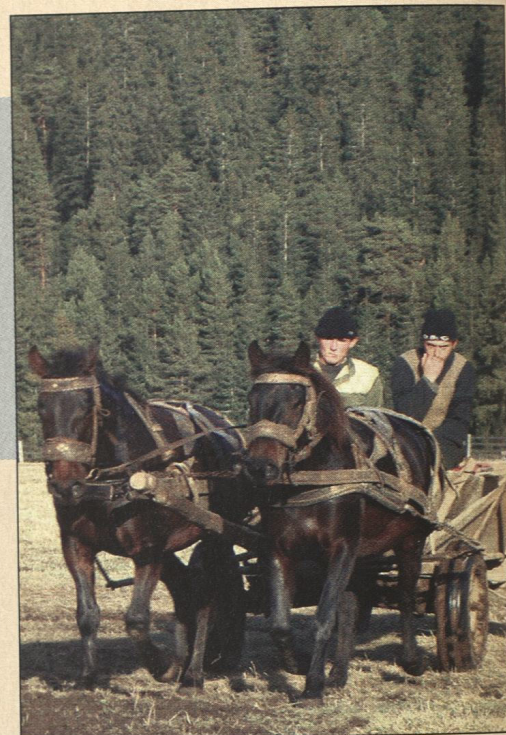
Art. 6. Aprecierea cabalinelor se face prin examinare individuală, având în vedere următoarele criterii: originea și tipul rasei, exterior (dimensiuni corporale, conformație și mersuri), capacitatea energetică și calitatea descendenților, luându-se în considerare datele înregistrate în evidențele genealogice ale crescătorului, proprietarului sau asociației de crescători de profil, după caz.

a). Originea și tipul rasei se stabilesc după evidențele genealogice ale crescătorului, proprietarului sau asociației de crescători de profil, după caz, completându-se cu examinarea individuală a cabalinelor privind însușirile rasei.

b). Aprecierea exteriorului se face după :

- dimensiunile corporale – la tineretul cabalin sub 4 ani se aplică corecții de vârstă, adăugiri sau scăderi, pentru a corespunde vârstei apropiate, stabilite pentru ani întregi și jumătăți de ani, conform **tabelului nr. 1**.

Toate datele privind dimensiunile corporale, conformația, mersurile și capacitatea energetică se înscriu în tabela

de clasare, formulare tip. Aprecierea generală și încadrarea într-o clasă de calitate, se face de către Comisia Națională de Clasare și Evaluare a Cabalinelor de Rasă.

Art. 7. Fiecare caracter sau însușire se apreciază printr-un sistem de puncte, pe o scară de la 1-10, conform fișelor de bonitare (Anexa 1).

Art. 8. (1) După apreciere, cabalinele de reproducție se încadrează în una din următoarele clase de calitate: record, elită și clasa I.

a). în clasa record se încadrează cabalinele cu însușiri excepționale în cadrul rasei și care pot contribui la perfecționarea acesteia;

b). respectivă, care îndeplinesc totalitatea cerințelor și buni amelioratori ai rasei;

c). în clasa I se încadrează cabalinele care, în general, corespund cerințelor rasei.

(2) Pentru fiecare clasă de calitate și criteriu de apreciere s-a stabilit un sistem de puncte de la 5-10. Încadrarea cabalinelor, în una din aceste clase de calitate, este determinată de realizarea punctelor minime, prezentate în **tabelul nr. 2**.

Art. 9. (1) În Herghelia Națională vor fi promovați și autorizați ca :

a) armăsari pepinieri, cabalinele care se încadrează în clasa record;

b) iepe pentru reproducție, cabalinele care se încadrează în clasa record și elită ;

c) armăsari de montă publică, cabalinele care se încadrează în clasele record și elită;

(2) Cabalinele încadrate în clasa I nu sunt promovate în Herghelia Națională, acestea pot fi folosite la reproducție în nucleul propriu, cu acordul Comisiei Naționale de Clasare și Evaluare a Cabalinelor de Rasă.

A. Aprecierea după origine și tipul rasei

Art. 10. La aprecierea tipului rasei se ține seama de particularitățile fiecărei rase și de cerințele urmărite în creșterea acestora și reglementările internaționale în vigoare. Aprecierea se face printr-un sistem de puncte, cu semnificația din **tabelul nr. 3 (A)**.

Aprecierea cabalinelor după origine se face printr-un sistem de puncte, pentru fiecare rasă, conform **tabelului nr. 4 (B)**.

Se acordă:

- 4 puncte pentru fiecare ascendent, rasă curată, din generația 5 respectiv 4 și 3;

- 3 puncte pentru fiecare ascendent permis pentru infuzie în cadrul rasei;

- 2 puncte pentru fiecare ascendent nepermis pentru infuzie în cadrul rasei;

* Punctajul final (B) la aprecierea după origine este dat de valoarea proporțională corespunzătoare, pe o scară de la 1-10, a punctajului din **tabelul nr. 4 (B)**.

* Punctajul final la aprecierea după origine și tipul rasei este dat de media dintre A și B.

Aprecierea cabalinelor după origine și tipul rasei se face în conformitate cu cerințele organismelor internaționale pe rase la care România este afiliată sau în curs de afiliere.

(Continuare în numărul următor)

Tabelul nr. 1

Vârsta (ani)	Talia (cm)	Perimetrul toracic (cm)	Perimetrul fluierului (cm)
3 1/2	2	6	0.5
3	4	11	1
2 1/2	6	16	1,5
2	9	22	2
1	12	32	3

Tabelul nr. 2

Specificare	Record	Record	Elită	Elită	Clasa I	Clasa I
	Armăsari	Iepe	Armăsari	Iepe	Armăsari	Iepe
Originea și tipul rasei	10	9	9	8	7	7
Dimensiunile corporale	9	8	8	7	6	6
Exterior (conformația corporală și măsurile)	9	8	8	7	6	6
Capacitatea energetică	9	8	8	7	5	5

Tabelul nr. 3 A - Exprimarea tipului rasei

	Exceptională	Foarte bună	Bună	Satisfăcătoare	Rea
Puncte	10 - 9	8 - 7	6	5 - 4	3

Tabelul nr. 4 B

Rasa	Pentru armăsari		Pentru iepie	
	Număr generații de ascendenți	Punctaj maxim	Număr generații de ascendenți	Punctaj maxim
Pur Sânge Englez	5	128	5	128
Arabă - Pur Sânge Arab	5	128	5	128
Arabă - Shagya Arabă	5	128	5	128
Trăpaș	5	128	4	64
Lipițan	5	128	4	64
Nonius	5	128	4	64
Gidran	5	128	4	64
Cal de Sport	5	128	4	64
Furioso North-Star	4	64	4	64
Huțul	5	128	4	64
Rase de sânge rece (ardenez, semigreu și metișii acestora)	3	32	2	32
Poneys	4	64	4	64

ASOCIAȚIA CRESCĂTORILOR ȘI PROPRIETARILOR DE CAI ARABI DIN ROMÂNIA

■ *Ing. Antal István-János*

Prin apariția Legii Calului Nr 389 din 16 decembrie 2005, în țara noastră au apărut perspective avantajoase pentru crescătorii de cai de rasă din România. Activitatea noii înființate Autorități se bazează pe activitatea asociațiilor de crescători de cai de rase. Dorim să colaborăm cu autoritatea în conformitate cu Legea 389 cap 2. art.8 și 9 precum și art. 15 pct. 33, atât în comisiile de clasare, în editarea Stud Bookurilor, în relațiile internaționale, cât și în toate celelalte activități prevăzute în actele normative în vigoare, în acest sens asociația a prezentat în scris intenția de colaborare cu instituția care în acest moment administrează hergheliile naționale. Toate răspunsurile la încercările noastre de colaborare au fost neprietenoase.

■ La data de 2 și 3 februarie conducerea asociației a avut o întâlnire cu președintele organizației mondiale a crescătorilor de cai arabi (World Arabian Horse Organization - WAHO), Domnul dr. Hans Joachim Nagel, cu vicepreședintele organizației internaționale a crescătorilor de cai de rasă Shagya Arab, Domnul Rombauer Tamas, cu geneticienii acestei organizații, domnii Hans Brabanetz și Joyef Weis, respectiv cu secretarul general al organizației WAHO (instituția care coordonează organizarea competițiilor și a showurilor de cai Pur Sânge Arab) domnișoara Gudrun Waiditschka. Instituțiile respective au luat la cunoștință în mod oficial de existența asociației noastre. În cazul WAHO, unde țara noastră este membră, relația se va ține prin intermediul Autorității Hipice Naționale, iar crescătorii particulari de cai arabi vor trebui să respecte reglementările internaționale. Una din principalele probleme actuale este cea a Stud Bookului pentru cai Pur Sânge Arab. Ultimul volum editat de Autoritate a fost predat sub formă de manuscris personal Domnului președinte al WAHO. Acest volum conține și caii crescătorilor privați de Pur Sânge Arab. O altă problemă deosebit de importantă este și problema obligativității dovedirii originii cailor Pur Sânge Arab prin teste de paternitate prin ADN. Vă vom ține la curent cu posibilitățile de rezolvare a acestei probleme.

■ Încercarea de a realiza o relație oficială cu organizația ISG (Die Internationale

Shagya Arab Gesellschaft) a avut România încă din anul 2001. ISG a cerut României ca să prezinte spre recunoaștere volumul oficial al Stud Bookului pentru rasa Shagya Arab. Acest volum a fost predat oficial geneticianului organizației încă din anul 2001. Acesta s-a angajat să execute această lucrare care a necesitat 3-4 luni de muncă, inclusiv identificarea familiilor de iepe a rasei. La vremea respectivă Stud Bookul a fost editat de vechea Societate Națională de Cai de Rasă S.A. care s-a desființat. Noul administrator al hergheliilor naționale nu a înțeles importanța acestor demersuri, iar lucrarea executată nu a fost plătită. Încercări de a relua relația cu ISG am avut și în luna iunie 2006 când la o întrevedere personală a președintelui organizației noastre cu Domnul Ahmed Al Samaraie, președintele ISG, s-a lovit

tot de aceeași problemă. În luna ianuarie 2007 problema a fost rezolvată tot de asociația noastră. Pe această cale aducem mulțumiri Domnului Drăgoi Dorin pentru ajutor. La întâlnirea dintre conducerea asociației cu Domnul Brabanetz din 2-3 februarie 2007 s-au clarificat ultimele semne de întrebare referitoare la Cartea de Origine Shagya din România, urmând ca în câteva zile să se perfecteze și relația oficială cu ISG. Tot la această întâlnire s-a discutat și regulamentul de creștere al asociației, de asemenea și sistemul de dangalizare regăsit în regulamentul de creștere. Conform recomandărilor primite de la specialiști, Comisia de Creștere a asociației a operat modificările de rigoare.

■ Cu toate că asociația nu a avut resurse materiale proprii, registrele genealogice și dangalele au fost comandate și execu-

tate, iar achitarea lor s-a făcut din surse private. La clasările din octombrie-decembrie 2006, asociația și-a completat baza de date referitoare la efectivele de cai arabi de la privați, reproducătorii și tineretul vor putea să fie trecuți în registrele asociației printr-o cerere adresată de către proprietar asociației. Pentru informații tel: 0723.655524.

■ La data de 19 ianuarie 2007 a avut loc ședința lărgită a ISG unde s-au luat mai multe hotărâri importante, printre care și locul și data desfășurării Campionatului European pentru cai Shagya Arab. Această competiție va avea loc între 6-8 iulie 2006 la Babolna - Ungaria. Ca și în anii trecuți, cu această ocazie se vor organiza și concursuri de dresaj, obstacole și probă completă de călărie numai pentru cai arabi. Cei doritori să participe sunt rugați să anunțe asociația. Tot cu această ocazie, în ziua de 5 iulie se va organiza un simpozion și curs de arbitri pentru rasa Shgya Arab.

■ La data de 19-20 mai 2007, WAHO organizează concurs la WELS – Austria, Show internațional categoria „A2” pentru cai Pur Sânge Arab. Informații la pagina oficială a organizației: www.waho.org sau la asociație.

■ Asociația oferă posibilitatea membrilor de a se abona la revista *Araber Journal* – revistă lunară bilingvă în engleză și germană, editată în Germania. Preț informativ pentru un număr este de 6-7 Euro. Așteptăm oferta oficială de la redactorul șef al revistei, domnișoara Gudrun Waiditschka, cu care avem o relație personală. Altă revistă este *Shagya Araber*, revistă periodică editată în Germania, ultimul număr fiind 15. Redacția ne poate expedia din colecție numerele anterioare începând cu numărul 5; preț informativ pentru un număr este de 15 Euro. Ideea este expedierea în România la adresa asociației a revistelor membrilor, iar de aici la adresele lor, revistele ar fi expediate de asociație. Informații la asociație.

■ Începând cu anul 2006 WAHO a înființat țărilor membre un trofeu constând dintr-o plachetă de bronz, ce se acordă de către o comisie formată din reprezentantul Autorității Hipice și reprezentantul Asociației Crescătorilor de cai arabi. Premiul se acordă pe timp de un an unui cal Pur Sânge Arab crescut în țara respectivă și aflat într-o evidență oficială recunoscut WAHO. În anul 2006, la 15 decembrie, premiul a fost acordat armăsarului ALTÂNTEPE,

pepinier la Herghelia Mangalia. Pentru anul 2007, calul arab desemnat pentru trofeul WAHO este armăsarul COCOR, pepinier la Herghelia Mangalia.

■ La data de 4-5 mai, Asociația noastră organizează excursie cu autobuzul la Herghelia Babolna – Ungaria, Piber – Austria (rasa Lipițan) și Topolcianky – Slovacia. Informații suplimentare la tel 0723 655524 sau fax 0261 717960.

ZONOLOGIA

Este un neologism inventat de Pat Parelli pentru a defini diferitele zone ale corpului calului. Cunoașterea lor ne permite să transmitem calului cum să cedeze la cele mai mici presiuni pe orice parte a corpului ca în acest fel să găsim cea mai bună poziție în acord cu el.

Zonele active

Există 6 zone active din care una delicată (zona capului)

Zona 1 a gâtului

Zona 2 a greabănului

Zona 3 a pieptului și membrilor anterioare

Zona 4 a trenului posterior inclusiv partea situată sub coadă

Zona 5 este zona cozii și a tot ce se situează în spale ei pe o distanță de 2 km.

Zona 6 corespunde spațiului personal al calului.

Nivele ale metodei lui Parelli:

1. "Partnership"-ul - deprinderea cu principiile de bază în maximă securitate, la sol.

2. Perfecționarea tehnicilor prin joc și decontractare, la sol și călare

3. Folosirea unor mijloace mai rafinate, lucrul în finețe

4. Permite antrenamente pentru competiții

5. Pregătește calul pentru competiții

6. Se adresează călăreților de nivel olimpic

Cele 4 elemente esențiale pentru cal (în ordine descrescândă):

1. Securitatea

2. Confortul

3. Jocul

4. Hrana

Instrumentele de comunicare cu calul

" Coarda de 3,70 m

" Carrot stick de 1,20 m (e mai

puțin simplu și mai lung decât cravașa) - folosit ca o prelungire a mâinii și nicidecum ca instrument de pedepsire.

Locul de lucru cu calul:

Manej rotund numit "round pen" folosit de majoritatea măștrilor îmblânzitori: Gentili, Parelli, Hunt, Dorrance, John Lyons, Hempfing.

Pentru ei, rond pen-ul nu este manej de lonjare a calului ci un spațiu de comunicare și de lucru în libertate cu calul, care vuzează exercițiul mintal și nu fizic. J.Lyons consideră că este locul ideal pentru a capta atenția și respectul calului., fără de care dresajul nu este posibil.

Se poate folosi și pentru exercițiile de debut călare sau pentru a observa comportamentul unui cal nou și a-l ține sub control.

MARIAN FERARU

UN CĂLĂREȚ EMBLEMATIC

■ Oana Popescu

Fiecare jockey din România sau de aiurea este asociat cu partenerii de concurs. În cazul lui Marian Feraru nu putem pomeni numele călărețului fără TAM TAM

GIGOLO

Maestru al sportului, MARIAN FERARU și-a început activitatea în anul 1975, la vârsta de 11 ani la Clubul Sportiv din Ploiești, sub îndrumarea domnului antrenor PETRE AURELIAN, pe calul GARGANTUA.

Și-a continuat activitatea sportivă la Clubul Sportiv Dinamo, antrenat de domnul Costea Andrei.

La Clubul Sportiv Dinamo a pregătit pentru proba de obstacole numeroși cai din care menționăm pe BAICAL, NIMB, NOVAC, ȘARLATAN, SUSTA.

În anul 1990, MARIAN FERARU, câștigă cu ȘARLATAN, Marele Premiu în CUPA NAȚIUNILOR de la PIATRA-NEAMȚ. Tot în același an câștigă MARELE PREMIU de la TÂRGU

MUREȘ cu același cal, ȘARLATAN.

În anul 1991, cu iapa SUSTA câștigă locul I la CUPA NAȚIUNILOR, cu calul NOVAC iese Campion la categoria ușoară, cu calul NIMB devine campion la MAESTRI, cu FALNIC – Campion la categoria mijlocie.

În anul 1992, își începe activitatea la Asociația Haptică Sportivă Tracus Transilvania.

Încălecat de Maestru al Sportului MARIAN FERARU, calul TAM-TAM, selecționat și promovat de Președintele Clubului FLORIN CODRE, participă, în anul 1992, în „Cupa Națiunilor - Volvo” din Polonia unde câștigă Marele Premiu la IVNO. Tot în 1992, câștigă MARELE PREMIU „Cupa Națiunilor - Volvo” de la PIATRA-NEAMȚ cu ace-

lași cal TAM-TAM.

La ISTANBUL – TURCIA, devine CAMPION BALCANIC cu TAM-TAM. La CRAIOVA - ROMÂNIA, devine CAMPION NAȚIONAL LA MAESTRI cu TAM-TAM.

Același cuplu participă în UNGARIA, la KISCUMHALOS, unde obține locul I și se califică pentru olimpiada de la BARCELONA.

În anul 1992, cu TAM-TAM, câștigă locul III la LIGA CENTRALĂ DE SUD ȘI DE EST, iar în 1993 câștigă MARELE PREMIU AL ORAȘULUI SALONIC – GRECIA.

Din acel moment, cuplul MARIAN FERARU și TAM-TAM devine un adversar de temut pentru care grecii îl numesc pe TAM-TAM „DRACULA”.

AGRESOR

TAM TAM

În anul 2001, MARIAN FERARU participă în Ungaria la KAPOSVAR cu calul FELAH la CAMPIONATUL MONDIAL DE SHAGYA ARAB unde câștigă locul III. În anul 2002, MARIAN FERARU participă la CAMPIONATUL NAȚIONAL DE FORȚĂ desfășurat la Clubul Sportiv STEAUA unde câștigă locul I cu calul WATSON.

Din anul 2003, MARIAN FERARU antrenează, cu o mare atenție, produșii marelui TAM-TAM, calul care l-a făcut celebru pe plan național și internațional.

Într-un cuvânt, marele sportiv MARIAN FERARU este încă legat sufletește de acest mare campion TAM-TAM și de produșii lui pe care îi antrenează cu multă dragoste și atenție încă de la prima lecție, demonstrând că experiența pe care a dobândit-o de-a lungul anilor în pregătirea și antrenarea cailor din punct de vedere tehnic, adăugată la sentimentele care îl leagă de cai, confirmă privilegiul de bază al echitației, dialogul și echilibrul.

Rasa Kiger Mustang este descendentă a liniei de sânge spaniol originale, a cailor Mustang din America de Vest. Influența spaniolă s-a pierdut sau s-a slăbit la rasa Mustang de astăzi.

MUSTANGUL, O LEGENDĂ AMERICANĂ

Lorena Stroe ■

Din cele peste opt milioane de Exemplare de Mustang vândute din 1965 până în zilele noastre mai mult de un milion au fost modelele decapotabile, astfel că este ușor de înțeles ce așteptări are Ford de la un astfel de model. Datorită succesului de care se bucură momentan versiunea coupé, Mustang cabrio nu diferă stilistic față de „fratele” său, însă soft-top-ul a fost proiectat astfel încât să confere mașinii un look dinamic și unitar. Noul Mustang Convertible propune un look

interesant, conceptul de aerodinamică fiind adus aproape de perfecțiune în cazul versiunii „descoperite”.

Designul general este o mixtură de elemente clasice și moderne. S-a apelat la un desen athletic, în care jantele masive se încadrează perfect. Pe grila frontală tronează celebrul armăsar Mustang, un adevărat obiect de cult pentru iubitorii mașinilor sport americane. La interior, din gama cromatică folosită se distinge roșul, care este prezent atât pe părțile de piele ale scau-

nelor, cât și pe interiorul portierelor. Planșa de bord a fost gândită ergonomic, comenzile de bază fiind cele ale sistemului audio, ale climatizării și cutiei de viteze. Pentru a se îmbunătăți vizibilitatea dar și spațiul care rămâne disponibil după retractarea în portbagaj, noul Mustang beneficiază de un soft-top care se pliază în forma literei „Z”, geamuri laterale spate cu o dimensiune „normală” și o lunetă din sticlă cu degivrare. Ca și în cazul coupé-ului, sunt disponibile două motorizări: baza,

un V6 de 210 CP, și GT cu V8 de 300 CP. Ambele sunt echipate în standard cu o cutie de viteze manuală în cinci trepte și pot primi, opțional, o transmisie automată tot cu cinci rapoarte. Standard Mustang Convertible este echipat cu discuri de frână pe toate roțile, pe GT acestea având cea mai mare dimensiune folosită vreodată pe un Mustang de serie. Un ABS cu Traction Control, este standa pentru GT și opțional pentru V6. Pentru acesta din urmă sunt oferite standard anvelope all-seasons P215/65 R 16 (opțional 17 inch) iar pentru GT, la fel, cu anvelope all-seasons dar în dimensiunea P235/55 ZR 17 (opțional R 18).

Standard sunt oferite airbaguri frontale, opțional putându-se comanda airbaguri laterale pentru șofer și pasager. Suspensiile MacPherson de pe puntea din față ajută la menținerea unei foarte bune stabilități și a unui confort sporit pentru pasageri. Structura rigidă a cabinei contribuie la securitatea pasagerilor în cazul unui impact sever, în timp ce partea frontală canalizează șocul eventualei coliziuni spre exterior, pentru a proteja ocupanții cabinei.

Pentru modelele Mustang, Ford a decis mutarea producției de la Dearborn Assembly Plant (vechea „reședință” Mustang) la Ford Rouge Complex, la o nouă locație la AutoAlliance Assembly Plant în Flat Rock, Michigan. Mustang Convertible va fi lansat spre vânzare în SUA la începutul acestei primăveri.

Primul exemplar de Kiger Mustang a fost găsit în 1977 și adus din regiunea Beaty Butte din Lake Cuntty, Oregon. Acest Kiger Mustang avea un cap tipic pentru rasa Barb. Calul era de culoarea nisipului, cu dungi dorsale și picioare pictate ca zebrele și părea născut pentru munca pe lângă cireadă, caracteristică importantă a liniilor spaniole.

Două grupe de cai au fost adunate din această zonă, fiecare grup având aceleași caracteristici de mărime și culoare. Pentru a conserva acești cai deosebiți, 20 de animale au fost eliberate în Zona Estică a Hergheliei Kiger. Pentru a proteja liniile de reproducere, au fost luate măsuri de asigurare că nu există nici un exemplar

din alte rase de cai în acea zonă.

Termenul „mustang” vine din cuvântul de origine spaniolă „mesteno” sau „mostenco”, care înseamnă sălbatic sau hoinar. Rasa Mustang este originară din caii Spanioli, pe care astăzi îi numim Andaluzieni. Conquistadorii spanioli au adus cu ei acești cai când au pus piciorul pe continentul American. După distrugerea așezărilor aztece, unii dintre caii Spanioli s-au rătăcit sau au fost eliberați în sălbăcie. De-a lungul timpului, acești cai au devenit o mixtură de multe rase. Mustangul este un cal sălbătic care se întâlnește astăzi în vestul Statelor Unite ale Americii. La începutul secolului XX, milioane de cai Mustang sălbatici cutreie-

rau statele vestice ale SUA. Datorită faptului că în aceste zone au fost aduse și multe alte animale, pământurile acestea nu mai puteau suporta un număr atât de mare de herghelii de cai. În acest timp, în unele ferme, împușcarea cailor Mustang a devenit o politică bine instituționalizată. Carnea acestor cai era folosită pentru hrănirea animalelor de companie și a oamenilor. Până în 1926, populația de cai Mustang a scăzut la jumătate. În prezent, legile protejează rasa, iar populația se estimează că ar fi undeva în jur de 30.000. Herghelia este supravegheată de agenții, iar animalele în exces sunt date spre adopție, pentru a controla mărimea hergheliei.

CARETELE ȘI OAMENII CAILOR

■ Nina Lupu

Este încă o problemă discutabilă dacă caii au fost folosiți mai întâi la vehiculele cu roți sau dacă au fost întâi călăriți. Răspunsul ar fi că totul depindea de natura terenului.

În Siria sau în Egipt, unde terenul este drept, întins ori în ținutul văluros al Irakului, vehiculele cu roți au fost mai mult folosite.

Caii erau prea mici pentru a fi călăriți confortabil, dar o pereche de cai înșeuată la o caretă ușoară putea asigura transportul pentru 2 sau chiar 3 persoane. În țările cu ținuturi muntoase era mai ușor să călărești, chiar dacă caii erau de talie mică.

Tot ce se știe este că roțile au apărut foarte devreme, cu mult înainte șeii sau a scărilor montate la șa, și că au fost folosite, probabil, cu mult înainte de a se începe domesticirea cailor.

Din valea formată de râurile Tigru și Eufrat, din Irakul zilelor noastre, au fost

scoase la lumină, din mormintele sumeriene, roți foarte bine construite în anul 3500 î.d.Hr.

OAMENII CAILOR

În cursul mileniilor trei și doi î.d.Hr. oamenii nomazi ai stepelor s-au organizat în societăți create în jurul cailor, pe care îi creșteau și, probabil că, la fel de bine, îi și călăreau.

Pe măsură ce hergheliile lor creșteau, creștea și necesitatea oamenilor de noi pășuni pe care să-și crească caii. Aveau nevoie, de asemenea, și de alte lucruri, cum ar fi sarea ori fierul, pe care și le putea procura doar de la comunitățile mai civilizate. În orice caz, ceea ce nomazii nu putea obține prin negocieri, obțineau

adesea prin violență. Ambiția acestora a continuat să crească până aproape de anul 3000 î.d.Hr. când, Kassites și Elamites, nomazi călare ai teritoriilor situate azi în N-E Iranului, au cucerit N-V Persiei.

În aceeași perioadă, nomazii hitiți de origine mixtă, și ei călare, vorbitori de limbă indo-europeană, intrau în Asia Mică (în Anatolia, teritoriul Turciei moderne) pe poneii lor primitivi și foarte rezistenți.

În alte părți, alte triburi nomade își stabiliseră supremația, migrând și cucerind cu ajutorul armelor, teritorii ale vremii, de pretutindeni.

PRIMELE CARETE

Dezvoltarea caretelor și a altor vehicule cu roți a marcat un punct de cotitură în relația om-cal.

Șaretele au îmbunătățit mobilitatea omului din toate punctele de vedere, dând o nouă dimensiune războiului, permițând transportul războinicilor pe câmpul de luptă mai mult decât ar fi fost posibil pentru niște soldați pedestri.

Aceste vehicule au permis întrebuințarea animalelor prea mici pentru a fi călărite și au simplificat deplasarea oamenilor corpolenți. În mod esențial, caretele au făcut posibilă exploatarea ținuturilor bogate situate de-a lungul râurilor Tigru și Eufrat.

La început caretele aveau roți solide, compacte, dar spre anul 2500 î.d.Hr. roțile cu spițe erau răspândite peste tot în Mesopotamia.

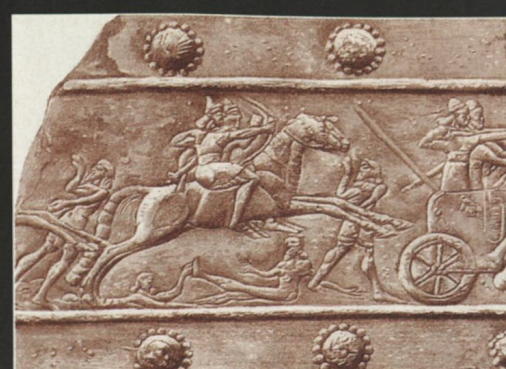

Călăreț asirian cu armă

Careta de război asiriană

Arcași asirieni

Egiptenii aveau în 1600 î.d.Hr. care de război foarte sofisticate, iar China a perfectat aceste mijloace de transport și de luptă prin 1300 î.d.Hr.

INVAZIA CARETELOR

Odată cu dezvoltarea și răspândirea largă a caretelor, arienii au călătorit în Sud, în afara Asiei Centrale, spre Persia și India, celții s-au întins până spre Europa iar Egiptul Superior a fost invadat și ocupat, prin 2000 î.d.Hr. de alte popoare nomade, Hyksos, care n-au plecat de acolo până în 1542 î.d.Hr. Ei au fost cei care au introdus roata în Egipt, carul de luptă și noul concept tactic de război.

Din Asia Mică, treptat, hitiții și-au extins imperiul până în N Siriei, cucerind Babilonul în 1595 î.d.Hr. devenind astfel cei mai agresivi și formidabili inamici ai Egiptului.

Conflictul dintre hitiți și egipteni a durat secole întregi, ajungând să se stingă în 1286 î.d.Hr., când hitiții l-au înfrânt pe regele Egiptului, Ramses I, la Kadesh, în Siria, cu o armată izbitoare compusă din 3500 de care de război și 17 000 de soldați pedestri.

A fost cea mai mare luptă cu carete a antichității, cam de amploarea și întinderea unei lupte cu tancuri din Al Doilea Război Mondial.

Carele hitiților erau ocupate de câte o

echipă formată din trei bărbați: unul care manevra calul, unul care purta scutul iar cel de-al treilea era ori un arcaș ori un sulitaș. Caii erau struniți cu ajutorul unei zăbale care acționa la nivelul maxilarului inferior; zăbalele de metal, urmate de cele confecționate din lemn de esență tare, os sau corn și-au făcut apariția pe la 1300- 1200 î.d.Hr.

Hamurile folosite la carete au fost adaptate după jugurile care se întrebuineau cu succes pe boi și erau puse pe doi cai legați la un stâlp central (oiște) cu ajutorul unor inele.

Hitiții au fost totodată și primii care au scos un manual de instruire al cailor, scris de Kikkuli Mittanianul cam pe la 1360 î.d.Hr., care promova hrănirea acestora cu grăunțe, lucernă și paie tocate într-un mod remarcabil de modern. Chiar mai interesantă era corelarea dintre modalitatea de hrănire și exercițiile sistematice menite să maximizeze condiția fizică și vigoarea calului.

După 1190 î.d.Hr imperiul hitit s-a destrămat însă, până atunci, caretele fuseseră deja răspândite peste tot în lumea civilizată, rămânând astfel timp de câteva secole.

IMPERIILE TÂRZII

Hitiții au fost urmați de imperiile marțiale ale Babilonului, Egiptului și

Asiriei.

Toți acești oameni au practicat o modalitate de creștere selectivă ca să îmbunătățească permanent talia și performanțele cailor lor.

Formele de artă asiriană, încă din secolul al IX lea î.d.Hr. și după, ne dau cele mai complete exemple ale practicilor timpului, fiind o sursă importantă de informații. Arta asiriană ne înfățișează cai de calitate, puternici, bine întreținuți, cu coame și cozi tunse într-un mod extravagant, cum de altfel erau tunși războinicii însuși.

La început, asirienii erau adepți ai caretelor, regii și generalii lor folosindu-se la vânătoare de vehiculele cu roți. Mai târziu, imperiul asirian, extinzându-se spre N, în ținuturile muntoase unde caretele erau impracticabile, a folosit cu mult mai des războinicii călare iar în timpul lui Tiglath- Pileser al III lea (747 - 727 î.d.Hr.) sute de basoreliefuli înfățișau călăreți desăvârșiți călare pe armăsari focoși.

Cu toate acestea, caretele au rămas, pentru 700 de ani sau mai mult, un mijloc de transport esențial răspândit peste tot în lume, care vor continua să ocupe un rol important în armată și în structurile sociale ale Greciei și Romei antice.

(Continuare în numărul următor)

CALENDAR COMPETIȚIONAL ATELAJE CU DOI CAI

1 -3.06	Beclean pe Someș (Bistrița)	I etapă
29 - 30.06	Sfântu Gheorghe (Covasna)	a II-a etapă
20 - 22.07	Gheorgheni (Harghita)	a III-a etapă
10 - 12.08	Cîrța (Harghita)	a IV-a etapă
21 - 23.09	Tg. Mureș (Mureș)	Finala

29 august - 2 septembrie Campionatul Mondial de Atelaje cu doi cai în Polonia (Poznan)

Primele 3 atelaje + 1 rezervă - lot național

- Pall Attila (Gheorghieni)

- Kgdar Bama (Tg. Secuiesc)

- Rakaczi Gergo (Carei) + Baithakolut

(Sf. Gheorghe)

LE PRINCE SPIEDEL'S COMPANY

■ *Iustin Constantin*

Dieter Spidel a produs piese muzicale, precum Prințul, o piesă care povestește despre legenda lui Henry de Bourbon, al șaptelea prinț de Conde, (Chantilly 1692-1740) care credea că se poate reîncarna în cal într-o viață viitoare și pentru care a cerut arhitectului Jean Aubert să construiască "Marile grajduri" la Chantilly aproape de Paris. Acesta a fost un uriaș castel de grajduri ce ofereau găzduire pentru mai mult de 300 de cai. Prințul avea posibilitatea să privească grajdurile când își lua micul dejun în balconul castelului său din Chantilly.

Piesa "Le Prince" (muzică compusă de Mike Turtle, London și Basel) prima interpretare a fost în 2001 la cel mai mare eveniment destinat cailor, Equitana în Essen, Germania, și apoi a fost cântată de peste 100 de ori în Germania, Elveția și Franța.

De atunci Dieter Spidel a produs și alte piese muzicale, cum ar fi The Horse prince Dinner Theater din care un fragment a fost nominalizat în 2006 la festivalul de film Epona din Carbourg, Festivalul Francea organizat de Cheval français.

Spidel a deschis Teatrul Ecvestru care era compania producătoare de piese muzicale în Zug, Elveția și produce și azi aceste piese în Avenches la Institutul Național Ecvestru Avenches, Așa sunt: Le Pardon, Legenda Licorne, Festivalul Calului și Berne la Bea, cu repriza din Le Prince în aprilie 2007.

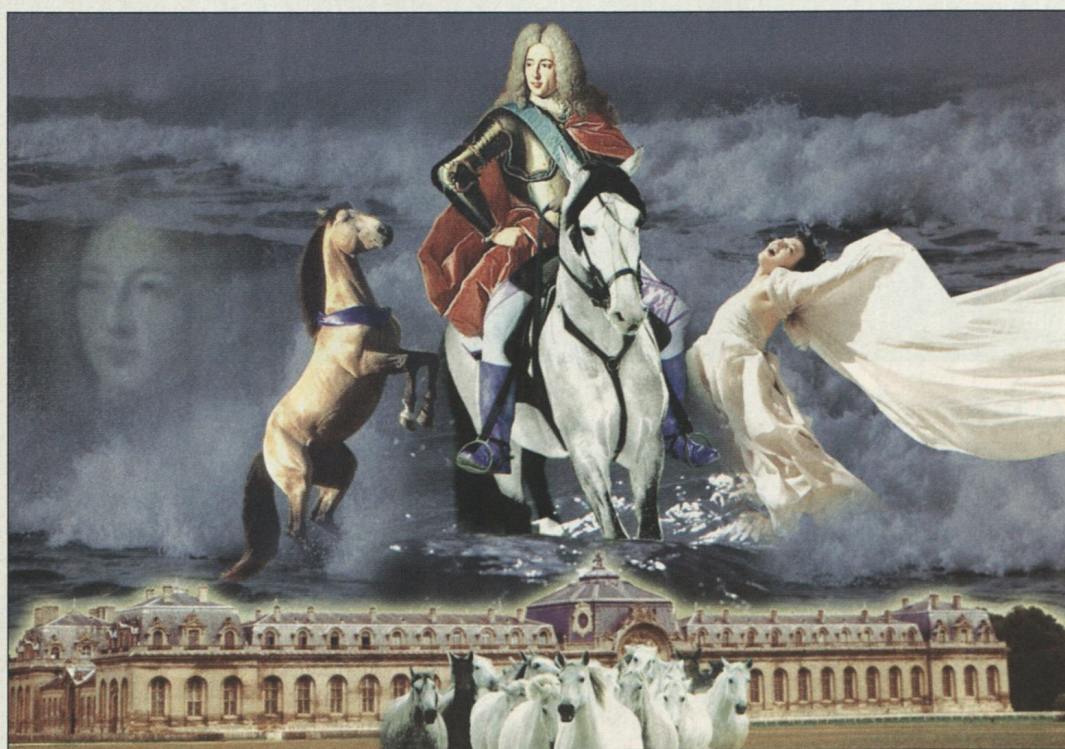
Piesa "Le prince" se va cânta la sfârșitul BEA/PFERD, Bern în august 2007 la Sărbătoarea GEHLA în CHUR și la cel dintâi Festival Lux și Cai de la Zurich și Geneva, Elveția.

Compania Spidel - Horse Park

Event Holding AG din Zug Elveția este în căutare de parteneri pentru Family Horse Park proiecte din Europa, US, Emiratele Arabe și Asia. Împreună cu Virginia Berhard, Spidel este inițiatorul Parcurilor Familiei Calului. Acesta din urmă este proiectul Pferde Park Event Holding AG, Zug.

Împreună cu co-producătorii, Spidel e pe cale să transforme piesele lui Andrew Lloyd Webbers "Isus Hristos Superstar" și "Evita" în piese muzicale pentru cai.

Primul Parc al Familiei Calului s-a

deschis în Elveția. E o cerere foarte mare din partea altor țări, cum ar fi USA, Germania și Orientul Mijlociu (Emirate) pentru aceste parcuri concepute de Pferde Park Event Holding AG, Elveția. Primul parc va reprezenta 26 de specii diferite de cai, printre care Caii Arabi, Appaloosas, American Quarter Horses, Andaluzi, Lipițani, Pasos, Oldenburger și multe alte specii. Planul de afaceri al Parcului este acum disponibil părților interesate.

În 1692 se naștea, la Chatilly, Louis Henry de Bourbon, al șaptelea prinț de Conde. Din pasiunea pe care o avea pentru cai s-a născut dorința necondiționată de-a se reîncarna în cal.

La 27 de ani, îl întâlnea pe binecunoscutul arhitect Jean Aubert căruia îi comandă construcția unor grajduri impunătoare cu pavilioane și mari fântâni.

Jean Aubert îi prezintă planurile. Graidurile erau dispuse în așa fel încât Prințul să poată privi de la balconul său apa. Construcția a durat 16 ani și grajdurile au fost terminate în 1735. În acest timp, Prințul ocupă funcția de Ministru la Curtea Regelui Ludovic al XV-lea timp de 3 ani.

Pentru inaugurarea celor ce se vor numi de acum înainte „Marile Graiduri” ale întregului Regat, Prințul de Conde a invitat nobili din întreaga lume având ca singură pretenție ca fiecare dintre ei să ofere, împreună cu calul lor, o reprezentație unică și remarcabilă.

Primii care s-au prezentat au fost călăreți de la Curtea Spaniei, Germaniei, urmați de cei ai Olandei și Suediei. Când le-a venit și rândul rușilor de a intra pe pistă, Prințul a fost subjugat de frumusețea Prințesei Natasha. El s-a îndrăgostit nebunește și nu a existat chip ca ea să nu-l însoțească la vânătoarea de a doua zi.

Adversarii săi de la Curte, îngrijorați de turnura pe care o putea lua aceasta uniune, au trimis un monstru care să terorizeze (sperie) calul Prințului. Acesta căzu și-și frânse gâtul. Prințesa care văzuse întreaga scenă a vrut să-i sară în ajutor. Dar, în locul ajutorului așteptat, întunericul căzu brusc și o muzică asurzitoare o imobiliză pe Natasha, înțepinând-o pe loc. Cavalerii de foc au apărut și au vânat monstrul care se bucura de

moartea Prințului. În acel moment, veni de nicăieri un grup de pelerini mascați ce au înconjurat trupul Prințului, rugându-se și incantând o melopee stranie. Călugarii au stins apoi torțele și noaptea s-a făcut și mai neagră. Într-o ceață deasă și grea, scânteie un cal acoperit cu o eșarfă albastră. Așa cum visa din copilărie, Prințul se reîncarnase în cal.

Natasha și Prințul s-au regăsit în întinderea câmpului. Ea a înșeuat calul și au ajuns din urmă vânătorii. Acei dușmani ai Prințului au înțeles că Prințul s-a reîncarnat în cal și o acuză pe Natasha de moartea acestuia. I-au prins și i-au ținut închiși într-o cușcă de fier.

Triști, privați de libertate, prizonierii au plâns până când un cuplu de îngeri din ce-

ruri au orbit gârziile ce au deschis cușca, eliberând Prințesa și calul-Prinț, apoi pe ceilalți cai din Marile Graiduri.

CONCURS FOTO

Revista lansează concursul de fotografie, cu tema „Calul”. Dacă aveți imagini foto pe această temă, puteți să le trimiteți, în format digital, la adresa calulmagazin@gmail.com. Imaginile trimise, tehnic, trebuie să corespundă următoarelor criterii:

- dimensiune: 22x14 cm
- rezoluție: 260 dpi
- format: **tiff** sau **jpeg**

Fotografiile care nu sunt în format digital pot fi trimise și la adresa Str. Pictor Sava Henția, nr. 2, sector 1, București.

Cele mai bune fotografii, vor fi publicate în revista noastră. Primii trei autori vor fi premiați astfel: premiu I - abonament 12 luni, premiu II - abonament 6 luni, premiu III - abonament 3 luni.

Autorului de pe primul loc i se oferă șansa publicării unui pictorial în paginile revistei noastre.

CÂȘTIGĂTORII DIN NUMĂRUL TRECUT

1

2

3

1. Apor Portik, Miercurea Ciuc
2. Bianca Gales, Brașov
3. Lucian Irimescu

Calul

magazin

o revistă pur-sânge

Doresc abonament(e) la revista lunară **Calul**, începând cu luna, anul
Durata abonamentului:

Prețul abonamentului: ☐ 3 luni 13 RON ☐ 6 luni 25 RON ☐ 12 luni 50 RON

Nume/Firmă:

Adresă:

Localitate: Județ:

Telefon: Fax: Mobil:

Cod fiscal/Serie-nr CI: Nr. înreg. Reg. Comerț:

Pentru contractarea unui abonament la revista **Calul** aveți la dispoziție 2 modalități:

- Telefonați la redacție la 0727.750.109/021.223.41.11 și comunicați datele firmei/persoanei (nume, adresă, cod fiscal, telefon, persoana de contact), precum și perioada dorită de abonament, urmând ca în cel mai scurt timp să primiți o factură proformă, cu ajutorul căreia veți achita suma respectivă prin ordin de plată. După ce banii au intrat în contul **World MediaGraph** veți primi recomandat prin poștă și factura fiscală.
 - Virați direct suma corespunzătoare variantei de abonament dorită în contul **World MediaGraph** și apoi sunați la redacție sau trimiteți un e-mail la adresa world.mediagraph@gmail.com/calulmagazin@gmail.com
- Pentru sume în lei aveți la dispoziție următorul cont: RO71BRDE030SV35842850300 BRD Pitești

ANUNTURI VÂNZĂRI

Vând PONEI PITICI SI NORMALI, un armăsar arab 8 ani călărit și o iapă 9 ani arab călărită. Trimit poze prin mail celor doritori.

Relații la telefon: 0744783877, email: khandamiriantz@artelecom.net

Vând foarte avantajos IAPĂ TÂNĂRA, 2,9 ani, pătată alb cu murg, pretabilă agrement, călărie sau trăsura, cuminte, docilă, reproducătoare.

Preț 5200 RON. Tel. : 0722132525

Vând LIPITANI

Rasă curată, cu pedigree

Tineret 1-3 ani, iepe de reproducție și armăsari

e-mail : lipitan2004@yahoo.com

0751070930

Bătrân crescător de cai - din motive de suprapopulare - **VÂND TINERET, CAI DE SPORT ȘI IEPE DE REPRODUCȚIE** din cele mai bune linii din rasa calului de sport românesc. Informații la tel.: 0727.222.640

**Toți românii iubesc caii,
dar foarte puțini îi pro-
movează .**

Așa am apărut noi!

www.caiderasa.ro

**Acest site vine în întâmpin-
narea voastră. Prezentân-
du-te, le dai ocazia celorlalți
să-ți cunoască potențialul și îi
ajută să evolueze.**

IMPORTANT

Revista **Calulmagazin** găzduiește gra-
tuit anunțuri de mică publicitate pentru:
vânzări-cumpărări cai, atelaje, dresaj,
tranport, echipament.

Numai pentru persoane fizice.
Anunțul d-voastră la e-mail:
calulmagazin@gmail.com
sau la telefon/fax: 021/22.34.111

Pentru anunțurile cu poză tariful este de
20 lei/anunț. Persoanele juridice se
adreasează redacției pentru mare publi-
citate sau anunțuri de mică publicitate.

**O revistă de profesioniști
pentru profesioniști**

BLACK BEAUTY

MAGAZIN DE ECHITATIE „BLACK BEAUTY“

DN1 (BUC.-PLOIESTI) NR. 145 LANGA PRISMA

TEL.: 0722.637.507; 0722.759.261; 021.350.51.85

E-MAIL: OFFICE@BLACKBEAUTY.RO; CONTACT@BLACKBEAUTY.RO

www.BLACK BEAUTY.ro

